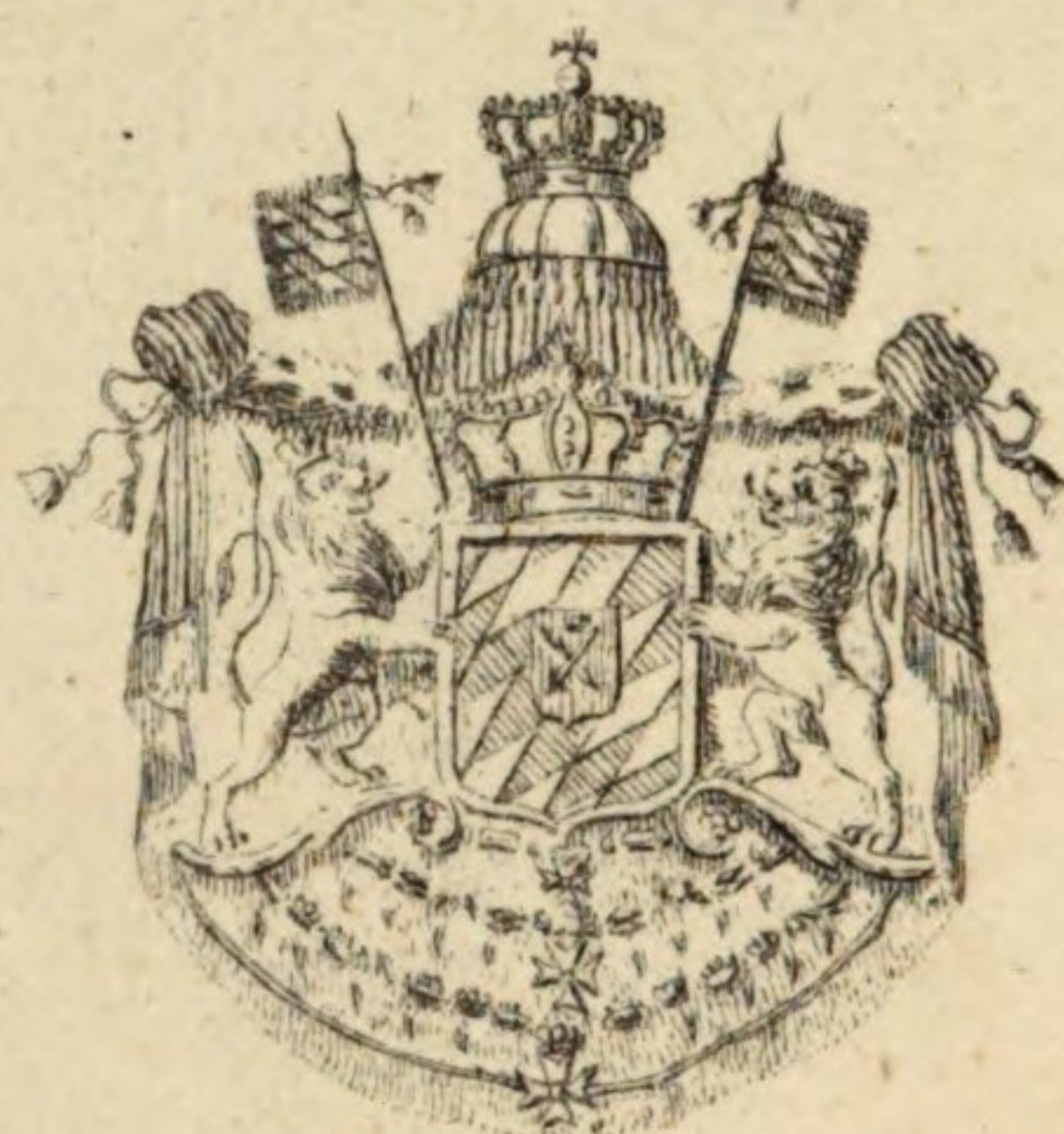

(A. Or.)

1566

A. or. 1566

(1001 Nacht)
Fleischer

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

DE
GLOSSIS HABICHTIANIS
IN
QUATUOR PRIORES TOMOS *MI* NOCTIUM
DISSERTATIO CRITICA.

SCRIPSIT

HENRICUS ORTHOBIUS FLEISCHER,

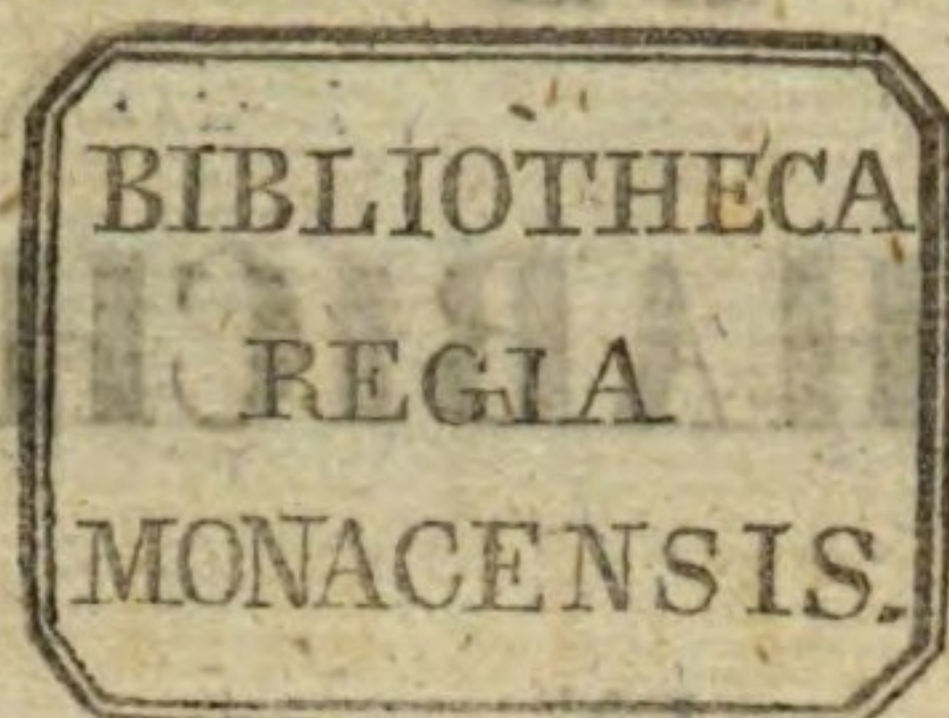
**PHILOS. DOCT. LL. OO. IN UNIVERS. LIPS. PROF. ORDIN. SOCIET.
ASIAT. PARIS. SODALIS.**

LIPSIAE MDCCCXXXVI

TYPIS ET IMPENSIS FR. CHR. GUIL. VOGEL.

148 D.

20/0

QUATUOR PRIORES TOMOS VII NOCTURNI

DISSENTATIO CRITICA

SCRIPTA

HEINRICUS ORTHORIUS FLISCHNER

PRIORE BOCT. RE. OO. IN REYNERS. LRS. PROT. ORDIN. SOCIET.
ASIAE. PARIS. SOCIET.

LIRIAE MDCCXXVI

TYPI ET IMPRESSIS PER GUL. GUILL. JOGEL.

LECTURIS

S.

Quam nunc omnibus linguae arabicae cultoribus trado dissertationem de glossis, quas Cl. Habichtius quatuor prioribus tomis MI Noctium a se editarum subiunxit, eius conscribendae occasionem mihi prae-buit duplex solemnitas academica: disputatio pro obtinendo loco in Amplissimo Philosophorum Ordine Lipsiensi, et oratio qua munus Professoris linguarum orientalium Ordinarii, immortalis ROSENMUELLERI nomine illustratum, auspicatus sum. Hinc factum est, ut duae dissertationis sint partes; quarum posterior quum propter temporis angustias primum ultra glossas ad tomum tertium spectantes produci non potuerit, nunc demum absoluta prodit et iis aucta, quae in glossarium tomi quarti dicenda habui. Resecta autem sunt, ut par est, ab hac editione ea, quae solemnitatum illarum causa ad ipsum dissertationis corpus accesserant.

Restat, ut id efficiam, quod iam dudum meditatus sum, id est, ut editionem Habichtianam, ab initio orsus, passim emendem et interpreter; quod quam necessarium sit, ex rei speciminibus in hac dissertatione sparsis intellectum iri spero. Nec desunt ad aggrediendum opus incitamenta et viro-rum doctorum invitationes; sed tamen audienda

videntur, antequam rem adoriar, aliorum quoque iudicia; qui si institutum probaverint, et mihi ad iter per viam spinosissimam suscipiendum crescet animus, et bibliopolae ad numos in libro paucorum hominum collocandos voluntas.

Ceterum, si quis fuerit, qui me hoc opusculo laudibus Cl. Habichtii vel tantillum detrahere aut officere voluisse existimet, eum vehementer errare hoc loco publice testatum volo. Immo, viro de lingua arabica vulgari inter nos optime merito, cuius unius studio et impensa desiderium Noctium arabicarum iam paene totum expletum est, meo quoque nomine etiam atque etiam gratias ago. Verum, si non in emendando libro, certe in explicando opus esse diligentiae plus, confidentiae minus, ipse, puto, intellexit, qui post quatuor illos tomos non singulis glossas adiungere, sed, absoluto toto opere, glossarium in omnes edere constituerit; ad quod adornandum si ex hoc libello aliquid profecerit, quid? si vel unum illud intellexerit, Aegyptum, Noctium matrem, eandem esse optimam earum interpretem, operam non male a me collocatam esse arbitrabor. Scrib. Lipsiae d. XXV. Mart. A. MDCCCXXXVI.

DE
GLOSSIS HABICHTIANIS
IN
QUATUOR PRIORES TOMOS *MI* NOCTIUM
DISSERTATIO CRITICA.

P A R T I C U L A I.

GLOSSIS HARBICHTIANIS

DE

IN

QUATUOR PRIORES TOMOS MY NOCTUM

DISSERTATIO CRITICA

PARTICULA I

Quod oblata hac scribendi occasione animum potissimum ad MI Noctes appuli, eius rei plures fuere causae. Primum enim, ut simplicissime dicam quod est, ab ea parte eram et facultate et voluntate paratissimus, pluraque mihi videbar illustrare posse, quae adhuc a plerisque aut plane ignorata essent, aut minus recte intellecta; deinde, quod gravius est, verebar ne, si diutius copiolis meis solus fruerer, ex libro et suavissimo et utilissimo, sed, qualis nunc editur, locis plurimis corrupto, multa et ad Grammaticam et ad Lexilogiam arabicam redundarent incommoda. Quid? quod in Lexico Freytagiano illud malum iam gliscere videbam: ubi ex editione et glossis Cl. Habichtii multa in linguae penum relata sunt, quae aut reprobanda, aut diligenter retractanda erant. Non est enim Habichtius in conficiendis Glossariis suis semper ita versatus, ut, antequam in verbis et significationibus aliquid novaret, de libri sui integritate accurate quaereret; quo factum est, ut decantatum illud »addatur Golio« nostra aetate iterum explodendum veniat. Inde facilis fuit coniectura de iis quae ex eodem libro subinde in Grammaticam irreptura essent, nisi emendando et, ubi necesse esset, interpretando errorum quasi semina tollerentur. Id autem eo magis necessarium duxi, quod oratio libri inter antiquam et novam fluctuans multa obiicit etiam solerti interpreti impedimenta, nec desunt nostris temporibus, quibus nihil magis

sacrosanctum videatur, quam librariorum orientalium vel turpissimae et manifestissimae halucinationes. Largissimam autem peccandi materiam bonis viris praebuere versus orationi interpositi, in quibus mutando, transponendo, resecando, assuendo, discerpando, conglutinando, saepe tantas turbas ediderunt, ut aut omnia interpretandi tentamina ad irritum recidant, aut lingua invita modo ac gemente sensus aliquis extorqueri possit. Quod autem dixi de genere dicendi inter antiquum et novum fluctuante, id sic accipe: Oratio libri, quem inter saec. XIV et XVI p. Ch. n. in Aegypto conscriptum aut potius collectum esse iam nemini dubium esse debet *), ea est, quam recte ad *mediam linguae*

*) Cf. Ill. de Sacy dissertatio: *Sur l'origine du recueil de contes intitulé les Mille et une nuits*, in eius *Mémoires d'Histoire et de Littérature orientale extraits des tomes IX et X des Mémoires de l'Institut*. In uno illo dissentio a summo viro, quod p. 229 negat, numeros fractos, ut mille et unum, indefinite usurpari ad indicandam magnam aliquam multitudinem; nam ne urgeam ipsum gallicum *trente-six*, ut quum in sermone familiari et vulgari dicitur: *il m'a conté trente-six choses*, et nostrum *Tausend sechs und zwanzig*, quum per iocum minamur: *Warte, du Tausend sechs und zwanzig!* de homine mille sex et viginti, i. e. innumerarum, technarum et nequitiarum, — ne haec, inquam, urgeam, certe Persae هزار يك, *mille et unum*, etiam in oratione graviore dicunt de plurimis, ut est in Nasireddini Tusensis *Ewsāf-el-eschrāf* (Ms. Dresd. 348, f. 27 v., l. 10 — 12) de homine ad cognitionem sui ac Dei enitente: تامل کند

در حال گذشته خود که اولاً بیخبر او را در وجود آوردند وچندان حکمت در آفرینش او پیدا کردند که بهمه عمر خود Quum, qualis ipse tempore praeterito fuerit, contemplatur, intelligit, se primum, quid sibi

aetatem referas; cuius indoles in eo cernitur, quod iactura innumerorum vocabulorum et plurimarum formarum, nec non adstrictae illius brevitatis et contentionis antiqui Arabismi, in qua miro modo iunctae sunt ars et simplicitas, sarcitur scita quadam et veluti soluta garrulitate, in qua ea, quibus hodierna dialectus aegyptiaca a lingua antiqua differt, aut eorum saltem initia, pleraque reperiuntur, ita tamen, ut sint cum antiquis mixta, maxime in versibus et in iis partibus orationis pedestris, in quibus artificium parallelismi homoeoteleutis conclusi omninoque maior quaedam dictionis dignitas et elegantia affectatur; id quod praecipue apparet in narratione de amore Alii Ibn-Bekkar et Schemsenneharae, tom. II, p. 320 sqq. Accedit, quod in omni hac quaestione tenendum est, ut a librariis, quippe qui in hoc libro transcribendo non tam verborum quam rerum essent studiosi, plurima a puritate linguae aliena in eum illata et pro antiquis nova substituta sint; quo factum est, ut codices, etiam ubi idem exemplar sequuntur, in singulis verbis et locutionibus saepe in diversissima discedant, et alius alio magis ad vulgarem sermonem declinet. Sed etiam ubi genuina est oratio, multa et in formis verborum occurrunt, quae a genere dicendi coranico discrepant, et in verbis ipsis multa, quae in nullo Lexicorum nostrorum inveniuntur, quorum bona pars nunc in ipsa Aegypto rursus ex ore et memoria hominum excidit. Multa eorum ab aliis quoque scriptoribus senioribus, ut ab Abdollatifo, Sojutio, Makrizio, adhibita et a doctis Francogallis, inprimis a Silv. de Sacy

fieret inscium, vita donatum esse, atque in se creando et formando tot sapientiae divinae specimina eluxisse, ut per totam aetatem infinitam eorum multitudinem (ad verbum: mille et unum eorum) pernoscere non possit.

et Steph. Quatremère, in libris et dissertationibus explicata sunt, plura etiamnum latent. Equidem, dum Parisiis eram et noctibus arabicis operam dabam, in illo genere verborum duobus potissimum usus sum interpretationis fontibus: primum auctoritate hominum qui in ipso Oriente aut nati aut diutius commorati erant, ex quibus honoris causa nomino Refaam Muhammedanum *) et Aydam Christianum, utrumque Aegyptium, atque Cl. Caussinium, qui multos annos in Syria habitans totam illius regionis dialectum imbibit; deinde duobus Glossariis copto-arabicis Bibliothecae regiae (Mss. orient. 45 et 50), ex quibus quantum ad MI Noctes recte intelligendas luci fecerim, difficile est dictu. Postea ad verba inde excerpta accesserunt alia ex Glossario copto-arabico Collegii Romani de propaganda fide (Ms. 4096), cuius exemplum accuratissime per chartam pellucidam expressum humanissime, ut solet, mecum communicavit Cel. Seyffarth, antiquitatis aegyptiacae doctissimus interpres et amicus mihi coniunctissimus.

Abhinc annos octo in Diario Societatis asiaticae Parisiensis (Ann. 1827, mens. Oct., p. 217 sqq.) huic dissertationi praelusi animadversiones criticas in primum tomum noctium ab Habichtio editarum, quae ab eius initio pertinent ad p. 36; plures dedissem, si editores Diarii, qui tum erant, his literis favissent. Nec meliore fortuna usae sunt animadversiones meae apud alios; de qua re dixi in praefatione Abulfedae anteislamici. Sed bene factum, quod, quae multo prius colligere institueram,

*) De cuius in patriam reducis laudabili industria vide quae retulit Fresnel in Diario asiatico Parisiensi, Ann. 1835, mens. April., p. 360 sqq.

ad Horatianum usque annum maturuerunt; nam si in ullo
literarum genere, certe in hoc dies diem docet.

Ceterum dissertatiuncula illa Parisiensis, nimirum et
volumine et habitu tenuior, a pluribus viris doctis, qui
publica de editione Habichtiana iudicia tulerunt, ut a Cel.
Rückerto (in *Ergänz. Bl. der H. L. Z.* 1829, No. 53—57),
neglecta est; quod factum nollem, quum in iis, quae
inprimis Rückertus docte et acute ad librum et emendandum
et interpretandum disputavit, non pauca sint, quae ex
animadversionibus meis et augeri et confirmari, partim
etiam corrigi poterant.

Iam igitur in animo est, propediem de eadem re
maiore apparatu dicere, ita quidem, ut primum ea, quae in
Diario asiatico dedi, auctiora et emendatiora repetam,
deinde ad reliqua pergam, omnino autem ea quae eiusdem
sunt generis, quantum fieri poterit, comprehendam unoque
in conspectu ponam. Ita fiet, ut, coniunctis locis pluribus,
qui aut eadem corruptela aut eadem difficultate laborant,
et emendatio et interpretatio plus habeat fidei et auctori-
tatis. Quod autem hac opera efficere cupio, primum id
est, ut, qui libro lepidissimo delectantur, eum tandem
aliquando sine multis magnisque offensis perlegere eoque
perfrui possint; deinde, ut ii qui in rationem linguae
sequioris inquirere volent, paratam habeant materiem
idoneam; postremum, ut novo hoc exemplo doceatur,
quantum arti criticae in libris arabicis, qui unius alicuius
codicis vestigia legunt, relictum sit, et quam recte nobis
quoque, qui in hoc stadio decurrimus, vafer ille Siculus
cecinerit suum illud:

Νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν· ἄρδρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Ut autem opusculi mei aliquod specimen exstaret, quo
facilius et redemptorem inveniret et emtores, atque ut

profligata emendandi parte ea, quae ad glossas Habichtianas spectat, expeditior essem ad obeunda reliqua correctoris et interpretis munera, nihil magis ex re visum est, quam ut nunc in Glossas illas disputarem et quae in iis falsa aut minus accurata essent docerem; quod ita institui, ut primum ipsa Habichtii verba posuerim, deinde mea subiunxerim. De codicibus autem, quibus usus sum, Gallandiano (G.), Caussiniano (C.), Mailletiano (M.), item de editione primae partis MI Noctium Calcuttensi (Calc.), si quis plura edoceri cupiet, eum rogatum volo, ut legat, quae de iis in Diario asiatico animadversionibus meis praefatus sum.

GLOSSARIUM TOMI I.

»P. 334. l. 11. P. 339. l. 10, *إيمان* statt *إيمان* *ein Schour*, *ein Eid*, ist generis feminini v. Silvestre de Sacy Gramm. arab. T. I. p. 225.« Immo, *إيمان* est pluralis nominis *إيمان*, sive dextram significat, sive iusiurandum; ut Beidhawi ad illa verba Corani, Sur. V, v. 42: *والسارق والسارقة فاقطعوا أيديهما*, *Quod autem attinet ad fures, et viros et foeminas, abscidite manus eorum*, ait: *والمراد بالأيدي*. Verbo *manuum* significantur dextrae; quod confirmatur eo quod Ibn-Mes'ūd pro *eidija-homā* legit *eimāna-homā*; et ipse Coranus Sur. II, v. 224: *ولا تجعلوا لله غرضة لإيمانكم الخ*, multisque aliis locis, ubi iuraiuranda significat. Atque ita in MI Noct. II, 230, 7 et 8: *إيمان المسلمين تلزميني لا اخذ*, *Per Moslemorum iuraiuranda quae me obstringunt, nullam abs te mercedem accipiam, antequam tibi ministraverim, i. e. tam sancte, quam si*

per omnia, per quae Moslemi iurare solent, me id facturum esse iurassem, tibi affirmo, me nullam sqq.; similiter II, 166, 9: كذا كذا يمين يلزمني لا بد أن, *Tam enixe, quam si sacratissima quaeque iurairuranda me ad id faciendum obstringerent, te obtestor ut ab hoc iusculo edas.* Hoc loco G. quoque يلزمني habet, scilicet ex usu vulgari Aegyptiorum, qui ut يد et كف, masculinum faciunt, ut I, 195, 1, ubi M. pro simplici اليمين اليمين له habet; et يد saepius, ut II, 141, 15, et 187, 11, VI, 44, 10, it. II, 46, 15, يدي اليمين, ubi tamen metri 60 causa cum G. legendum est يدي اليمين, et pro نبذ mutatis punctis بند: *Ne amplexatur te *) ex omnibus rebus creatis **) nisi dextra mea manus et funiculus quo*

*) 1. عَانَقَكَ, recisa ultima vocali, quae est licentia poesis serioris, ut V, 172, 10, وَهَبَّتْكَ, 318, 2, خَدَّكَ et نَحَرَكَ, VI, 22, 16, مَثَلْكَ, vel, ut vulgus effert, وَهَبَّتْكَ etc.

**) 1. مِنَ الْبَرِيَّةِ, aut, quod eodem redit, مِنَ الْبَرِيَّةِ, ut vulgo dicitur مِنْكَ pro مِنْكَ, cf. Caussin Gramm. arab. vulg. §. 280 bis. Sed alibi quoque Elif articuli et omnino Elif coniunctionis mutatur in Elif separationis, ut II, 230, 14, لَانْقَاصِ الدَّمِ; it. III, 88, 3, يَدِ الْمَوْتِ, ubi id quoque novum est, quod dal in يد ex pronuntiatione vulgari geminatur, ut III, 227, 10, يَدِي فَأَجْرَتْ, ubi etiam Elif prostheticum formae IX usurpatum est ut Elif separationis; it. V, 313, 14, فَاتِ الْغُصْنِ

tunica tua circa collum adstringitur; item كَفَّ in Burckhardti Arab. Prov. No. 536: كَفَّ مَعُوذَ بِالْأَخَذِ بَعِيدَ مَا يعطى, *Manus assueta sumendo aegre dat.* Hunc usum secutus librarius scripsit II, 353, 16, كَفَّا ضَعِيفًا, quamquam ibi ex metro cum G. et C. legendum est ضَعِيفَةً. Cf. Burckhardt ad Arab. Prov. No. 219.

» P. 317. l. 8 (l. 9). خَتْمَةٌ eine kurze Abtheilung des Korans, auch der Koran selbst, « et in Gloss. tom. II: » P. 127. l. 5. خَتْمَةٌ ein Fest, was in Familien Statt findet, wenn ein Kind seine erste Abtheilung des Korans vollkommen verstehen gelernt hat. Bd. I. « Primum animadvertendum est, I, 316, 8 et 9, pro خَتْمَةٌ مَكْرُوسَةٌ legendum esse cum G. خَتْمَةٌ مَكْرُومَةٌ, in quem sensum C. quoque et Calc. خَتْمَةٌ شَرِيفَةٌ; deinde prorsus negandum est, خَتْمَةٌ, etiam ubi cum articulo ponitur, significare posse totum Coranum. Nam quod I, 40, 1, legitur يَقْرُونَ الْقُرْآنَ وَالْخَتْمَةَ, negligentior est libri totius et partis copulatio; sunt enim خَتْمَاتٌ certae quaedam Corani partes, quae in usus peculiare, praecipue ut ad lectos moribundorum et sepulcra mortuorum legantur, seorsim exscribi solent; deinde ipsae earum lectiones (ut II, 168, 5 et 6: فَعَمِلَتْ لَهُ عَزَاءً وَقَرَاتٍ, ubi Editio falso خَتْمَاتٍ habet, خَتْمَاتٍ وَحَزْنَتْ عَلَيْهِ أَيَّامٌ

— ٥ — ٥ — ٥. Praepositio مِنْ ante articulum item producitur IV, 286, 3, مِنْ الْفِرَاقِ, in quo versu pro لَا ذُقْنَا lege: *Si quid in discessum possemus, discessui aliquid discessus gustandum daremus*, per prosopopoeiam, i. e. Tam crudeliter in nos consuluit Discessus (ab amicis), ut, si quid ei rependere possemus, eum sui ipsius experimentum et quasi gustum capere cogeremus.

G. recte sine copula); melius igitur C. illud واُخْتَمَةُ omisit, et G. simpliciter خَتْمَةٌ يَقْرُونَ لَهُ, *qui ei (morituro) talem aliquam Corani partem legerent*; it. Calc. يَقْرُونَ لَهُ كُلَّ, *qui ei singulis diebus totam aliquam chatmam praelegerent*. Neque aliter illud واُخْتَمَةُ positum est I, 317, 9; nam articulus ibi est تِلْكَ, ad revocandam memoriam rei quae prius indefinite posita est; quasi dictum sit: *illam chatmam*, sc. eam de qua I, 316, 8, est خَتْمَةٌ مَكْرَمَةٌ. Hinc idem vocabulum significat *sacra domestica cum epulis funebribus coniuncta, quibus inter frequentiam clericorum et laïcorum ex propinquis, familiaribus et vicinis, animae mortui quasi parentatur*; scilicet a primaria eorum parte, lectione illarum sectionum coranicarum, quae fit per lectores mercede conductos; quae sacra celebrare est خَتْمٌ خَتْمَةٌ (*). De eadem illa parentatione per solennem lectionem تَوْنِ خَتْمَاتٍ ad funus aut sepulcrum defuncti adhibetur verbum واُخْتَمَاتٍ, ut V, 10, 4, et 12, 10; cf. IV, 367, 14 et 15: فَجَلَسُوا الْقُرَّاءَ يَقْرَأُونَ الْقُرْآنَ عَلَى ذَلِكَ الْقَبْرِ.

» P. 244. l. 10. خَوْنَجَةٌ eine Schüssel« et in Gloss, tom. II: »P. 154. l. 1. P. 180. l. 5. P. 194. l. 12. خَوْنَجَةٌ (wird aber von den Arabern unrichtig *khunega* ausgesprochen), eine Schüssel, s. Bd. I. wo vergessen worden ist anzuzeigen, dass es aus dem türkischen Worte خَوَانَجَه, ein *bescheiden Essen*, entlehnt ist.« Vocabulum persicum

*) Tom. II, 165, 15, ubi talium sacrorum mentio fit, pro الْقُرَّانِ legendum est cum G. الْمُقْرَّانِ (cf. I, 40, 1, et V, 12, 10) i. e. *lectores coranici*, i. q. قُرَّاءِينَ, quod C. illo loco habet.

خَوَان, quod Arabes receperunt et plene scribi iubent
aut خَوَان (v. Harir. 311, l. ult. c. Schol., it. 196, l. an-
tepen., it. in ipsa traditione prophetica ib. in Scholiis
157, 2) quod in deminutivo turcico خوانچه et neo-arabico
خونجه in unam syllabam chôn vel chûn coaluit, nil mi-
rum, quoniam ipsis Persis, in illo verbo est مرسوم, i. e.
quod, etsi scribitur, tamen non aut vix effertur (chân,
chôn, aut antiquius ch^oân, ch^uôn, ita ut o vel u furtivum
levissime stringatur). Illud خَوَنْجَة autem, quod Habichtius
dicit, plane nihili est, neque persicum, neque arabicum,
neque turcicum. Nec paropsidem significat, sed quasi *men-
sulam*, i. e. *discum haud ita magnum ex ligno aut
metallo factum, in quo paropsides, paterae, calices,
apponuntur aut offeruntur*, fere gall. *plateau*, nostrum
Präsentirteller. Hinc demum per metonymiam aut synec-
docham quandam fluxit significatio turcica, quam Meninskus
refert: *cibus qui ex nuptiis ad amicum absentem mittitur
aut adfertur*.

»P. 234. l. 16. دست *durchreisen, durchwandeln*.« Ac-
cidit hic Habichtio quod pluribus aliis locis, ut, non du-
bitans de integritate codicis sui, atque adeo omnium eius
punctorum et apicum, linguae novum verbum obtruderet
eique ex sententiarum nexu significationem aliquam affin-
geret. Illud دَسْت sonus est praetereaue nihil, atque ipse
locus, ubi reperitur, corruptus. Primum l. 10 et 11 pro
راكب في موكبه cum G. et C. legendum est راکب موكبه,
equitans inter turmam stipatorum, it. l. 15 pro موكبه
l. موكبه. Jam, quod caput est, l. 16 pro يدست lege

*) Vide de vocabulo موكب quae disputavit Ill. de
Fraehn in Diss. de arabicorum etiam auctorum libris vul-

بدست: *cum optimatibus regni sui et aulicorum principibus*; quasi dicas: *cum summo regni consessu aut consistorio*. *Dest* enim, verbum persicum, inter alia significat *locum editiorem, tapetibus et pulvinaribus instructum, ubi sedent viri honoratiores, et per metonymiam eos ipsos, quasi اصحاب الدست*. Sic II, 22, 14, de novo Veziro munus auspicante: صاحب في دست الوزارة; it. Harir. 227, 6, اي في مسنده. Exhibetur دسته, متربعا في دسته المعونة; ib. 240, 7, de sede aut tribunali; usurpatur etiam de toto consessu aut collegio, ita ut والى τού, i. e. ejus princeps, qui ceteris in summo loco praesidet, ab eo distinguatur; ut Hariri 185, l. ult. دست. غاب صدره, ubi vid. Schol.; it. Schol. Harir. p. 223, l. 4, ad quem locum ex Sacyi ore haec excepi: »le *dest* d'un bureau est cette élévation sur la quelle les écrivains sont assis, — le bureau même, — les employés du bureau.« — Recte G. illo loco: راكبا في دست مملكته.

»P. 123. l. 7. دست *eine Schüssel, ein Gericht*. D. G. d. S. hat p. 223 und 737. *Cacabus. ahenum*.« It. in Gloss. tom. II: »P. 107. l. 13. دست Plur. von *Schüssel*.« Recte Dom. de Silesia, neque ab eius auctoritate discedere debebat Habichtius. *Dest*, ubi de vase dicitur, nusquam paropsidem significat, sed tum *cacabum, ahenum ad coquendum, tum magnam sartaginem ad as-*

gatis crisi poscentibus emaculari etc. Casani, 1815, p. 24 et 25. In noctibus nostris VI, 161, 4 et 8, مواكب dicitur de turmis equitum proelium ineuntium; IV, 225, 12, de conventu optimatium et principum aulicorum ad officium regi praestandum.

sandum. Itaque I, 123, 7, شوية دست*) significat, ut Aydae verbis utar: »du rôti à la poêle.« Ita Gloss. Paris. 50 inter instrumenta et vasa coquinaria, آلات الطبخ: πι-χαλκιν (i. e. τὸ χάλκειον, ahenum) الدست الخلقين. It. Burckhardt Arab. Prov. No. 267: دسوتهم عالية وبطونهم خالية: *Ahena eorum pretiosa sunt, ventres vacui*; ad quod aït, *dest* esse »ein Kochkessel« et »eine grosse Pfanne.« Sic Abdoll. ed. White min. p. 100 دست, ubi de Sacy vertit »la poêle« (p. 94 idem vas appellatur قَدْر), it. in Dialogis Savaryanis p. 353 vertitur »la marmite« (p. 350 idem vas appellatur حلة). — Significat etiam pateram in qua potus apponitur (»bowl dans le quel on sert à boire« Caussin), ut II, 342, 7 et 8: في كل صدر دست من البلور المرصع فيه لون من الشراب, *In quoque repositoio erat patera ex crystallo auro gemmisque distincto, quae aliquam speciem potus continebat* **).

»P. 114. l. 8. دهل (Form VII) *erstaunen*. Golius hat blos داهل attonitus, percussus, ohne die Wurzel anzugeben.« Non debebat hoc ita dici, quasi دهل reapse a دهل differret. Aegyptii literas blaesas ظ ن ت et ظ vulgo sine

فامرت G. وشوى دست C. وشوى a rad. شوى شوية دست I. *) فامرت الطبخ ان يشرع لها M. والطبخ ان يشوى لها شواء في شوى.

**) Huius loci immemor, Habichtius II, 326, 7, صدر, quod G. quoque et C. tuentur, falso mutavit in صور (vid. Variantes et Emendationes ad tom. II, p. 44); utroque enim loco صدر ex usu hodierno id est quod Galli appellant »cà-baret, c'est-à-dire, grand plateau sur le quel on porte des vaisselles« Caussin.

sibilo efferunt ut *ص* et *د* ت; unde fit ut, duobus literarum ordinibus confusis, hae pro illis scribantur, illae pro his, quamquam hoc quidem multo rarius. Sic *اندهل* pro *اندهل* non solum illo loco, ubi G. item *اندهل*, C. *اندهل*, sed etiam I, 205, 5, G. et M. *اندهلنا*, ubi Editio *اندهلت*; it. III, 265, 6, *اندهلت*; it. forma prima *دهل* III, 334, 6, et part. pass. *مدهول* VI, 284, 2, et 329, 8; it. forma quarta *ادهل* II, 51, 1, et III, 35, 2. Sic in aliis quoque verbis, ut I, 18, 16, *المحدور*, et 35, 11, *حدر*, pro *المحدور* et *حذر* (*); it, I, 40, 9, *درفت*, ubi G. et ipse *درفت*, C. *ذرفت* (**); I, 170, 10, *ذوايب* pro *ذوايب*; I, 232, 15, *الذقن* pro *الذقن*; I, 214, 3, *ذوايب* pro *ذوايب*; II, 329, 14, *اذيع* pro *اذيع*, ut G. et C. plene habent ***); III, 26, 11, *بدله* pro *بدله*, i. e. *بذل* *المذارى*, IV, 36, 10, *الجذل* pro *الجذل*; III, 388, 7, *الجدل* pro *الجدل*; *المدارى* plur. n. *المذرى* sive *المذراة*, *ventilabrum*, *vanus*; IV, 145, 5, *الادا* pro *الادا* ++); V, 33, 3, *دمته* et *دمتى* pro *دمته* et *دمتى*; V, 154, 16, *حادقة* pro *حادقة*; V, 269, 9,

*) Contra V, 320, 6, *متحذر* pro *متحذر*; cf. *تحدّر* de effusis crinibus II, 53, 12; de lacrymis III, 64, 16, ubi pro *تحدّر* l. cum G. *تحدرن*; de sanguine, Hamasa 61, 1.

**) Idem verbum per *د* scriptum est I, 214, 3, II, 27, 3, et 206, 2, III, 307, 12, V, 51, 5; contra per *ذ* I, 52, 4, 223, 14, al.

***)) Totum distichon cum G. et C. lege sic:

ولم أجن ذنبا غير أن مداً معي أذيع على غير اختياري بها سرى
Nihil deliqui, nisi quod lacrymis meis, me invito, arcanum meum (i. e. amor adhuc celatus) evulgatum est.

†) Pro *قصد* l. cum G. *قصد*: *studium et opera ejus*.

++) Cf. I, 160, 9 et 10, ubi pro *الادا* est *الاذى*, et pro *ويرنى* recte *ويرنى*.

قذرك pro قذرك (cf. II, 184, 5); VI, 92, 16, قذرك pro قذرك, *impuritas, nequitia tua**); VI, 381, 15, غذا pro غذا, *nutrivit*. Ita saepissime confunduntur نفذ, *absumptus fuit*, et نفذ, *penetravit*, ut انفذ pro انفذ, *misit*, VI, 278, 12; contra نفذ pro نفذ IV, 188, 5, V, 114, 9, et 118, 10. It. اخذ pro اخذ locis plurimis, ut III, 233, 4, et 302, 3, V, 27, 12, VI, 193, 1 et 2, 195, 16, 235, 14, 376, 3; cf. Burckh. Arab. Prov. No. 33.

»P. 113. l. 9. ترسيم ein schriftlicher Befehl.« Verbum neque hoc loco, neque multis aliis, quorum eadem est sententia, illud significat. Immo iussum regium in universum, et pec. scriptum, est مرسوم, pl. مراسيم, ut II, 80, 15, et 81, 2, IV, 219, 14, V, 17, 13 et 15. Quod attinet ad illum locum, I, 113, 8, et 9, جعل عليه بالترسيم, pro quo C. جعل عليه الترسيم, idem est quod I, 102, 15 et 16, ارسله في (it. C.), pro quo G. et M. ارسله في, quod quia ne ipsum quidem satis clarum aut satis antiquum videbatur, ab Editore Calcuttensi explicatum est per ارسل معه نفرا من خدمه, *misit cum eo aliquot ministros suos*. Atque ita res est. Significat enim hodie ترسيم primum iussum ipsum, quo alicui, sive domi, sive foris, custodes apponuntur, qui eius lateri ubique adhaereant, quid faciat observent, et ne effugiat caveant; deinde conditio hominis qui ita custoditur. Ita absolute dicitur رسّم عليه, aliquem ita custodiri iussit («faire garder quelqu'un à vue» Caussin; »faire mettre quelqu'un en surveillance, sous garde» Ayde), II, 205, 6 et 7, III, 266, 7 et 8, VI,

*) Eodem modo III, 184, 13, G. القدار, i. e. القدار, *impura*, pro الكورة Editionis, quod vocabulum, ex κόρη ortum, Aegyptii frequentant pro القاحبة, *meretrix*, ut ital. putta, puttana.

129, 9 (cf. 128, 14 et 15: *وَكَلَّتْ بِهَا مِنْ يَحْفَظُهَا*; quod ad sensum idem est); it. transitive *رَسَّمَهُ عَلَيْهِ*, eum alicui custodem apposuit, ut VI, 111, 4, *رَسَّمتْ عَلَيْهَا عَشْرِينَ مَمْلُوكًا*, *regina ei (anui) viginti praetorianos custodes adiunxit*, sc. qui eam domum deducerent, ne cum Hasano effugeret caverent, eamque cum illo ad reginam reducerent; it. pass. III, 177, 5 et 6, *تَرَسَّمُ عَلَى الْبَابِ*, aliquis custos appositus est ianuae cubiculi, in quo quis detinetur, et III, 219, 14, *هُوَ فِي التَّرْسِيمِ*, de eo qui ita custoditur, et I, 113, 5 sq. G. sic: *وَرَسَّمُ عَلَيْهِ* *Et adiunxit rex piscatori tres praetorianos, quorum in custodia ille ex palatio discessit*, sc. ut pisces, quos rex imperaverat, afferret. It. IV, 243, 16: *بَقُوا سَايِبِينَ بِلَا تَرْسِيمٍ*, *Captivi libere ambulabant, sine custodia*. Et II, 314, 1, Chalifa dicitur aliquem ex urbe eiecisse *بِالتَّرْسِيمِ*, i. e. ita ut eum a custodibus extra urbem eiusque agrum duci et ne eo rediret caveri iuberet. — Ceterum quod I, 113, 8 et 9, legitur *جَعَلَ عَلَيْهِ بِالتَّرْسِيمِ*, non desunt quidem in Editione Habichtiana loci, ubi *ب* illud redundat, ut I, 194, 5, *رَوَّقَ بِالْمَدَامِ*, *vinum colavit*; I, 226, 13, *بِاجْفَانِهِ*, *l. cum Codd. رَوَّقَ الْمَدَامِ*, *l. cum G. et C. اجْفَانِهِ*, et versu seq. pro *مَعْشُوقَةً* *l. cum iisdem مَعْشُوقَةً*: *Quot amatores fuerunt, quorum palpebrae amasiis suis id, quod corde premebant, indicarunt!* II, 36, 13, *بِالدَّارِ*, *l. cum C. الدَّارِ*: *Ex quo abiistis, ipsae aedes mihi iam non aedes*, i. e. habitabiles, *videntur*; VI, 354, 12, *بِأَنَّا*, *l. أَنَّا*, et 361, 9, *بِاجْمَعِهَا*, *l. اِجْمَعِهَا*;

*) Falso pro *ثَلَاثَةَ أَعْوَانٍ*, ut M. recte habet.

— sed illo loco ب bene habet et significationem translatam verbi جعل declarat, aut, ut Arabes dicunt, est للمجاز; cf. Sacy Gramm. arab. II, §. 219. Sic post أَدَى, ubi de vocabulo dicitur, ب praefigitur rei quam illud quasi affert, i. e. menti repraesentat, Sacy Anthol. gramm. p. ٣, lin. 5; it. post كسر et جبر ponitur, ubi haec verba ad animum et honorem transferuntur, ut I, 63, 4, لا تكسر بخاطري, Codd. et Calc., *noli animum meum detrectatione officii vulnerare* *), ubi Editor Calc., hic ut saepe alias male curiosus, بخاطري mutavit in Accusativum خاطري; it. II, 99, 7 et 8, عسى كيف اكسر, (G. item), *spero te aegritudinem illam, qua animum meum affecisti* (cf. II, 90, 4—10), *iterum ex eo exempturum esse*; it. V, 223, 9, بوجهي الى صبي صغير غريب, *qui in animum inducam, ut summo dignitatis meae detrimento mei copiam faciam adolescentulo obscuro et peregrino?* It. ب ex vulgi consuetudine mutato in في, V, 221, 9 et 10, et 222, 14, يكسر في وجهي, *precibus meis respuendis personam meam laedet et pudore me afficiet*. Item جبر eleganter cum ب constructum est pro Accusativo, quem ceteri habent, I, 330, 8 et 9, in M. جبر الله بقلبك كما جبرت بقلبي, *utinam Deus tuis votis annuens animum tuum gaudio compleat, perinde ac tu meum*.

» P. 321. l. 12. راسي (Form III von رسي) vor Anker liegen. Golius führt die III. Form nicht an.« Ac recte

*) Quod in Ed. Hab. legitur تكسر pro تقصر, eadem est literarum confusio, quae reperitur in Schol. ad Harir. 160, l. ult., ubi pro مقصورا l. مكسورا, quo indicatur, non الحياء efferendum esse, sed الحياء.

133, 12, الطاهر, l. الطهار (G. الطهور) i. e. *circumcisio*, *festum circumcisionis* *); 157, 10, دار, l. دار (sc. vulgo pro آدار; vid. Caussin Gramm. arab. vulg. §. 130), *Fortuna versatilis vertit amicos meos in inimicos*; 207, 15, فاحسدى, l. فاحسدى; IV, 33, 16, وارسه, l. وارسه; VI, 344, 5, ورواحها, l. ورواحها; cf. Sur. 34, 11.

»P. 69. l. 5. زير *ein Korb*.« Minime. Est verbum hodieque in Aegypto omninoque in Africa septentrionali pervulgatum, quod significat *urceum figulinum non ansatum formae maioris, in quo aqua ad usus domesticos asservatur*. (Ayde: »C'est en françois le pot à beurre; les Egyptiens conservent leur eau et la clarifient dans ce même vase.«). Iam in Abdollatifo reperitur, Ed. Whitii min. 82, 4, et 86, 3 (priore loco pl. ازيار, ut in Noctibus I, 201, 15), ubi de Sacy reddidit per *jarre* et *cruche*. It. Burckh. Arab. Prov. No. 498: القحبة ما تتوب والماء في الزير ما يروب, *Meretrix ingenium non mutat, ut aqua in urceo non coagulatur*; ad quod aït, زير esse magnum urceum, in quo aqua ad usus domesticos asservatur. It. Dombay in Gramm. mauro - arab. p. 92 inter utensilia

omni illius rei culpa vacare, ab ea plane insontem et innoxium esse. Cf. Hamas. p. 78, l. 10.

*) Hodie طهر et vulgarius طاهر dicitur pro ختن; ut III, 129, 11 et 12 bis طاهر ea significatione legitur, et ib. l. 9 pro اطهر اولادى; ib. 11 et 12 G. in G. est افرح اولادى, *respondit: Cupio Chalifam permittere, ut circumcisio fiat in palatio*; it. 130, 5, pro الطهور G. habet الفرح. Vide me ad Abulf. anteislam. 24, l. ult. ubi تطهر significat *circumcisisus est*.

domestica: زیر *aqualis*. In Dialogis Savar. p. 370 aquarius aquam in aedes apportatam ex situla in الزير (« la jarre ») effundit eiusque ipsius parietes interiores amygdalis defricat, quo aqua gratiorem contrahat saporem. In Gloss. Paris. 50 زیر bis legitur; primum per ἄλῃ redditur, deinde, ubi ut synonymum cum كوز copulatum est, per πάλιν.

» P. 128. l. 13. ساحت statt schlagen. « Immo illo loco pro فساحت legendum est فساحت, aut potius cum pron. suff. فساحتته, sc. السيف, *gladium strinxi, e vagina eduxi*. Cf. 7, 11: ثم انه ساحت سيفه وضرب, ad quem locum ipse Editor in Gloss. s. v. ساحت recte docet, hoc verbum usu sequiore dici etiam de *extrahendo*. Antiquius esset شهر سيفه aut سل. Illud autem ساحت primum plane obsoletum est; deinde, si admitteretur, sententiarum ordinem prorsus perverteret, qui ita procedit: primum prehendi gladium (اخذت) eumque e vagina eduxi (ساحت) l. 13; deinde animum ad feriendos fontes appuli (جئت) l. 14; tandem eos percussi (ضربت) ib.

» P. 110. l. 3. سیرج *Schmalzbutter*, quod etiam Freytagius in Lexicon admisit. Temere. Est enim *oleum sesaminum*, in quo Aegyptii et Syri paene omnia et frigunt et assant. Ita Gloss. Paris. 45: σησαμελαιον سیرج, et Gloss. Paris. 50: πικρακι سیرج. Hinc in Dial. Savar. 422, 7, « confiture à l'huile » sc. de sésame. Golius ex Mar. habet شيراج et شيراج, *oleum sesaminum*; et in Abdolatiffo semper شيرج, vid. Sacy ad eum p. 318, not. 20; sed hodie quidem omnes sîrêg efferunt per simplicem sibilum.

» P. 42. l. 10. P. 179. l. 8. سلاقية *Wolfartig, Wolf-ähnlich*. (Gol. hat سلق lupus). « Et hoc falsum. كلب

سَلَقٍ *canis venaticus*, non derivandum est a verbo obsoleto et poëtico سَلَق, id quod falsum esse ex ipsa verborum forma constare poterat; sed a nomine alicuius urbis, سَلُوق, سَلُوقَة aut سَلُوقِيَّة. Nam سَلَقٍ mutato sono ortum est ex antiquiore forma سَلُوق (ut بَلُور, crystallum, mutatum est in بَلار, V, 100, 1), quae priore loco, 42, 10, in Calc. reperitur: كَلْبَانِ اسودان من الكلاب السَلُوقِيَّات; posteriore autem, 179, 8, in ea quoque الكلاب من سودائين كلبتين سَلُوقِيَّة scriptum est. Dubitatur quae illa urbs sit et ubi sita (v. Freyt. Lex. s. v. سَلُوقَة). Samachschari in Anthol. sentent. arab. ed. H. A. Schultens, ad Sent. tertiam: سَلُوق esse in Scholiis docet, سَلُوقِيَّة والكلاب السَلُوقِيَّة oppidum Jemenense, a quo nobiles canes et loricae سَلُوقِيَّة appellentur; cf. Schultensii Not. p. 114 et 115. Contra Jac. Scheidius in Glossario s. v. سَلُوق, quum nonnulli Arabes illos canes ab urbe aliqua Graecorum (الروم), cui nomen سَلَقِيَّة, appellatos esse velint, coniicit, eam Thessalonicam esse, quod canes Thessalonici perquam celebres sint; — minus probabiliter, quum haec urbs سَلانك sive سَلانِيك appelletur. Equidem arbitror, urbem illam, quae ab aliis in terris الروم sita esse dicitur, cum ea, quam alii in confiniis Armeniae sitam illiusque vocabuli matrem esse perhibent, coniungendam et pro Seleucia Syriae habendam esse, quae in Gloss. Paris. 50 inter alias urbes syriacas sic recensetur: سَلُوقِيَّة Σελευκία. Sed quidquid rei est, nunc, oblitterata origine, سَلُوق sive كَلْب سَلَقٍ omnino canem venaticum valet (Ayde: « كَلَاب سَلَاقِيَّة » des levriers»). Ita Gloss. Paris. 45: Νακουνικος سَلُوق; كَلْب سَلُوق

— illud autem *Νακωνικός* (ut haec Glossaria vocabula graeca saepe miris modis corrupta exhibent) est pro *Λακωνικός*, ut in eodem Glossario alibi emendatius: *Λακωνικόν* كلب الصيد. Graeci quoque canes venaticos hodie omnino *Λακωνικά* appellant, quod vocabulum Cl. Ross in *Ephemeride*, quae inscribitur *Morgenblatt* (1835, No. 182) parum probabiliter ex *Λαγωνικά* detortum esse putat, ut proprie sint canes ad venandos lepores idonei, perinde ac Francogalli *levrier* dicunt a *lièvre*.

» P. 29. l. 3. 12. *سندیان* *Eiche*. (andre Lesart), *Ahornbaum*. « Pro illo *السندیان*, 29, 3 et 12, G. et C. sine articulo habent *سندیان* (non *السندیان*, ut falso est in *Diario asiatico*, 1827, Oct., p. 233, l. ult.). In *Diario* negavi, *سندیان* et *سندیان* ita differre, ut illud quercum significet, hoc acer, sed utrumque quercum significare. Iam vero illud *سندیان* mihi omnino falsum videtur. Persae quidem, a quibus vocabulum fluxit, tantum *سندیان* dicunt; Aegyptii, quos adii, et ipsi de *سندیان* nihil exaudiverant; Freytagium quoque hanc formam ex Golio non recepisse video. Cum Aydae interpretatione: » Le *سندیان* signifie chêne, arbre qui porte des glands « congruit Gloss. Paris. 50, ubi inter arbores est: » *Ατρονία* (i. e. *ἄδρωνιά*, *robur*, *ilex*) *السندیان*, « et statim post: » *πιβαλανός* البلوط. «

» P. 152. l. 15. *تستنوا* ist die VIII. Form von *سنی*, *warten*, *zögern*, « et in Gloss. tom. II. » P. 42. l. 1. P. 136. l. 4. *يستنوا* Form VIII. a. r. *سنی* *auf einen warten*. Bd. I. « Recte, quod ad significationem attinet, falso, quod ad derivationem. Nihil plane coniunctionis intercedit inter radicem illam et verbum hodieque usitatissimum *استنتى* (sic enim effertur, non *استنى*); immo, ortum est ex *استانى*, f. X radicis *أنى*, *moratus est*, *tardavit*, fere ut

neminem debet offendere. Plane eadem syncope reperitur in versu III, 222, 15: *فَاصْمِتْ لَا أَلْمَ وَلَا يَلْمَنِي*, *sileo igitur, ita ut neque ego illum reprehendam, neque ille me.* Illud hemistichium, nimirum mox corruptum et a librariis non intellectum, in M. et Calc. mutatum est in hoc: *فوسيلتي*, *implora igitur fidem Muhammedis et Alii*, pie quidem, sed parum poëtice. — Ut in illo *تجزيني* litera *ي* perperam in medium verbum illata est, ita etiam I, 177, 16, *اليميني*, l. cum G. et C. 209, 8, *قطايع*, l. cum iisdem *يغمس*, 245, 4, *تغميس*, l. cum iisdem *فخفينا*, 252, 10, *يغمر*, in quem sensum M. quoque Mss. *طرقها*, l. cum G. et C. II, 360, 9, *طريقها*; *فخفنا*; III, 65, 14, *ودفنها*, l. cum G. 187, 8, *ودفنها*, ut G. hunc versum alibi habet: *ملح*, l. مليح, IV, 297, 2, *) *وددتها لو يمشيان على جفني*; V, 66, 15, *خطب*, l. خطيب, 289, 5, *عظم*, l. عظيم, 15, 66, V, *جاء خطب*, verbo in unam syllabam decurtato, legas 292, 5, **) *واسد جا يصادميني*, ut V, 55, 2, *جا خطيب*

*) Duo disticha in Editione corruptissima, III, 187, 7 — 10, emendata exhibet Humbertus in Anthologia p. 34, qui non nisi in eo erravit, quod in hemistichio secundo scripsit, *ان* enim *لو ان يناما على* pro *لو ان ينامان في* cum *لو* coniungi nequit; illud *ان* autem, maxime in lingua sequiore, multis coniunctionibus, ut *لعل*, *متى*, *لما*, pleonastice subiungitur. Ad sensum cf. I, 217, 8 et 9, et IV, 144, 10 et 11, ubi *دع* ante *و* redundat.

**) Ut hic *واسد* pro *أسد*, sic II, 79, 11, et VI, 16, 6,

الشعر, sc. in extremo versu pro الشعر; VI, 36, 7, وتسميح, 71, 16; سهري, l. سهري, 51, 4; بطل, l. بطيل, 199, 2; يتحرموا, l. يتحيرموا, 136, 1, pro الفردوس ex metro et sensu leg. est cum G. بالفردوس, ita ut praepositio pendeat a نتعوضنا (sic enim pro يتعوضنا cum G. et Calc. legendum): *sed fortasse paradisi gaudiis iniuriarum illarum compensationem accipiemus.* In eundem sensum G. pro بالفردوس habet بالجنان, et M. paulo latius بالخيرات; pro quo Calc. substituit يَوْمَ الْكَشْرِ, *die resurrectionis.*

» P. 182. l. 8. شرابة *eine Schnure*, et in Gloss. tom. II. » P. 157. l. 12. P. 158. l. 2. شرابة Plur. شراريب *eine Schnur*. Immo شرابة est *cirrus*, id quod nos appellamus Quaste, Troddel, francogall. flocon, houppe. Contra funiculus est بشريط, ut I, 146, 13, ubi Mss. recte بشريط sine و (pertinet enim funiculus ludens, i. e. cuius extrema pars libere pendet et huc illuc movetur, ad ipsum calceum), et Calc. I, 182, 8 et 9, pro بشرابتين حرير اخضر habet الحريير بشرابتين. Unde apud Dombay Gramm. mauro-arab. p. 104: Restio شرائط. Item Turcae شريت s. شرت, *taenia, instita, licium*, unde Arabes videntur accepisse.

» P. 358. l. 10. باشرقي für meine beiden Augen; الاشرفين heissen die beiden edelsten Theile, nêhmlich die Augen. Das ن am Ende ist verlohren gegangen, wegen dem affix اشرفي, mein. » Nihil hic de oculis; اشرفي simpliciter est numus

فرح pro فرح, V, 90, 6, et VI, 16, 8, وسط pro وسط, V, 137, 10, وجع pro وجع, II, 10, 2, فلك pro فلك, in quo versu pro فوق leg. cum G. في, ut metro satisfiat.

ille aureus, qui hodie شريفى appellatur, ut in Sindbadi Itineribus ed. Langl. 110, 11; Europaeis vulgo *zecchino*, *sequin*, *Zechine*. Valet circiter Ludovicum aureum. Id igitur maritus mulieris aegrotae illo loco dicit, si unum pomum vel aureo venalem invenisset, se eum, ut illi gratum faceret, emturus fuisse. — Nec illud bene habet, quod in Gloss. tom. II est: » P. 193. l. 14. اشرف *eine Goldmünze*.« Nam quod illic legitur باشرفين, falsum est; legendum cum G. باشرفيين. Facile potuit ي post eandem literam excidere; est tamen alibi quoque reponendum, ut I, 152, 8, ان لم, aut cum G. ان لم تحيط بخيرها, l. cum C. بخيرها, بخط بخيرها (fortasse, qui hos versus fecit, salva grammatica scripsit ان لا): *pulcritudo eius saltem nomen eius prodit, quamquam (siquidem) virtutes eius scientia comprehendere non potes (possumus)*; 153, 15, عقيقة, l. cum C. عقيقية (M. in eundem sensum حمر); 198, 12, سويت ex metro, l. سوت, III, 232, 9, الوزير, l. الوزر, وجزته, l. بيديه, IV, 141, 13, بيديه, l. بديه, 313, 4, كئيبا, l. كيبا, V, 156, 16, كيبا, l. كئيبا, aut antiquius وجزأته; 172, 6, سنين, l. سنن, VI, 124, 1, اشتياقا, l. اشتاق, 312, 6, المومنين, l. المومنين, 183, 15, لأم a اَلْتِيَامِ, l. التام, سليمان, l. سليمان.

» P. 125. l. 14. شقت statt شقت. « Nunquam in libris vulgaribus hanc contractionem reperias, etiam in antiqua lingua rariorem. Illud شقت, quod etiam G. et M. habent, est tert. pers. foem., quae incipit l. 14 a vb. خرجت, pro quo G. melius ad significandum transitum a prima persona ad tertiam, حتى خرجت; neque obstat انتهيته (it. M.), pro quo G. et C. انتهت; saepius enim lingua vulgaris ي

in tertia pers. sing. foem. praeter. talium verborum conservat, ut II, 183, 10 et 11, G. *وَمَا انْقَضَيْتِ الْعَشْرَةُ أَيَّامٌ*, pro *انْقَضَتْ* Hab.; it. II, 207, 4, G. *وَفَاشَتْهَيْتِ*, pro *فَاشَتْهَتْ* Hab. it. IV, 52, 11, ipsa Edit. Hab. *وَأَسْتَرَيْتِ نَفْسِي*, pro *أَسْتَرَتْ نَفْسِي*. Similiter in tert. pers. plur. praeter. verborum ult. *ي* et mediae Kesrae et in praeter. pass., ut VI, 212, 1, *وَبَكَّيُوا* pro *بَكَّوْا* (cf. Caussin Gramm. arab. vulg. §. 143), I, 202, 6, *وَأَلْقَبُوا*, pro *أَلْقَوْا*, ut recte G. et M. Item II, 304, 2, G. *وَرَضُوا* pro *رَضُوا* in his verbis, quae, quum propter similem exitum post *وَرَوْحُوا* in Edit. Hab. exciderint, reponenda sunt: *أَلَى عِنْدَ اسْتِنَادِكُمْ وَقَوْلُوا لَهُ مَا لَقِينَاهُ فَمَا رَضُوا* *وَإِخْذُوا سَكْبًا عَلَى وَجْهِهِ وَرَاحُوا*. Idem fit in participiis pluralibus, quorum Singularis in *i* exit, ut II, 293, 9, *وَمَاضِيَيْنِ*, III, 386, 13, *وَمَاشِيَيْنِ*, pro *مَاضِيَيْنِ* *وَمَاشِيَيْنِ*.

» P. 126. l. 12. *صطباب* *ein Trinkgelag*, v. Golius s. v. *صطب*. « Nihil Golius s. v. *صطب* de illo verbo docet, nec vero docere potest, quia plane est commenticium, nec Freytagius recipere debebat. Lege cum Mss. *طبطاب*, *pilae lusum*. Iam Meidani in proverbiiis serioribus habet: *تركته* *effeci ut esset instar pilae in area lusoria, instar grani in sartagine*, de eo qui misere luditur et vexatur.

» (P. 146. l. 9.) *عذب* *besser* *unverheirathet*. « Literae *ذ* et *ز* alibi quoque confusae sunt, ut III, 158, 1, *وَحْدَانَةً*, VI, 14, 1, *وَذَادَ*, IV, 9, 3, *وَيَذُورَ*, 159, 11, *وَذَلَّتِي*; pro *ذَكِيَّةً* (item C.) *وَزَكِيَّةً* (item C.) pro *زَلَّتِي* sqq. Contra I, 91, 1, *وَزَكِيَّةً* (ut recte G., quamquam is sine puncto diacritico *د*); I, 300,

5, ذكائها pro ذكائها, *fragrantia eius*, ut Calc. eo loco habet: رايحة ذكية; atque adeo ذ pro ذ, I, 313, 8, ذيار, l. cum G. Ceterum pro عَزَب et Mss. et Calc. formam seriore et nunc usitatam habent عازب, quae fortasse genuina est, siquidem in plurimis aliis verbis Editionis illud Elif excidit, etiam in versibus, ubi ex metri ratione abesse non debet. Sic I, 19, 3, الزارع, l. الزارع, aut cum ceteris فطاوعني, l. cum C. فطوعني, 25, 13, الزراع; 27, 8, الولدين, l. cum G. et C. الوالدين; 31, 13 (it. 32, 9, 37, 11, 42, 5, 45, 3, 50, 6), الحسن, l. cum Mss. الحسن; 38, 9, ضمانات, l. cum G. et C. ضمانات (quamquam ille permutatis literis ظمانات) *ut exsolvar sponsionibus, promissis, pactis, ceterisque rebus quas aliis ex lege ac fide debeo* **); 52, 3, ترميت, l. cum G. et C. ترميت; 66, 11, طعنا, l. cum ceteris طاعنا ***); 89, 10, دواني, l. cum ceteris دواني; 94, 14, النعس, l. cum G. et M. النعاس; 107, 5, بالاحسان, l. بالاحسن; 160, 7, قسما aut قسامة, l. قسمة

*) Nescio tamen an librarius in mente habuerit حُسْن s. حُسن, formam a veteris quidem Arabismi ratione alienam, sed fortasse ad exemplum حُمر s. حُمر ab أَحْمَر novatam. Certe I, 341, 2, Editio cum G. et C. congruit in lectione أَحْسَن, quod, nisi pro حُسْن legas أَحْسَن, non aliter nisi حُسن efferre possis.

**) Cf. I, 39, 15, تخلص من الناس, *se liberavit ab hominibus*, i. e. omnia quae iis praestanda erant praestitit atque iis ita satisfacit, ut nihil amplius ab ipso postulare possent.

***) Cf. II, 287, 4, شيخا كبيرا طاعنا في السن.

cum G. et C., totum versum autem ita: فَتَحْكُوكَ بِالْإِحْسَانِ
Nam loca, ubi tu commoraris, semper libera-
litatis laude florent (M. بجودك والإحسان ما زال يعرف
 Calc. بجودك والإحسان ما زال معترف quae, quamquam
 interpolata sunt, tamen veram lectionem confirmant);
 البيع, 5, 193; *) الاتفاقات l. cum Mss. 12, 170,
 اثواب l. cum ceteris 5, 279; **) البياع l. cum G. et C.
 الف, 15, 309; تهادن l. cum G. et C. 14, 307,
 أزواجهم l. cum ceteris 15, 311; آلاف l. cum ceteris
 فهاهني aut cum C. et M. l. cum G. فاهلني 16, 313,
 عذرة l. cum G. C. et Jones Comment. Poës. asiat.
 قاشات l. قشاش 15, 337; عذاره 5, 104, Ed. Lips.
 معاذنه l. cum G. معدنه 8, 10, II; (قاش l. et C. singul.);
 الكوم l. cum G. et C. 16, 58; الكواكب l. الكوكب 11, 34,
 فراش l. cum G. فرش 11, 61; **) القوام

*) Cf. Sacy Chrestom. arab. I, p. 477, not. 8.

**) الهذلي hodieque pec. salgamarium significat, i. e. eum
 qui vendit olera, pisces muria conditos, caseum, cappares,
 olivas similiaque, quae acrioris sunt saporis; cf. II, 77, 14.
 Idem I, 148, 11, appellatur الفجلائي l. الفجلائي proprie
 raphanorum venditor, ubi G. iterum يبياع habet.

***) Ipse Habichtii Codex habet القوم (v. Variantes et
 emendationes Tom. II, p. 40), quod quia non intellexit nec
 quomodo corrigendum esset vidit, falso pro الكوم positum
 esse existimavit idque cum أبو coniunctum significare voluit:
 O pater acervi s. gibberis, i. e. o homo gibber. Sed أبو القوام
 pater egregiae staturae, bene habet, quo ironice et per anti-
 phrasin significatur, hominis corpusculum miserrime esse
 distortum. Ita القوام saepe, ut II, 223, 9 (in quo versu pro
 المنتنى l. cum G. et C. المنتنى); V, 339, 10; atque idem
 verbum pro القَدّ reponendum est cum G. in versu III, 189, 8.

ipsa Edit. III, 191, 10); 63, 10, مسكين, l. cum G. et C.
 181, 13, العذال, l. cum G. العذل, 16, 87, مساكين;
 256, 14, مكافاة, l. cum eodem لا قابلنك; لا قبلنك,
 321, 10, قلب, وافق, l. cum eodem وقف, 8, 264, مكافاة;
 338, 13, الوصل, l. cum eodem الوصل, 13, 338, قالب, l. cum eodem
 it. IV, 362, 9, بالوصل, l. cum III, 9, 5, صدقة, صدقة,
 34, 6, الصدقة, l. contra V, 200, 8, صدقة, صدقة,
 46, 1, الرجل, l. cum G. الدار, l. cum G. الدار,
 210, 15, حفة, حاشاك, l. cum G. حاشك, 4, 81,
 et eodem versu pro لا تلوموني, لتلوموني, 8, 221, *margo*;
Si ille insaniam meam valet (i. e. si dignus est cuius amore insaniam), *ne me reprehendite*;
 252, 3, الامر, l. ما زالت, 11, 248, صاللت,
 it. V, 26, 4, الماخلة, l. الماخلة, 9, 91, IV, 216, 10;
 184, 13, اشراق, l. اشرف, 12, 148, مخلة, l. محله,
 7, 32, V, 365, 8, ملا, l. واران, 1, في البلد كلها,
 167, (***) الا يا صاح, l. الايضاح, 9, 108, (** في البلاد جميعها

*) In his duobus distichis versus, ut saepe, non recte sunt distincti; l. 14 عن pertinet ad l. 13, et l. 15 duae extremae syllabae verbi التجنب pertinent ad l. 16. Metri forma haec est:

— — — — — | — — — — — | — — — — —

**) Ut hic metrum pro كل requirit جميع, sic V, 141, 14, et VI, 29, 6, كل جميع.

***) Pervulgatum pro الا يا صاحبي; sed VI, 145, 11, forma syncopata صاح metro postulante mutanda est in plenam صاحبي, ut recte in eodem versu legitur VI, 24, 8, ubi tamen pro أنصت ex 145, 11, reponendum أنصت, *ausculata*.

181, 1, ييزالوا l. ييزلوا, VI, 159, 13, تنزال l. تنزل, 7, البلهوان l. البلهون, 317, 2, ذكراك l. ذكرك.

»P. 313. l. 4. عصب ist ein Werkzeug zum schlagen und züchtigen, was Golius nur im allgemeinen durch nervus andeutet, was man aber in Frankreich mit nerfs de boeuf ausdrückt; in Egypten sind jedoch nerfs d' Elephants gebräuchlicher.« Nihil hic de nervo; pro عصبا, quod falsum esse ex ipso numero singulari intelligitur, legendum cum G. et C. عصيًا, aut rectius cum M. et Calc. عصيًا, baculi.

»P. 110. l. 8. غلطاق ein Oberkleid ohne Aermel.« Et G. hoc loco, et M. I, 334, 16 sq. *) recte habent بغلطاق, quam formam veram esse intelligitur ex Gloss. Paris. 50, ubi inter vestimenta recensetur πικολοβιον البغلطاق. Est autem κολόβιον seu κολοβίων tunica aut plane non manicata, aut cuius manicae tantum ad dimidium lacertum descendunt, ex pers. بغلتاق.

»P. 338. l. 14. غمغم mit على sich über etwas beklagen, wehklagen« et hinc Freytagius in Lexico. Nihil minus verum. Vox onomatopoetica غمغم (cf. similia دمدم et همهم) dicitur aut de gravi barritu vel fremitu bellico, ut in Arabsch. Vita Tim. ed. Gol. p. 58; aut, ut in Risalet-Ibn-Zeidun, de incondito et obscuro murmure, de oratione quasi inter dentes et labia haerente ideoque ad intelligendum difficili. Sic hoc loco, ubi illud عليه non ad rem refertur, sed ad virum: confusa et quod dicerem non habens, obscura quaedam ei murmuravi (ich murmelte ihm unverständliche Worte vor).

اشترى في قاشا واقطع في بغلطاق حرير وخرقة لباس وازار *)

» P. 321. l. 8. فؤاد statt فياد Herz. « Illud فؤاد nunquam ab Arabe aut dictum aut auditum est, et ne addito quidem » male « Freytagius verbum nihili in Lexicon admittere debebat. Immo, pro فيادي legendum est cum G. et C. قيادي, quod etiam Editor Calc. expressit, nisi quod male curiosus pro فيادي, scilicet a rad. قاد med. Waw derivando, substituit قوادي. Significat autem *potitus est habenā meā*: totum me sibi emancipavit, animum meum tanto sui amore implevit, ut totus ex voluntate et nutu eius penderem; ut alibi dicitur اخذ بلجام قلبي, *prehendit frenum cordis mei* I, 215, 2 (ubi in Editione ultima litera verbi لجام excidit). Huic respondet Arabsch. Vita Tim. ed. Gol. p. 16: سلمه قياده, *tradidit ei habenam suam*, i. e. se totum voluntati et imperio eius permisit; it. Calc. 11, 1: من يركن الى النساء ويسلم اليهن قياده, *qui in mulieribus fiduciam collocat iisque se regendum tradit*; it. Hariri, 36 et 37: لا اعطى زمامي من يخفر زمامي, *non trado habenam meam ei qui sua me tutela frustratur*. — Ut hic, فوق I. فوق, I, 175, 11, ق I, 175, 11, falso positum est pro افك I, 267, 4, افك I, 267, 4, per syncopen et crasin vulgarem; افاض, 368, 6, قواه I. cum C. قواه, 359, 2, (*اقول لك

*) Saepe Futura verborum concavorum usitatorum defective scribuntur, ut I, 97, 4, يكن, pro يكون, ut G. et M. habent; cf. I, 225, 14, تكن pro تكون; II, 241, 12, ليكن, i. e. ليكن, l. cum G. ليكن, et 368, 9, ليكن, pro يكون, sc. جوابك; V, 135, 9, et VI, 328, 2, ليكن pro يكون. Haec scriptio etiam in versus irrepsit, ubi metri ratio eam non admittit, ut I, 217, 9, ليكن falso pro يكون, ut recte G. M. et Calc.; contra II, 93, 15, يكون falso pro يكن, ut recte G. Ad verbum: *Amasii mei, si spatium ab-*

فَها أَننى قاضٍ على إِثْرِكُم نَحْبى : et totum versum ita : قاضٍ 1. (G. et C. افاض pro انا قاضى et C. فهو pro فها (III, 340, 11, الغصر, I. القصر; VI, 233, 1, نافص, I. ناقص; 307, 16, فلبه, I. قلبه.

»P. 78. l. 16. **فح** Schlangengezisch (Golius). Hier hat es die Bedeutung: *trügerisches Gerede*.« Contra Rückertus in censura Edit. Hab. pro **فح** **فح** legi vult **فح**, *laqueus, decipula*. Uterque nodum in scirpo quaesivit. Illud **فح** sexcenties in libris manuscriptis per compendium positum est pro **فح**, neque aliter hic accipiendum; **ف** autem quod iteratur in verbo **فح**, 79, 1, librarii est error. Recte C. **فح**. Ceteri aliis coniunctionibus utuntur.

» P. 298. l. 16. فاخت der Name eines Vogels.« Re-
cepit etiam Freytagius. Male; nam pro فاخت, quod nihili
est, simpliciter scribendum erat فاخت, *palumbes torqua-*
tus, quod G. et C. habent. Cf. III, 120, 7, ubi post الفاخت

sentiae vestrae (مَدَا) *longius erit, cultri* (مَدَا) *separationis a vobis me post discessum vestrum minutim concident, i. e.* Si diutius aberitis, dolor ex discessu vestro conceptus me exanimabit. It. IV, 159, 16, يقل pro يقول, et V, 121, 16, اقل pro اقول; II, 35, 14, فتبعنى pro فتببعنى, ut plene G.; V, 80, 9, استطع pro استطيع. — Crasis autem illa, qua pro اقل لك scribitur اقلك, reperitur etiam in G. I, 8, 9 et 10, فهلك ان تسافر معى تنصيد, *vin' igitur mecum venatum proficisci?* pro فهل لك; it. III, 249, 16, in ipsa Edit. هلك pro هل لك, *lubetne tibi?* Item III, 194, 5, اقله, pro اقول لك, ut G. habet; it. G. III, 81, 14, اقولك pro اقول لك, Editionis; ib. 174, 16, G. قوله قد امهم فهو يستكى, pro قُلْ له. Editionis, i. e. اذكركم انك اذكر له الزواج فانه يستكى.

excidit verbum يُعَدِّد, quod reponē ex G.*); it. V, 64, 9 et 14, ubi de eadem ave est verbum نَاح, cujus et ipsius primus usus est de praeficis et mulieribus alta voce lugentibus.

» P. 174. l. 11. فشار *unnützes Geschwätz*. D. G. d. S. p. 183. Nugae.« Recte; ita hodieque et Aegyptii, et Syri.

*) عَدَّد proprie *virtutes defuncti enumeravit*, quod est praeficarum (vid. Burckh. Arab. Prov. No. 611); deinde omnino de muliere, *alta voce mortuum luxit*, ut I, 138, 12, III, 66, 11, IV, 181, 14; hinc translate de querulo cantu avis. G. totum locum sic habet: والبلبل يبلبل بحسنه والاشجان والشكرور كانه انسان والفواخت تعدد تهيج الاحزان. الشكرور et بحسنه Edit. lege الشكرور et بحسنه unde pro بحسنه et بحسنه. Omnino fatali quodam errore saepissime confunduntur حسن et حَسّ; حَسّ autem ab Aegyptiis ponitur etiam de altiore sono, ut de voce loquentis, cantu, clamore, fletu et ejulatione. Hinc Humbertus in Anthol. p. 158 عند الحَسّ in iis versibus, qui corrupti et mutili leguntur in Ed. Hab. III, 144, non debebat efferre الحَسّ, nec vertere: in tangendo, cum pulsat eam (citharam), sed ad cantum ejus, الحَسّ. Confusionis illius exempla sunt I, 176, 5, وحسن جمع, ut C. وحسن جمع (hic codex enim صوت ponere solet pro حَسّ, ubi altiore sonum aut strepitum significat); II, 358, 6, ويحسنه, l. cum C. ويحسنه, idque (remedium suum) commendabat, laudabat; III, 77, 9, وحسن, l. cum G. حَسّ: qui nunc est sensus balnei, i. e. quae est eius temperies et quomodo corpus eo afficitur?

Cf. IV, 268, 8, et V, 160, 2. Sed reponendum erat verbum inde derivatum فُشِّرَ, *futilia locutus est, blateravit*, pro فُسِّرَ II, 8, 3, ubi recte C. بَسَّكَ تَفْشَرُ, *ohe! jam sat diu ineptis!*

»P. 314. l. 2. قَبْضَانِ *Wandhaken*, um die Vorhänge daran festzuhalten, « et hinc Freytagius in Lexico; quem miror non vidisse, verbum قَبْضٌ, cujus propria vis posita est in comprehendendo, quod fit manu plena, non posse transferri ad uncum, qui يَمْسِكُ, prehendit et retinet, non يَقْبِضُ, comprehendit et continet. Est vero قَبْضَانِ illud ortum ex قُضْبَانِ, pl. n. قُضْبٌ, perperam transposito; قُضْبٌ autem, *virga*, plane ut ipsum nomen latinum in Ovidiano illo: »*purpureis tingat sua corpora virgis*, « hodieque dicitur *de taeniis aut lineis panno intextis*. Recte Mss. بقضبان الذهب, et, ne dubites de significatione, G. pro المنسوجة habet المنقوشة, quod nequaquam absolute positum esse potest, sed, ut ipsum المنقوشة, praepositionem ب in regit: *aulaea texta cum virgis aureis*, i. e. quibus virgae aureae intextae erant*).

»P. 149. l. 10. مقرصة صابونية *Seifenkugeln*. « Quo tandem inter pura puta dulciaria globulorum saponaceorum mentio? An in cupediariorum orientalium tabernis talem quoque mercem venire credamus? Minime. Est enim et apud Arabes صابونية, q. d. saponaria, et apud Persas صابونی (vid. Meninskus s. h. v.) *dulciarium quoddam*, cuius Abdollatif quoque, ubi de cupediis Aegyptiacis dicit, mentionem facit; vid. Ed. Whitii minor p. 98 ult., et Sacy ad eum p. 316 et 317, not. 8. Item in Dial. Savar. 422, 8,

*) Obiter moneo, in eadem linea pro خيطانها cum Mss. reponendum esse حيطانها, *parietes eius*.

صابونية («confiture faite à la saponaire») cum aliis dulciariis ante coenam apponitur. — Ceterum de مقرصة mihi non constat. In G. et C. est مقرصة, quod copula و cum صابونية ita conjungitur, ut utrumque nomen sit substantivum, nec minus Calc. صابونية inter et nomen praecedens و interponit. Ipsi Aegyptii de illo مقرصة aut مقرصة dubitabant; Ayde مقرصة legendum esse his verbis significavit: «قرص المجين c'est l'action de réduire la pâte en formes rondes de pain; car le mot قرص signifie forme ronde.» Mihi quidem مقرصة praeferendum videtur, quod puto significare crustula duriora, quae dentibus roduntur et comminuuntur (a vb. قرص), fere ut francogall. *croquignole*.

» P. 126. l. 7. P. 128. l. 10. قش heisst eigentlich ein *Strohalm*, aber auch ein Bund Stroh« — et hinc Freytagius in Lexico »Manipulus (*ut videtur*).« Mirum vero neque in ulla, puto, lingua exauditum, unam stipulam et fascem vel manipulum foeni eodem verbo significari. Omnino قش non est nomen unitatis, sed collectivum, et hodie idem valet quod قشيش et قشاش, i. e., ut Ayde ad I, 21, 12, ubi G. et C. pro القشر habent القش, mihi rescripsit: »brins d'herbes sèches ou bien de broussailles,« et idem ad hunc locum: »On dit قش تبين pour signifier paille de bled, et قش قصب veut dire débris ou brins de cannes, de roseaux; les tiges et les feuilles sèches y sont comprises.« Cum hoc consentit Burckh. ad Arab. Prov. No. 38, ubi N. Unit. قشة dictum est de festuca quae in oculum incidit: »قشة bedeutet in dem ägyptischen Dialecte ein kleines Stückchen Holz, Stroh u. s. w.« Contra in

Syria, ut me docuit Cl. Caussin, *el-qassch* peculiariter dicitur de culmis nondum demessis (« *qassch*, tiges des céréales, mais proprement celles qui ne sont pas encore coupées, l'opposé de *tübn*, تبن), Sed aegyptiacum et proprium verbi sensum vides etiam in Chrestom. Sacyana, III, p. 468: الكهريا يجذب القش والتبن, quod de Chezy vertit: » *le cahrouba* [carabé ou succin] a la propriété d'attirer les corps légers et la paille « — paullo latius scilicet. Item in Dial. Savar. 361, 5, de panibus immundis: فيهم قش شعر تبن او شى كذا, où l'on trouve de la paille, des cheveux, du foin et de semblables malpropretés. «

» P. 66. l. 16. مجذف oder مقذف (Goli) *Ruder*, « et hinc, adscripto nimirum dubitationis signo, Freytagius in Lexico. Si Habichtius, antequam Glossaria in priores tomos conscriberet, totum librum accurate perlegisset, ipse interpretationem illam repudiasset, quae, ne inspecto quidem loco illo, per se ipsam parum habet commendationis; nam ubi tandem ن et ط, literae mirum quantum inter se distantes, permutantur? Significat vero مقطف proprie *sportam in qua poma et uvae reponuntur* (a rad. قطف, *fructus decerpsit*), deinde in universum *sportam, fiscinam*. Sic II, 34, 16, et 35, 15, trapezita Iudaeus secum fert مقطفا, sportellam, in eaque crumenam cum numis. Hic significat *sportam piscatoriam ad recondendos pisces*, ut Martialis X, 37, 17; » Dum loquor, ecce redit *sporta* piscator inani. « Item III, 140, 13, مقطف السمك, *sporta in qua pisces venum portantur*, pro quo in G. est مقطف نظيف (pro نظيف), *sporta munda*. Item IV, 372, 5, in مقطف calx vel gypsus deportatur. — Ayde de hoc verbo haec ad me dedit: » Ce qui fait la différence du مقطف au زنبيل, c'est que celui-ci est d'un

tissu plus fort, d'une forme plus large et plus longue que celui-là. « It. Burckh. Arab. Prov. No. 299: رَدَّوْا لَنَا, *Reddite nobis modo sportam nostram: non petimus uvas*; ad quod B. aït, مقطف esse sportam ex foliis palmarum textam, in qua fructus et olera e foro deportantur. Item Gloss. Paris. 50 inter vasa domestica: زنبيل كرامى, *sporta vinitoria*, contra كرامت; it. Gloss. Rom. المقطف.

» P. 194. l. 11. ein Frauen-Kopfputz. « Cf. II, 195, 11. Aegyptii de hoc vocabulo interrogati se id ignorare fassi sunt. Mihi ortum videtur per aphaeresin sane duram ex سراقوج, quod in Gloss. Paris. 50 inter ea, quibus mulier caput tegit et ornat, ita recensetur: πικολλαρι. السراقوج. Est autem persicae originis, pro سراغوش s. سراغوج, quod Meninskus ex Ferh. ita interpretatur: *Rica, sindon, seu linteum auro intextum, quo mulieres crines tegunt et caput cingere solent.*

» P. 359. l. 15. القيسارية der Name eines Marktplatzes in Kairo. « Idem vocabulum reperitur II, 145, 12, ubi pro س substitutum est ص, atque in Variant. et Emendat. Tom. II. p. 41 Habichtius aït: »s. über diesen Platz Silv. de Sacy Chr. ar. T. II.« Sed vir illustrissimus nusquam dixit nec pro summa, quae in eo est, eruditione et diligentia dicere potuit, القيسارية esse nomen fori Cahirensis. Immo, ad Abdoll. p. 303 sq. accuratissime docuit, esse nomen appellativum cujusdam speciei aedificiorum publicorum ad mercaturam et opificia exercenda tabernis instructorum. Ceterum Cl. Caussin mihi dixit, hodie in Syria قيسارية esse aedificium minus quam خان, superne apertum intromittendi diei causa (contra خان tectum est), in cuius circuitu tabernae dispositae sunt, aliquot pedibus

super solum editae, in iisque praecipue eos opifices sedere, qui ad opera sua luce diurna indigent.

» P. 150. l. 1. کدیش ein einrädiges Fuhrwerk, eine *Radwer.* « Minime. اکدیش sive کدیش (ut est in M.) est equus castratus ignobilior, vehendo et portando addictus, a turc. اُکْدِش s. اُغْدِش, it. اُکْدِج et اُغْدِج, cantherius, equus castratus. Sic in *Itinéraire d'une partie peu connue de l'Asie mineure*, p. 77, *guedich* dicitur de caballo syriaco castrato, atque idem ex ore Cl. Caussinii accepi.

» P. 182. l. 9. کرة Plur. اكرة *kleine Kugeln*, welche als Zierde an etwas hängen. « A singulari کرة pluralis اكرة, quomodocunque efferas*), fieri plane nequit. Est autem اكرة (ut Calc. ubique recte habet adscriptis signis anagnosticis) forma hodie usitata verbi کرة, *globus, pila*, cum elif prosthetico, id quod ex duali اكرتين, I, 182, 9, constare poterat. Sic in Gloss. Paris. 45 statim post σοὺ-χαλιν, صولجان, clavam lusoriam, qua pila aut follis impellitur, est: μαπα اكرة. It. in Gloss. Rom. الاكرة, inter instrumenta lignea, آلات الخشب. Neque ego illud verbum unquam aliter pronunciari audivi quam *ükrè*, quamquam nunc et pro pila et pro globo aut globulo in universum usitatus dicitur *tâbe*, طابة, a turc. *tâpy*, طاپی, *pila*.

» P. 153. l. 4. کشک ein *Gartenhaus*, türkisch, hat hier aber keinen Sinn. « Quidni? کشک, ubi est de parte ipsarum aedium, fere id significat quod nos appellamus

*) Habichtio placuit اكرة; nam I, 83, 7, et 84, 6 et 13, hoc verbum اكرة scriptum est; quasi vero کرة derivandum sit a rad. کَر.

Balkon, prominentiam trilateram in muro aedium anteriore, fenestris et culcitis instructam, ubi commodè sedetur et quid foris fiat spectatur, id quod Meninskius s. v. كوشك docere poterat. A Cl. Caussinio haec habeo:

» كُشْك, *kioschk*, un kiosque qui avance hors du mur de la maison, à trois côtés à jour, avec des fenêtres et un sofa, comme un balcon, mais couvert et fermé. « A Persis et Turcis tale podium appellatur etiam شاهنشین, q. d. sedes regia; vid. Muradgea d'Ohsson vers. a b. Beckio, II, p. 311,

» P. 128. l. 8. كوار *alles was unförmlich ist*, hier eine *Mulde*. « Nec hoc verum, nec illud. كوار et كوارۃ appellatur omne vas rotundum, quod a basi latiore in con- aut obelisci speciem ascendit, unde non solum de alveari dicitur, sed etiam de vase figulino illius formae, quam significationem Lexica non habent. Sic Ayde: » الكوار est une espèce de vase qui ressemble à une ruche à miel; il est plus étroit vers le haut que vers le bas. En voici

la forme:

ou

. «

Hinc VI, 364, 2 et 3, عامود من الصخر الاسود كانه كوارۃ dicitur de obelisco: *columna ex lapide nigro ad instar kuwārae*.

» P. 126. l. 3. کیمان Dual. von کیم besser *ein Erdhügel*, Golius. « کیمان non est dualis, sed pluralis nominis کوم; کیم autem nihili est. Hodie کوم et کومة omnino *acervum* significant, ut III, 265, 6, et VI, 338, 16, صبار کوم رماد, *acervus auri*; I, 253, 12, کومة ذهب, (ubi Calc. کومة رماد, ut ego quoque a Caussinio semper *kôm*, *kôme*, pronunciari audiui) *dilapsus est* (daemon combustus) *in acervum cineris*; it. I, 255, 9, احتترقت کلها, *tota combusta et in acervum cineris di-*

lapsa est; it. IV, 264, 3 et 4, ubi pro رمادا سود lege
 رماد اسود; it IV, 381, 3, صاروا كوم لحم, *facti sunt acervus
 carnis*, de hominibus ruina aedium obtritis. Dualis repe-
 ritur I, 256, 1, كومين رماد. Peculiariter autem كوم appel-
 latur *acervus ruderum, testarum, sordium, stercoris*; unde
 I, 343, 13, pro فاجدها خراب, M. habet كيمانا, *vidi aedes illas dirutas et in rudera collapsas*, et in ipsa
 Ed. Hab. ib. l. 14 وصارت الدار كيما. Hinc Makrizi apud
 Sacy ad Abdoll. p. 434 dicit, Cahirae quotidie magnam
 multitudinem rerum utilium atque adeo pretiosarum cum
 purgamentis effundi in المزابل والكيما, quae de Sacy ver-
 tit: *les voiries et les monceaux d'immondices*, sc. quae
 ante pomoeria urbis effunduntur. Itaque vagi monachi I,
 186, 13 et 14, exclamant: ليتنا ما كنا دخلنا الى هذا المحلّ
 وكنا ننام على الكيما, *utinam has aedes non ingressi es-
 semus et noctem ante urbem in sterquiliniis transegisse-
 mus!* Congruit Gloss. Paris. 45: *ixonoria* الكوم المزبله.

» P. 250. l. 14. لقعح (Form VIII) *anschwellen*.« Immo,
 illud وانتفخت falso scriptum est pro والتفتحت, ut recte G.
 C. et Calc. Similiter ل pro د positum est II, 192, 4, ناولها,
 I. cum C. باريتها, et vide de notissimo proverbio أعط القوس
 لحسرى, It. II, 216, 2, Haririum p. 58 ult. c. Schol. عينا. I. عيلا,
 I. cum C. تحسرى, et V, 164, 12, عينا.

» P. 145. l. 3. ليه في لبنيه unbekannter Ausdruck. «
 Audivi a Cl. Caussinio, in Syria appellari لية speciem allii,
 quae, perinde ac cepae et legumina, cum lacte editur.
 Atque etiam in Aegypto allium cum lacte edi, intelligitur ex
 Dial. Savar. 433, 9, كّب على ذا الصحن قرع محشى ذا, » Versez sur ce plat de courges farcies, ce
 اللبن بالتوم

lait avec de l'ail. « Sed tamen dubito, an illa significatio sit huius loci, quum Aegyptii eam non agnoscant, nec comparatio satis splendida aut potius pinguis sit. Contra sat superque pinguedinis habemus, si Aydae interpretationem audimus: » Le لبنية est un potage au lait aigre, auquel on entremêle des ballottes de hachis, de morceaux de viande et de gras de moutons. البية, vulgairement لبية, est le gras de la queue de mouton. « Ab ipso Caussinio audiui: » *elje, lijje*, queue de mouton, « — nec aliter in Gramm. mauro-arab. p. 11: » *lija* vulgo pro البية, cauda arietis. « Et sic accipiendum est verbum II, 127, 12, et 128, 9, non, ut Habichtius vult in Gloss. tom. II s. v. لبية, de ligno aloes, quod a carnario plane alienum est. Mollis igitur et quasi lactea puellae pinguedo, qualem amant Orientales, comparatur cum globulis ex adipe caudae arietinae factis et lacte acido circumfusus; nimirum non ad nostrum palatum, sed ad arabicum accommodatissime,

» P. 147. l. 16. مرسين wahrscheinlich statt برسيم *Heu*, auch ein Kraut: *Siebenzeiten* genannt. D. G. d. S. p. 465. l. 2. « Primum برسيم non est foenum quodlibet, sed nunc, ut ab ipsis Aegyptiis accepi, dicitur pro antiquiore قُرط, cuius proprie semen significat; de quo herbae genere (Aegyptii mei *trifolium*, *trèfle*, appellabant) vide Abdoll, vers. a Sacyo p. 32, l. 5—6, et Sacyum ad eum, p. 117 et 118, not. 105. Gloss. Paris. 50: القُرط البرسيم. Deinde مرسين non est i. q. برسيم, sed i. q. μυρσίνη, unde ortum est, *myrtus*. Ita Gloss. Paris. 45: مرسين μυρσίνη. Gloss. Paris. 50: μορτα (pro μορτα, i. e. μύρτος) مرسين. Gloss. Rom. πμορτα المرسين. — Item Cl. Caussin mihi dixit, nunc pro آس in Syria vulgo dici مرسين; quamquam

Ayde eas distingui voluit, ita mihi rescribens: » Le مرسين ne peut être que le véritable myrte; car le آس, qui est encore connu sous ce nom, doit être une seconde sorte de myrte à larges feuilles. « — Ex مرسين factum est adj. عذار, myrteus, myrto similis; — III, 75, 10, pro عذار مرسينى in G. est عذار مرسينى اخضر, *pili genarum myrtei virentes*, i. e. tam succulentae nigredinis, quam recens myrtus.

» P. 126. l. 12. امزار *eine Zusammenkunft*, wo viel Bier getrunken wird. « Habichtius nomen perperam a rad. زار med. Waw derivasse videtur; immo, primitivum est, مز, Zythus, cerevisia aegyptiaca, non symposium quale vult Habichtius; deinde producta syllaba posteriore مزار, ut بدال nunc pro بدل dicitur, عواض pro عوض; denique cum elif prosthetico امزار. Illo loco, quem Habichtius excitavit, G. et C. iuxta cum Editione formam امزار habent, quae in Editione etiam 268, 11, reperitur; pro مزار Edit. 128, 8, G. et C. habent formam antiquiorem مز. In M. 126, 12, est مزار; 128, 8, idem Codex pro مزار aut مزر habet بوظه, id quod confirmat coniecturam Sacyi ad Abdoll. p. 324, not. 38, et in Additam. p. 571 sq., *mizer* esse eundem potum qui nunc in Aegypto *boûza* appellatur. Hodie quidem illae appellationes مز, مزار et امزار in Aegypto plane in oblivionem abierunt, quod et de Sacy docet ad Abdoll. p. 571 sq., et ego ipse ab Ayde audiui. Pro امزار Edit. 268, 11, G. et C. habent امطار, de qua specie vasorum aegyptiacorum cf. in Gloss. tom. III امطار s. l. م. Coniectura Sacyi ad Abdoll. p. 284, nomen مطر ab aliquo vocabulo graeco fluxisse, confirmatur Glossario Paris. 45.

ubi in pericope de nuptiis Cananaeis post *vdqia* *الحجرة* legitur *πνευματος* *المطر*.

» P. 151. l. 16. *مصر المدبجة* eine mit Figuren gezierte *Pastete*.» Enumerantur illo loco singulae partes corporis venustae puellae et comparationibus illustrantur, in his venter: **) بطن كانها مصر المدبجة*, quod Habichtius vult significare ventrem similem artocreati figuris ornato, falso; nam quod putavit *مصر* esse artocreas, et diminutivum eius esse *مصيرة* (vid. Gloss. tom. II s. v. *مصيرة*), in eo erravit; ne id urgeam, vitium vulgare omittendi articuli ante nomen *appellativum* quod adsciscit adiectivum articulo auctum, in hoc libro aut rarissime, aut, quod ego meminerim, nunquam reperiri. Nomen *مصير*, V, 108, 9, et *مصيرة*, II, 308, 10, *artocreas*, sine dubio a rad. *مصر* derivandum, est ipsum nomen *مصير*, *intestinum*, propter similitudinem, quasi artocreatis crusta sit cutis et caro, farcimen intestina. Contra *مصر المدبجة* est *Cahira*, per solennia dierum festo-

*) Quod *بطن* hic et III, 182, 2, foemininum est, ne falsum puta; nam in dialecto Aegyptiorum paene omnes corporis humani partes, quae singulae sunt, illud genus habent, ut *ذقن* VI, 329, 16, et 330, 1; *وجه* VI, 46, 4 et 5; *عنق* III, 181, 11 et 12; *صدر* III, 39, 13; *كبد* II, 216, 5 (unde *Demin. يا كبيدتي* in G. I, 165, 13, pro *يا كبدى* Edit.). Item foemininum est *بطن* in versu quem G. II, 224, post l. 2 Edit. interponit:

والبطن قد طويئت كطي مقاطع

قد قطعوا قلبي فبا اقسماكى

Venter tuus (prae pinguedine) *in plicas corrugatus est, similes* *iis quae in aulaeis pendentibus coeunt, eaeque cor meum proci-* *derunt; quam dura es et inhumana!*

rum undique vestibis attalicis (دباییح) *splendens*; id quod maxime inde intelligitur, quod III, 182, 2, ubi in Edit. eadem comparatio iisdem verbis recurrit, in G. est: بطن كالباطى المدبجة بطيات كالفراطيس المدرجة, *venter instar pannorum aegyptiorum* (الثياب القبطية est i. q. القباطى) sc. tam tener et candidus) *auro intextorum, cum plicis instar chartarum convolutarum.*

»P. 110. l. 11. نوار *Goldflittern* oder *Flämmchen.*»
 Verbum نوار primum de omnibus floribus dicitur coloris et speciei luculentioris, ut II, 190, 8 et 9, وتحليها بالازهار ووشيهها; deinde peculiariter de anemonis, quod ab Ayde didici; ut in versu I, 156, 6, ubi quatuor species florum odoratorum iuxta se ponuntur: ورد و^سأس ومنتور ونوار: *rosa, myrtus, leucoion luteum, anemone.* Apud Mauros hodieque نوار in universum pro ازهار usurpatur, ut est in Dombay Gramm. mauro-arab. p. 72: Flores نوار *nuwār*, et p. 75: Venditor florum نواری *nuwāweri*; it. p. 73: Fasciculus florum مشموم ذا النوار *mesmūm den-nuwār.* — Alius usus est verbi apud Aegyptios de *taeniis textilibus* quibus panni, tapetes, vestimenta distinguuntur eorumque orae exornantur. Haec ex ore Aegyptiorum accepi, et Ayde mihi de hoc loco rescripsit: »نوار مصرى signifie peut-être une sorte de galon à paillettes d'or.« Huc accedit usus verbi apud Mauros in نواره ذا الديك, *nuwāra ded-dik*, crista galli (Domb. Gramm. mauro-arab. p. 63), quatenus aut flori rubro, aut taeniae eius coloris similis est. Usum hodiernum verbi arabici sequi videtur persicum نوار, »fimbria latior, marginibus tentoriorum, seu segminum commissuris superassuta ad firmitudinem; it. cingulum tentorii« Meninsky.

» P. 267. l. 5. هَدَّ vor Abmattung bewegungslos werden. « Quod illo loco legitur, انْهَدَّت اکتافی, non انْهَدَّت legendum est, sed انْهَدَّت, a vb. هَدَّ: *humeri prae lassitudine quasi fracti conciderunt*. G. et C. pro انْهَدَّت habent كَلَّت, *defatigati sunt et viribus destituti*. Similiter Tebrizi ad Hamas. p. 14, l. 3: انَّ الامور الشداد اذا تَكَرَّرَتْ, *quum graves casus identidem in hominem ingruunt, vires animumque eius frangunt et debilitant*.

» P. 94. l. 8. وفي fut. يَفِي *kommen, ankommen*. Gol. hat diese Bedeutung nur bei der III. Form. « Atque hic quoque recte Golius; nam وفي illud nunquam cum وافي permutatur aut pro eo ponitur. Illud فيفِي falsis punctis diacriticis corruptum est; lege cum G. C. et Calc. فَبَقِيَ. In eundem sensum M. habet وصار. Eodem modo III, 248, 10, وبقي falso positum est pro وفي.

» P. 54. l. 3. استيشم Form X sich *unglücklich* fühlen. (ميشوم infaustus, Golius). « Parum accurate dictum. Respondet omnino vb. vulgare استيشم, pro استشيم, participio ميشوم, pro مشوم; verum hoc non eo sensu infaustum significat, quo Habichtius putat, sed *sinistrum, qui mali est ominis aut malorum causa et auctor*; hinc usu vulgari omnino *abominandum, foedum*, et, ubi ad indolem moresque spectat, *scelestum, nequam*, francogall. *méchant*, quod inde ortum videtur; cf. II, 57, 2. 89, 6, 263, 1 et 2; it. Dial. Savar. 345, 10, ذه البغلة ميشومة ترفس تجرى نظرد, » *cette mule est méchante; elle rue, trotte, galope; et si elle s'enfuyait, nous ne pourrions la reprendre*; « ib. 414, 4, ذه الميشومة,

haec pellis sinistra, dicitur de pelle cuius causa animal, quod eam gestabat, interfectum est; it. Burckh. Arab. Prov. No. 732: لا تزال الحاجة الميشومة عند صاحبها حتى, *vel pessima merx tandem emtorém invenit*. Etiam adverbialiter usurpatur, ut III, 135, 1, pro *ut pessime canat*. Edit., G. habet تغنى ميشوم, *ut pessime canat*. — Inde استيشم illud idem est quod in puriore Arabismo تشاء, *malum omen ex aliqua re capere*, hinc omnino *abominari, foedum et ingratum habere* (Ayde: » ne pas trouver agréable« et ميشوم » désagréable«), aut, ut Cl. Caussinium interpretari audi: » recevoir d'une chose des impressions fâcheuses par l'horreur qu'on en a.« Gallandus, secutus lectionem Codicis sui نستيشم, I, 54, 3, recte vertit: » afin que nous la visions sans répugnance.«

GLOSSARIUM TOMI II.

» P. 274. l. 2. مونتة^٥ *etwas bestimmes und festgesetztes*, als Unterstützung a. r. أنت quantitatem definivit.« Falso. Illud مونتة est nomen vulgatum مونة aut مونة cum pron. suff. III pers., a rad. مان aut مأن, de qua vide Sacyum ad Abdoll. p. 341, not. 5, it. Schol. Harir. p. 238, l. 4, ubi Sacyum ipsum illud verbum interpretari audi: » supporter les frais de la subsistance, de l'entretien de quelqu'un.« Item Mauris mūna est » stipendium diurnum, « contra *muschāhera* » stipendium mensuale, « ut aīt Dombay in Gramm. mauro-arab. p. 75. Ibn Batuta in specimine operis ed. Kosegarten p. 36: أرسل الى المونة والهدايا *misit mihi victum et dona*. Reperitur etiam plur. مون^٥ in Haririo 376, 11, ea quae in aliquem alendum erogantur.

»P. 108. l. 8. بردار *Henker* (aus dem türkischen auf dem Galgen seyn).« Ne verbum quidem hic legitur de carnifice, qui مشاعلي et سياف appellatur. Illud بردار est pro برده دارية s. برده دارية (G. habet بردار دارية) a pers. برده, *velum aut aulaeum custodire, quo cubiculum principis interius a conclavi exteriori separatur*; hinc بردار est *cubicularius aulicus aut magister admissionum*, quasi αὐλαίουχος. Vide de Sacy Chrestom. arab. II, p. 179.

»P. 126. l. 1. اتول *unglücklich*. (Malum, infortunium. Gol.)« Quid sit تال, تولة, et alia obsoleta quae ab illa radice derivantur, nemo nunc novit; اتول autem est f. فَعُول a rad. اتل, proprie *qui contractis lentisque passibus incedit*, hinc omnino *segnis et iners*.

»P. 292. l. 9. جرکش wenn dieses Wort richtig geschrieben ist, könnte es wohl *Zirkassisch* bedeuten; ich würde aber lieber زركش, und richtiger مزركش *mit Gold gestickt*, lesen.« Idem est, utroque modo legas; nec de Circassis cogitandum, qui الجراكسة per س, non الجراكشة per ش, appellantur, a sing. جرکسی. In verbis originis persicae saepe permutantur ج et ز, ut سرموزة ab Arabibus mutatur in سرموجة, contra جلابية, placenta julapio condita, in زلابية; vide Burckh. Arab. Prov. No. 58, et cf. 1001 N. II, 309, 7 et 8. (In Gloss. Paris. 45 est: ζουλαπιν جلاب, de quo vocabulo vide Sacyum ad Abdoll. p. 317, not. 12). Ita in جرکش quoque et زركش libri plurimum variant, ut G. illo loco pro جرکش habet زركس, it. pro جرکش II, 292, 9, G. مدورة زركس (utroque loco per س). Cf. V, 310, 5 et 6, حلة مجرکشة بالذهب, et in M.

legi الطرايح المجركشة *stragulae auro pictae*. Contra IV, 149, 2, in Edit. est سناير حرير مزركش بالذهب *aulaea ex serico, quod auro pictum est*, per eundem pleonasmum qui reperitur in حلة مجركشة بالذهب, est enim verbum compositum ex vocabulis persicis زر, *aurum*, et كشیدن, *trahere*; — it. I, 330, 13, الزركش, it. G., omnino *aliquid quod auro pictum est*, et coll. *tales vestes aut panni*; atque ita accipiendum illud مدورة جركش, sc. *pulvinar tectum veste operis phrygionii*, ut جركش sit genitivus. Eodem modo Abulf. Ann. V, p. 344: تشریف اطلس, *vestis atlasina rubra cum limbis operis phrygionii*, it. p. 80: احمـر فوقانی بطراز زرکش. زرکش.

» P. 108. l. 8. جمـدارية ist wahrscheinlich aus dem türkischen چمدانك *zupfen, zwicken*, entstanden; und würde hier *Peiniger*, die mit eisernen Zangen zwicken und kneipen, bedeuten. Die türkische Endigung لمك, لمق, u. s. w. deutet blos den Infinitiv an; es bleibt also das Stammwort چمد dem die Araber die Endigung ارية beige-fügt haben.« Nescio an ex omnibus glossis Habichtianis haec sic falsissima. Primum, ut in interpretando بردارية, quod per و cum جمـدارية copulatum est, sic in hoc quoque male in carnificinam abiit Vir doctissimus. Deinde, unquamne factum, ut Arabes capiti turcico (چمد) agglutinarent truncum persicum (ار), huic autem caudam arabicam (ـية), atque ita monstrum efficerent simile illi, de quo ab initio Artis poëticae Horatius: *Humano capiti*, et quae sequuntur —? Multa quidem lingua neo-arabica in se admisit, sed tantae perversitatis nemo facile exemplum in ea invenerit. Fluxit vero illud جمـدارية, quod G. plane

eodem modo habet, a persico جامدار, proprie *vestium asservator*, a جامه داشتن, *vestem asservare*, i. e. ut vertit de Sacy in Chrestom. arab. II, p. 185 et 186, » maître de la garderobe, « vestispex aulicus. Sic I, 145, 13 et 14, pro واخذ الابن عنده Editionis, G. habet: وجعله عنده خزندار. والابن اخذه عنده وجعله مملوك جمدار it. M. جعله جمدار. Quod verbum cave confundas cum جندار aut جاندار, pl. جندارية aut جاندارية, de quo vide Sacyum in Chrestom. arab. II, p. 178 et 179. Gloss. Paris. 50: *πικεντερι* الجاندار; Gloss. Paris. 45: *πικυντηριον* الجندار; Gloss. Rom. *νικεντερι* الجندارة, in quibus verbis lat. *centurio* cum pers. *gândâr* in unum confluxisse videtur.

» P. 227. l. 1. P. 318. l. 9. حرمدان wörtlich: *Aufbewahrungsort*, hier ein *Barbierbeutel* oder Tasche; aus dem arabischen حرامة Custodia, Conservatio, (Gol.) und dem persischen دان Ort. Recte, quod ad interpretationem attinet; falso, quod ad scriptionem et derivationem. Est nomen mere persicum خرمدان (nam II, 227, 1, خرمدانة legendum est خرمدانه cum pron. suff. tertiae personae), ut hodieque apud Arabes vulgo *churmdân*, quod Cl. Caussinium sic interpretari audivi: » *khourmdân*, sac de cuir qu'on porte au côté et dans le quel on tient ses outils etc. particulièrement trousse de barbier. «

» P. 256. l. 2. P. 318. l. 14. على حيلة ist dasselbe wie oder حالى فى *sogleich*, im Augenblick. Man sagt statt حاله على حيلة u. s. w. Item in Gloss. tom. III: » P. 107. l. 2. على حيلة statt حاله *sogleich*. Bd. II. « Iam in Diar. asiat. ad I, 25, 16, hanc interpretationem falsam esse docui, quam nihilo minus Freytagius in Lexicon recepit. Est autem حَيْل (nam sic legendum, neque aliter Calc. habet, adscriptis signis

anagnosticis) in قام على حيله, et similibus non i. q. حال, sed ipsum حَيْل, hebr. חַיִל, *robur, vires*, quae significatio reperitur IV, 281, 4, ضربت بحيلي وقوتي, *omnium virium contentione eum inter oculos percussi*. Hinc significare coepit *medium corpus, lumbos, ubi roboris sedes est*; itaque قام على حيله, قعد على حيله, aut نهض, significat: *ita sedit, constitit, surrexit, ut corpus erectum lumbis firmiter inniteretur*; etiam de ave Roch, IV, 12, 1—3: قام ذلك الطير ووقف على حيله وانتفض, *surrexit illa avis et postquam se in lumbos (posteriorem corporis partem, quae est supra et pone pedes) erexit et vehementer concussit, avolavit*. Eadem est verbi vis in شدّ حيله, *cinxit lumbos suos, i. e. se ad eundum, currendum, omninoque ad opus faciendum adstricto cingulo et substricta veste reddidit paratior*; ut I, 212, 10, شدّ حيلك, pro quo M. وسطك, *cinge medium corpus tuum*, et VI, 44, 1: قم وشدّ حيلك: *surge, accinge te meque sequere!* Hinc translate pro: *bono et forti sis animo!* ut II, 221, 5 et 6, ubi idem est quod شدّ نفسك, ut legitur l. 16.

» P. 249. l. 11. دأب ein Gegenstand den man verfolgt, oder der sich dem Auge darbietet. (*Dasselbe Wort kam bereits im ersten Bande p. 264. l. 15 mit der nehmlichen Bedeutung vor*). Rectius sic: ما كان له دأب إلا كذا, *nihil habuit negotii nisi hoc illud, hodieque significat: nihil sibi studiosius agendum putavit, quam ut hoc illud faceret, peteret, sumeret*; ut I, 232, 13, لم يكن للمحسود, *cum G. legendum est sic enim, دأبا, (sic enim, cum G. legendum est pro دواء), nihil ei curae cordique fuit, nisi ut felem nigram*

caperet; it. I, 264, 14 et 15, ولم يكن لي دأبا غير القبة, nihil studiosius agendum habui quam ut tholum illum peterem; it. II, 249, 10 et 11, ولم يكن له دأب إلا الصندوق, ommissis ceteris omnibus recta ad cistam illam tetendit eamque rapuit.

» P. 89. l. 7. دلّية ein *Vorwand*.« Ex suo ipsius libro, VI, 91, 5, Hab. intelligere poterat, falsam esse illam interpretationem. دلّية aut دلّية est pro antiquiore دلّية, cuius significatio repetenda est ab ادّل cc. على p., licentior et confidentior in aliquem fuit, scilicet eius benignitate, amicitia, amore fretus («prendre des libertés avec quelqu'un, agir avec lui sans façons» Caussin); ut II, 355, 14, جينا, *confidenter et quasi soluto animo* («sans gêne») *ad te intravimus*. Hinc دلّية aut دلّية (nam non debebat Freytagius دلّية scribere et radici دلا subiicere) est *consuetudo aut ius licentius cum aliquo agendi*; ut II, 89, 7, صار له علينا دلّية, *iam* (quia ei nimis indulsimus) *effectum est, ut in nos sit audacior et importunior*; it. VI, 91, 4 et 5: وكانت الجوز لها عليها: *جسارة لانها ربّت بنات الملك جميعهم ولها دلّية عليهم وهي مكرمة* *anus illa audacius cum regina agere solebat, quia filias regis omnes educaverat eoque ius quoddam consecuta erat, liberius cum iis et loquendi et agendi, atque apud eas et regem gratia et auctoritate multum valebat.*

» P. 262. l. 15. رزق giebt keinen Sinn, vielleicht ist es richtiger رزق zu lesen, und würde hier *aufschütten*, indere infundibulo, heissen.« Cave locum integerrimum mutando corrumpas et verbo رزق significationem tribuas

plane inauditam. Verbum زرق, *iaculari*, aut vehementius زرق, vulgo significat *ad celerem cursum stimulare, incitare*, fere ut Francogalli dicunt *lancer un cheval*, equum admittere; hinc translate *animum alicuius in alterum concitare, instigare*; — ita illo loco: دراج زوج الصبيّة زرق, *abiit maritus puellae et molitorem in illum instigavit*, i. e. ut illum misere vexaret et defatigaret, incitavit. Etiam de vento dicitur, qui navem *iaculatur*, i. e. celeriter propellit; hinc IV, 245, 15, pro يبرزقنا rescribe يزرقنا: *fortasse ventus nos in regionem Serum coniciet*, i. e. navem nostram ad eorum oras appellet.

»P. 22. l. 9. ein festliches Kleid. « Scherîf absolute positum illud nunquam significat. Rescribe illo loco pro بشرى cum G. et C. يتشريف, ut recte est II, 187, 7, واخلع على صاحب تشريف. Exime igitur illam significationem ex Lexico Freytagiano s. v. شريف, eamque assere verbo تشريف, pl. تشاريف, quod primum significat *aliquem donanda veste splendidiore honorare*, et deinde, sensu concreto, *vestem illam ipsam*. Ut Abulf. Ann. V, 80, 16, التشرىف وهو اطلس احمر فوقاني بطراز زركش, cf. ib. 344, l. 16 et 17, et plur. تشاريف ib. 78, 4 et 5.

»P. 49. l. 12. طار statt طور der Umkreis, *der Kreis der Sänger*, « atque hinc Freytagius in Lexico. Temere; nam طار hodie et apud Aegyptios et apud Syros usurpatur pro دَفّ, *tympano manuali*. Ita I, 173, 8, C. habet طار pro دَفّ ceterorum, et II, 240, 12, G. pro simplici Edit. habet بالطار, *canit tympanum manuale pulsans*. Itaque illo loco, II, 49, 12, adolescens numos non in coronam cantricum coniecisse dicitur, sed in minus

illud tympanum, quod hodieque mulieres thymelicae in Oriente ad colligendam mercedem circum auditores mittunt.

»P. 145. l. 2. P. 156. l. 8. *Honigseim*, « et hinc Freytagius vocem nihili in Lexicon recepit. Falso legisse Habichtium, inde coniicio quod etiam in G. 154, 2, ita scriptum est, ut aliquis *فرعل* legere possit; sed 156, 8, distincte est *فرعل*, i. e. *عسل*, et sic utique legendum. Ceterum 154, 2, G. post *مقل* recte adiicit *منزل*, ut 156, 8: *in mel immersum, melle conditum*.

»P. 186. l. 1. *اكذب* heisst eigentlich *falsch, unächt*, hat aber in dieser und folgenden Stellen keinen Sinn. « Cur Hab. verbum clarissimum et aptissimum sensu carere dicat, equidem non assequor. Verte: *gibber ille mendax*. Ridiculus homuncio, ut patet ex II, 136, 2 sqq., regis erat sannio, cuius consuetudine ille delectabatur; tales autem homines maxime fictis fabellis et nugis dominorum gratiam captare, nemo ignorat.

»P. 46, l. 9. *مكربج* krumm, schief, ungestaltet, partic. a. r. *كربج*. Wem fällt nicht bei dieser Wurzel das im gemeinen Leben übliche deutsche Wort: *krivatschig*, ein? D. G. d. Sil. hat unter dieser Wurzel nur *كرباج* flagellum (Karbatsche), wird aber richtiger *قرباج* geschrieben. « Paene risum movet, quod Hab. verbum arabicum, quod non intelligebat, ex germanico, eoque provinciali et plebeio, interpretatus est. Quae tandem est illa radix *كربج*? Nulla, scilicet arabica; aliam autem hic non agnoscimus. Est verbum vulgare denominativum, derivatum illud a substantivo *كرباج*, ut rectissime scripsit Domin. de Silesia accomodate ad molliorem pronuntiationem Arabum, pro ture. *قرباج*, *nervus bovinus et flagellum inde factum*. Hinc

مَكْرَبَج, ut مضروب, hodieque in omnium oribus est de homine *loris caedendo*, i. e. nequissimo, pessimo, scelerato.

»P. 58. l. 13. P. 58. l. 15. ناموسية heisst nebst andern Bedeutungen, auch *ein Fliegenfenster*, hier aber *ein* (wahrscheinlich mit solchen Fenstern versehenes) *Schlafgemach*. « *Namusijje* plane respondet graeco κωνωπεϊον, a ناموس aut ناموسة, κώνωψ, *culex* *); i. e. *tenue velum quod circumdatur lecto aut obtenditur cubiculo ad prohibendos culices*; deinde *talis lectus ipse et cubiculum tali velo aut lecto instructum*; fere idem quod pers. بشخانه, quae duo vocabula saepe inter se permutantur. Nec illud omittendum, بشخانه quoque (a پیش *ante*, et خانه *aedicula*) primum significare velum quod obtenditur tentorio aut cubiculo aut lecto ad arcendos culices (ita I, 314, 13, II, 117, 6, et plur. بشاخين, IV, 264, 12), deinde tale tentorium aut cubiculum ipsum. Appellatur autem ناموسية a Gallis in Oriente viventibus *mousticaire*, plane eadem derivationis ratione, a *moustique*, *Muskito*. — In Calc. I, 32, 1 — 2, pro فاخذها ودخل بها فراشه est: دخل الناموسية; item II, 58, 13 et 15, ita appellatur cubiculum nuptiale (nam l. 15 mentio fit *ianuae* eius), quod idem 56, 6, et 67, 15, appellatur بشخانه.

»P. 65. l. 13. P. 71. l. 10. P. 117. l. 15. نمشة ein langer grader Säbel. « Item in Gloss. tom. IV: »P. 152. l. 12. P. 153. l. 7. نمشة ein grades langes Schwert. (hier als Zeichen der Herrschaft), Bd. II. « نمشة neque gladius rectus est, neque acinaces incurvus, sed, ut ex ipsa verbi

*) Gloss. Paris. 50 inter insecta molesta: الناموسة
†σολαεεc. Dombay Gramm. mauro - arab. p. 66; Culex
ناموس; p. 92: Cortina contra culices ناموسية.

origine atque ex locis IV, 152, 12, et 153, 7, certissime intelligitur, *sudarium maculis variatum*.

» P. 100. l. 8. وجه القدر, ein Ausdruck wodurch man soviel sagen will als: *bis an den Rand voll*.» Caupo illo loco dicitur ex olla hausisse وجه القدر, *paropsidem superficiem ollae*, i. e. iusculo aut pulmento ex superficie ollae, ubi pinguiissimum est, hausto paropsidem implevisse. Ita nunc quoque loquuntur. Est enim وجه, omnino, si rem desuper spectes, summa eius pars, si ex adverso, prima; ut I, 110, 4 et 5, فلما استنوا وجوههم أقبلتهم, *quum summi pisces satis frixi essent, eos in alterum latus vertit*; Lebidi Moall. v. 43, في وجه الظلام, quod Scholiastes interpretatur اى أول الظلام, *primis tenebris*, atque eodem modo dici aīt وجه النهار, *primum diem*. Ita Dial. Savar. 438 ult. بكره على وجه الصبح » *demain au point du jour*.

LECTIONES VARIANTES ET EMENDATIONES TOMO II ADIUNCTAE.

» P. 52. l. 9. Möchte das Wort فقلت, des Versmasses wegen, lieber wegfallen.» Immo, ipsum metrum illud فقلت requirit, quod primum versus pedem recte explet. Sed pro الشعر l. 7 legendum est metri causa الشعرات. Ceterum primum verbum l. 7, *وملتم, quam Grammatica nunationem requirit, tamen metri causa sine ea cum simplici vocali i (رَبّ i. q. و) efferendum est, quod non raro fit mediis in versibus vulgaribus, ut III,

*) Mihi videtur legendum esse مَلَّتِم, illo, quod vim particulae رَبّ habet, subintellecto.

371, 2, مُنَعِم, ib. 7, مُنَعِم, ib. 14, عَدْل; V, 161, 9, اِنْسَان; (الاوطان lege الاطان in hoc versu pro سِر, 4, 177, VI, 172, 6, التَّيَام, lege التَّيَام).

»P. 109. l. 1. فشخ dieses Wort hat keinen Sinn, und ist ein Schreibfehler, statt فسح zerbrechen, zertrümmern. Gol. « فشخ, quod illo loco etiam in G. reperitur, ex usu vulgari affine est verbo فسح, sed validius (ut لطح vulgo validius quam لطح), *aliquid comprimere, contundere, conterere, ita ut latum fiat et planum*; hodie vulgo intransitive dicitur فشخ et فشخ de eo qui *pedibus diductis et distentis consistit aut incedit*. I, 148, 12, pro زيتون زيتون Edit. et زيتون مفسوخ M., in G. et C. est زيتون, de quo Ayde: »ce sont des olives que l'on a eu soin de fendre pour en ôter le noyau, avant de les confire au vinaigre ou à l'eau.«

»P. 123. l. 3. صفا scheint ein Schreibfehler zu seyn; ich würde صيفا lesen.« Nihil mutandum; صفا enim vulgo etiam apud Persas et Turcas significat *oblectationem, hilaritatem, laetitiā, eiusque materiem*. Sed exciderunt ante صفا propter homoeoteleuton haec verba, quae G. habet: *ducam hunc gibberum hac nocte domum meam, ubi cum eo hac nocte ludibria comminiscemur de eoque ridebimus*. C. simplicius: اخذ. Ita etiam III, 197, 1, قم حتى نعمل صفا وبوسنى (sic enim legendum pro صفا, quod est in Editione), *surge (o amator somnolente), ut voluptati operam demus, meque deosculare*.

»P. 190. l. 12, statt خليفة welches keinen Sinn hat, lese ich lieber حايلة. « Immo خليفة, ut recte G. et C.

Optimo exemplo كل et كليل dicitur de visu hebetes et praestricto, ut Hamas. 51, 1, de monte est: مُنِيفٌ يَرِدُّ الطَّرْفَ, *tam altus, ut oculos ad eius cacumen pertinere laborantes hebetes et defatigatos remittat.*

» P. 194. l. 13, findet sich das Wort شرباجه welches wohl dasselbe sagen soll als زرباجه. « Miror quid Hab. his verbis sibi velit. Primum non شرباجه illic et 156, 6, legitur, quod nihili est, sed recte شرباجى; deinde زرباجه et ipsum eiusdem farinae est, nisi forte زيرباجة in mente habuit. Illud شرباجى autem est origine turcicum, a شوربا vel چوربا, *ius, iusculum*, quod ipsum recepere Arabes, ut in Dial. Savar. 434, 13: رز شوربه, » le riz au bouillon. « Hinc شورباجى s. شرباجى proprie est *iusculorum coctor*, i. e. *caupo, popinarius*, ut illis locis noctium; sed apud Ianissarios valebat *praefectum cohortis*, quippe qui iusculo in usum cohortis coquendo praeerat in eiusque muneris signum magnum cochlear gestabat, quo iusculum ex communi cohortis ahenis hauriebatur; ut in Dial. Savar. 406, 4: شرباجى من الحكمة وعشرين انكشارى, praefectus cohortis cum viginti Ianissariis, qui a praetore urbano ad exigendam a debitore pecuniam mittitur.

» P. 309. l. 5. لوزيه ein Gebäck, in welchem Mandeln der Hauptbestandtheil ist; Gol. hat zwar لوزينه, aber das hier im Texte stehende Wort ist grammatisch richtiger. « Confusa et parum accurata. Dicendum erat, لوزية, quod etiam in Dial. Savar. 422, 7, in mensa secunda apponitur (» confiture faite aux amandes «), esse arabicum, لوزينه (non لوزينه) persicum, quod deinde ex consuetudine Arabum in لوزينج mutatum est; nam antiquitus Persae ۛ finale, etiam ubi nunc mutum est, asperius efferebant,

unde Arabes illud in ج (quod illo tempore ubique g sonabat, non dsch), ك et ق mutare solebant, ut فالودج et نبيرة ex نيزك, سادة ex سادج, فالودة ex فالودق. Sic Gloss. Paris. 45 inter cibos): αμυγδαλωτον (لوزينج pro روزينج). Hinc Philologus arabicus parenthesin rhetoricam, ubi scite adhibita esset farci- حشو اللوزينج, appellare solebat (الاعتراض اللطيف), Schol. Harir. 74, 4 et 3 ab inf.

»P. 361. l. 13, statt كنتم steht unrichtig كنتموا.« Poterat quidem illud و abesse, atque ex legibus orthographicis debebat; sed librarii vulgares in versibus exitum plenum secundae personae plur. masc. in Praeterito verborum (يُمْنِ) adiuncto و vel وا significant, ut I, 340, 14 et 15:

اقمتمونى بالهوى وقعدتموا
واسهرتموا جفنى القريح ونمتم
ubi etiam in secundo hemistichio ونمتموا scribendum erat, ut idem esset exitus. In G. hoc distichon sic scriptum est:

اقمتمونى فى الهوى وقعدتم
واسهرتمو جفنى القريح ونمتم

et sic in sequentibus quoque versibus homoeoteleuto finitis literae م superscriptum est dhamma maius aut و. Cf. I, 341, 13, in versu تشاغلتموا, quod et G. habet. Atque adeo in oratione soluta II, 113, 4, G. habet واخربتموا pro واخربتم Editionis.

DE
GLOSSIS HABICHTIANIS
IN
QUATUOR PRIORES TOMOS *MI* NOCTIUM
DISSERTATIO CRITICA.

***P A R T I C U L A* II.**

GLOSSIS HABICHTANIS

QUATTOR PRIORES TOMOS IN NOCTURN

DIEBUS OTTATISSIMO

PARTICULARIA

Quum priore huius dissertationis particula glossas Cl. Habichtii in primum et secundum tomum MI Noctium ab eo editarum emendare et augere instituissem, supererat ut hac posteriore particula idem in tertio et quarto tentarem. Itaque eadem disputandi ratione usus, ea quae in reliquis glossas dicenda habui, hoc loco exposui.

GLOSSARIUM TOMI III.

»P. 113. l. 1. تخبل. D. G. d. S. p. 951. تخبلت أيديها für Schmerz ganz ausser sich, *die Hände ringen*.« Haec ita dicta sunt, quasi in verbo تخبل illo loco notio primaria sit *dementiae prae dolore*, quae deinde, ubi ad manus transferatur, assumat notionem transitivam *torquendi*. Quod longe secus est: Verbi خبل notio primaria sita est in *corrumpendo*, quae et ad corpora corporisque membra transfertur, quum noxa aliqua, ut luxatione, paralysi, mutilatione, ita debilitantur, ut ad solitos usus impotentia sint *); et ad animos mentesque, quum ebrietate, dolore, amore, ira, insania, de statu deiiciuntur **).

*) Cf. V, 300, 12, اذله وخبله, *eum servili modo tractavit et male mulcavit*.

**) Cf. خبال السكر, *amentia ebrietatis*, i. e. qualis est ebriorum, III, 79, 12; it. مختبل de eo qui vehementiore aliquo affectu aequum animum rectaeque rationis usum amisit, III, 12, 5, et 58, 7.

Deinde خَبِل vulgo transfertur ad fila, capillos, chartas, pannos, vestes, omninoque ea quae rapiendo, torquendo, comprimendo, tundendo, male mulcantur, corrumpuntur et confunduntur; ut IV, 174, 3 et 4, de lugente: شَقَّ ثَوْبَهُ vestem scidit, وَاَخْبَلَ عِمَامَتَهُ barbam evellit, tiaram (arte compositam) dissolvit et laceravit. It. Burckh. Arab. Prov. 242: الْغَزْلُ الْمَخْبِلُ, fila contorta et confusa, » the entangled yarn, « et in annotatione: » الْمَخْبِلُ interwoven, intricate, disordered. « Itaque تَخَبَّلَتْ اَيْدِيهَا est: manus suas torquendo quasi luxavit (sie zerrang sich die Hände), quod sane dolore percita fecit, ita tamen ut in ipso verbo تَخَبَّلَتْ hic quidem nulla insit doloris aut insaniae indicatio.

» P. 179. l. 6. رَأَى erkennen, Form III. a. r. رَأَى spectavit continuo, Gol. رَأَتْ جَنِي كَافِرٍ nach langem Anschauen erkannte sie einen ungläubigen Geist. « رَأَى istud et رَأَى in Gloss. tomi I plane eiusdem sunt farinae, lege ex G. رَأَتْ: vidit eum daemonem esse adversus Deum rebellem. Contra reponendum est vb. رَأَى II, 334, 12 et 13, قَدْ دَنَّتْ طَرَفُهَا, i. e. رَأَتْ, l. ex G. رَأَتْ, oculis desiderii plenis eum spectavit. Omnino saepius in Ed. Hab. litera ر cum similibus confusa est, ut cum ر, I, 200, 13, فَحَدَّرَ, l. ex G. et C. فَجَدَّدَ, quam lectionem adiuvat adiectivum قَدِيمًا, quod iidem codd. in eadem linea habent pro عَظِيمًا: veterem mihi dolorem renovavit, effecit ut vetus animi ulcus recrudesceret; II, 223, 10, النُّصَيْرُ, l. ex G. النُّصَيْدُ (cf. I, 154,

*) Ab initio versus pro رَأَتْ, l. cum G. et C. رَأَتْ, et لِفَاكِي accipe pro لِفِيكِي per licentiam vulgarem: proh, quam pudet margaritas consertas prae ore tuo! i. e. ipsa monilia

4 et 5, فوادی. Contra (لؤلؤ منصّد, III, 222, 7, فواری, I, cum G. et C. تدنّت, I, 210, 15, positum est pro ر, 233, 1, فتدخل, I, cum G. et C. المدة, II, 224, 5, فترجّل (cf. II, 213, 14 et 15); III, 147, 13, صدت, I, cum G. et C. المرة; IV, 251, 15, البديّة, I, البريّة (nisi mavis البادية); V, 30, 3, saccharum inquinatum, miro errore pro المكرّر, ut recte est II, 180, 8, saccharum repetitum, i. e. identidem liquatum et purgatum (raffinirter Zucker) **).

» P. 335. l. 9. P. 358. l. 16. سرية Sing. سرایة und سرایا Pallast, den die Frauen bewohnen. « Quasi vero nomen

affabre ex margaritis contexta dentium tuorum nitidum ordinem non adaequant. In hemistichio priore pro المتثنى cum G. et C. lege المنثنى.

*) Eadem linea pro وقد فاقت I. cum G. et C. وتدّقت, aut, si mavis, وتدافقت, quibus verbis saepe incitatio aquae cursus depingitur, quum quasi unda undam trudit; cf. I, 296, 13 et 14, in eodem sententiarum nexu اطيّار ناطقة وأمياه. Forma quinta et sexta in talibus ita differunt, ut illa vehementiorem et celeriores motum indicet, haec leniorem aut diutius continuatum.

**) Pro hoc dicitur etiam سكر منعاد, ab انعاد, pass. vb. signif. transit. pro اعاد; ut in M. I, 178, ubi, ut in Calc., fingitur, Chalifam, quippe qui homo esset religiosus, cum Djafaro vino abstinuisse et pro eo potionem sumsisse, cuius confectio in M. sic describitur: فقامت البوّابة وقدّمت بين يديه سفرة زركش واقعدت عليها باطية صيني واقبلت فيها ماء خلاف وارمت فيها جمجمة خلنج بلا سندروس وارخت فيها رأس سكر منعاد.

sit arabicum, a rad. سرى, sing. سَرِيَّة, plur. سَرَايَا. Immo, quod Freytagius in Lexico certo affirmare poterat, est ipsum persicum سراى, elif aut he paragogico auctum, numero plurali سرايات, hodieque usitatissimum de palatio regis, proregis, Veziri, iudicis, non, quod Habichtius ex significatione apud Europaeos vulgata vocum serraglio, sérail, coniecit, de gynaeeo, الحرم. Ab ipsis Arabibus dici audiui absolute serāja, statu constructo serājet-el-bāscha, palatium Passaea. Cf. Caussin Gramm. §. 180. Ita in Dialogis Caussinianis, ab initio septimi: يا كركور روح الى انسرايا Kirkor, va au palais, amène ici un janissaire et ne sois point long-temps.

» P. 235. l. 15. (Adde P. 252. l. 1. P. 319. l. 16. Tom. IV, P. 252. l. 9.) سجع mit sich zu einem wenden, « atque hinc Freytagius. Immo significat aliquem inclinato corpore salutare, atque etiam duriore sono effertur et scribitur سجع (vide huius verbi significationem quintam in Freyt. Lex. ex Wakedio) et صدق, ut I, 243, 15, pro صدقت له in G. est صدقت له.

» P. 389. l. 10. شكارير Sing. eine Nachtigall. « Non est idem quod هزار aut بلبل, sed merula nigra, quam Graeci κόσσοφον appellant; Gloss. Paris. 45: κοσσοφος شكارير; Gloss. 50: κοσσοφος شكارير.

» P. 96. l. 10. عمال das Werk fördernd, eifrig handelnd, p. 363. l. 1. عمال والبخور während die Räucherungen das Vorhaben förderten. « Non inest in verbo عمال adiuuandi notio, sed simpliciter continuatae actionis, quae qualis sit, aut ex ipsa sententia cognoscitur, aut adiecto alio participio indicatur. Ut III, 96, 10, ولا زال عمال حتى اقبل على الزقاق, nec desiit ire aut currere, donec ad vicum venit; 363, 1,

عمال, *dum suffimenta continuo fumabant; plenius*
ولا زال سابق عمل الى ان جاء الى بيت نور: 111, 4 et 5, *equum consensum non desiit ad cursum incitare,*
donec ad domum Nurreddini pervenit. Hinc fluxit consue-
tudo vulgi, عمل illud aut عم inde decurtatum coniungendi
cum futuro ad indicandam actionem quae praesenti tempore
continuatur: عم بيكتت aut عمل بيكتت: *iam scribendo*
operam dat.

» P. 147 (immo 174) l. 4. P. 258. l. 12. P. 195. l. 2.
Sing. فص Pupilla, nigerve orbiculus oculi, Gol. In
diesen Stellen aber kommt das Wort in der Bedeutung: des
mittelsten Steines in einem Ringe, der Stein auf welchen
etwas gestochen wird, vor. Golius hat *pala annuli.* «
Confusa ac partim falsa. Primum Habichtius non vidit,
illud, 174, 4, etiamsi verum esset, non posse plura-
lem esse nominis فص, sed a singulari quodam فصة ducen-
dam esse. Sed pro الفصص legendum est ex G. الغصص,
et vertendum: *quae viris sollicitudines et molestias devo-
randas praebent.* Satis notum est illud جرع الغصص,
proprie eum adegit ad devorandas offas duriores aut iusto
maiores ideoque gulam occupantes, in ea huerentes; deinde
translate, ut in Specimine carminum Abulfaragii Babbaghæ
ed. Wolff, p. 24, l. ult. اذا الدهر من احداثة جرع الغصص,
*quum fortuna duras casuum suorum offas ceteris devoran-
das praebet; cf. I, 278, 2 et 3, ما هذه الا مصايب اتجرعها,*
et I, 113, 4 et 5 de rege qui veneno (*) بعد غصة

*) In Ed. Hab. pro priore غصة falso est حصه, ceteri
recte غصة habent.

imprudenter hausto torquetur: تخرج الملك من مكانه وماج
 ut explicatius غصص الموت i. e. , وماج وهو يتجرع الغصص
 est in Ed. Hab. II, 284, 10. Sunt et alii loci, ubi ف aut
 كفرة, ut I, 151, 8, غ aut ع pro falso positae sunt ق
 l. cum Mss. كغرة (unde ipsa frons poetice appellatur غرة,
 I, 318, 10, et 332, 12); 153, 12, بطلقة, l. cum ceteris
 وقعت, l. cum G. et M. وقعت, se proiecit, 163, 13, بطلقة
 ut 165, 12, طرحت روحها, l. cum G. واستفرقت, 213, 5,
 استغراقى, l. cum iisdem استغراقى, it. 260, 15, واستغرفت, et C.
 فغلب, l. cum ceteris فغلب, ebrietas me totum 218, 15, فقلب,
 occupavit et abripuit; 279, 6, مغروس, l. cum ceteris مغروس,
 infixus, ut C. مغروسة, G. مغروزة; 288, 15 et 16, الحلل المصيفات,
 l. cum G. الحلل والمصاغات (it. C. الحلل والمصاغات), plane ut
 pallae meae ac mundus ex auro 330, 6, حللى ومصاغى,
 argentoque confectus; 328, 11, ممقوط, l. cum Mss. ممقوط,
 depilatus (cf. III, 331, 11, حواجبه ممعطات, IV, 84, 12,
 ut recte edidit Langlesius in Itin. Sind-
 badi, 70, 5 *); 154, 7, وينقص, l. cum Mss. وينقص,
 V, 62, 1, **) وينقص, l. cum Mss. وينقص,

*) Glossa Habichtii ad tom. IV : « انقوط Form VII قوط »
 sqq. plane futilia docet. Est autem تقوط primum ivit ad
 fossam aut latrinam, الغائط (cf. Schol. Harir. 72, 7; 113,
 l. antepen., et praecipue 349, 6 et 7; Gloss. Paris. 45:
 αποτευμα — pro ἀπόδευμα — الغائط, coniunctim cum:
 σωτηριον (مستراح) hinc omnino alvum exoneravit (Gloss.
 Paris. 50: ηερζοc التقوط, N. Act. f. II, ut saepissime
 fit, pro N. Act. f. V).

**) Cf. I, 181, 16, تكدر عيشهم وتنقص, ut recte G. et
 C.; nam Ed. Hab. falso وتنقص. It. III, 242, 11, l. تنقص
 pro تنقص.

et 63, 7, تغرد, l. (cf. 67, 5, et 69, 10); 174, 2, الغانجات, l. الغانجات, plane ut 316, 10, الغانيات falso pro الغانيات; 189, 13, فاصغوا, l. فاصغوا, Contra ع et غ positae sunt pro ف his locis: I, 220, 9, أرجعت, l. cum G. M. et Calc. ارتعد, in quem sensum C. quoque أرجف, III, 50, 8, فتعطل, l. فتفضل, *gratificare*, χαρίζου, quo Imperativo utuntur quum comites invitant aut rogant, ut nos: Haben Sie die Güte, seyn Sie so gütig, ital. *favorisca* *) (it. من فضلك, vid. Habichtius in Var. et Emendat. tom. III. p. 27); 197, 1, صغا, l. صفا.

» P. 209. l. 8. سقف مقرنص eine erhaben gemusterte und mit Farben übermalte Zimmerdecke. « مقرنص non est arabicum; l. مقرنص, i. e. مقرنس, et verte: *tecta eius* (palatii) *in modum scalarum* (terrassenförmig) *fastigata erant*.

» P. 74. l. 2. كربا nom. act. der IX. Form a. r. كرب adverbialisch: aus *Beängstigung* und *Furcht*. « Mirum quod Habichtius tam confidenter novum verbum effinxit, cuius, quam voluit esse, significatio loco illi minime convenit. Veram verbi vim ne ego quidem assequor; sed id constat, non arabicum esse, sed persicum aut e persico detortum, quo Persae (العجم) utuntur ad confirmandam sententiam, ut illo ipso loco: فقال العجمي اكربابا والله الخ, pro quo in G. est اكربابا. Brevior forma اكرباي exstat V, 270, 14 et 15: فضحك العجمي عليه وقال له كرباي انت: et 275, 14 et 15, idem dicit: اكرباي يا ولدي. طوّل روحك يحصل لك الخير.

*) Idem Imperativus reponendus est II, 341, 16, ubi pro فتغصلا G. habet فتغصلا, i. e. فتغصلا.

» P. 218. l. 14. ملاحم Sing. ملحة was an einander festhängt, was mit einander körperlich und geistig verwandt ist. Hariri ed. Silv. de Sacy p. 315. *Verwandtschaft, Sympathie.* « الملاحم, ubi ad disciplinam magicam pertinet, significare *vaticinia de regnorum et rerum publicarum conversionibus*, quippe quae maxime fiunt per ملاحم, cruenta bella et proelia, iam dudum planissime docuit Ill. de Sacy in Chrestom. arab. II, p. 301 sq. novae Edit.

» P. 139. l. 7. P. 145. l. 11. P. 233. l. 5. ملوطة eine Art Mantel, ein *Obergewand.*» Eodem verbo utitur Bohaddinus in Vita Salad. p. 157, l. 19 et 20, ملوطة مكللة باللولو, inter praedam quae Moslemi Imperatori Germanorum eripuerunt, et p. 175, l. 2 et 3, امرأة عظيمة عليها ملوطة خضراء, (Schultensius utroque loco *melote*). Puto verbum ortum esse ex μαλλωτή, *sagulum villosum*, quod Aegyptii mutarunt in μελωτη; Gloss. Rom. الوزرة (pro الزرة); Gloss. Paris. 50 : المتر (pro المزرة), id. alio loco : مزرة. Omnino plurima vocabula graeca, et byzantina, maxime in Aegypto per linguam copticam, in arabicam irrepserunt, eaque nondum omnia nota aut certe nondum satis agnita; ut in Gloss. 50 ab initio capitis, quod inscribitur المعادن الجامدة والسايله والاحجار والاصباغ, est : ξυρος (i. e. ξηρον) ; ib. ab initio capitis, quod recenset العقاقير والاباخر والاطياب والعطور, est : νιξυρος ; ib. s. tit. آلات العطار : νιξυρος, unde intelligitur, arabicum *el-iksir* ex quo fluxit nostrum Elixir, derivandum esse a gr. ξηρον, proprie *medicamentum siccum*, quod deinde latius patere coepit; — Gloss. 45 in capite de piscibus : βοταριχον (a τάριχος) بطارخ, it. Gloss. 50 inter cibos : ουνταριχον بطارخ, unde fluxit gall. *boutargue*, i. e. ova piscium salitorum aceto condita; — Gloss. 45 inter cibos

qui ex farina fiunt: παξιμαδην (i. e. παξιμάδιον, panis hordeaceus biscoctus, Zwieback aus Gerstenmehl) بقسماط*); — Gloss. 50 inter instrumenta nautica: πιβολις (ἡ βολις) البوليس; it. Gloss. Rom. τβολις المراكب; id. alibi inter المراكب: τβολις المقياس; — Gloss. 50 inter vocabula ad equos pertinentia: ουθαλις جل خيشه; id. inter التليس: τθαλις; it. Gloss. 45 inter vocabula ad equos pertinentia: κουρκυθος (i. e. γύργαθος, mutato sensu) تليسيه, et ibid. κυρκαθος (**); — Gloss. 50 inter nomina navigiorum: τρομανιον (i. e. δρομάδιον, cursoria) الدرمنه; — Gloss. 45: τζωνη; et alibi: τζωνη الزونيه; — Gloss. 45: σαβανον, σιτων (i. e. σινδών) سبيه, et alibi inter res ad lavandum et balnea pertinentes: σαβανον سبيه; — Gloss. 45: σαργανη زنبيل السرقانيه; it. Gloss. 50: σαργανη سرقانيه; — Gloss. Rom. inter nomina navigiorum: τσαλλαριον (i. e. τὸ σελλαριον) السلاريه; it. Gloss. 50 in eodem capite: τσαλλαριον السخنتوره, post: πισελλαριον السخنتوره; — Gloss. 50: ταφος طافوس, it. Gloss. Rom. πιποταφιον (i. e. τὸ ἐπιταφιον) الطافوس; — Gloss. 45: ταγμα; it. Gloss. 50: νιταγμα الطغمت, et νιταξις رتبه طغمه زمره; inter verba quae pertinent ad mundum superiorem et gradus ordinesque eius, في العالم العلوى

*) Dial. Savar. p. 426, l. 4 ab inf. البقسماط السكرى
» le biscuit sucré. «

**) Vide de تلاليس, pl. تلاليس, sacco frumentario ex pilis caprinis confecto, Burckh. Arab. Prov. N. 254 et 367, et de غرارة ib. No. 368.

طقوس الكنيسة: it. Gloss. 50: *ordines ecclesiastici*, in inscriptione capitis quod continet ordines ecclesiae christianae a Patriarcha usque ad Catechumenum; — Gloss. Rom.: ταυρεα (lat. *taurea*) الطورية المجلد (falso scriptum est in codice الصورية), quamquam aliud quoque طورية est, quod *asciam* significat, a copt. τωρι: Gloss. Rom. inter آلات الحديد: ττωρι; it. Gloss. 50 inter آلات البناء: ττωρι; — Gloss. 50 inter آلات الدرج, et praecedente πιβολλινι, et sequente ππροσταγμα; — Gloss. 45 inter aves: φατειδι (i. e. φαττίδιον) فاصه (a φασσα); ib. inter res ecclesiasticas: νφανος νκανταλα الفوانيس القناديل (a sing. فانوس); it. Gloss. 50: ανφανος; — Gloss. 45 inter vasa, ante ποτηριν قدح: φλασκιν (Flasche) فلسقية; it. Gloss. 50 inter vasa domestica: ταλκου البلسقية, et id. alibi: πιαλκου, permutatio β et φ; — Gloss. 50: παντοχιον (i. e. πανδοχεϊον) الفندقاني **, it. πιπαντοχευς, الخاني; it. Gloss. Rom. inter ارباب الصنائع: παντοπολις (sic pro πανδοχευς) الفندقاني; — Gloss. 45: καλοποτιν (i. e. καλοπόδιον) قالب, unde patet, per apocopen ex καλάπους sive καλόπους ortum primum significare formam sutoriam, ad quam calceus fingitur, deinde omnem omnino formam, ad quam aut in qua aliquid fingi-

*) Declaratio copiosa doctrinae christianae, Romae 1770, p. 66, l. 3: أجواق وطغيمات الملايكة, *catervae et ordines angelorum*, constructione barbara pro طغيماتها, aut طغيماتهم.

**) Hinc ital. *fondaco*; vid. Sacy ad Abdoll. p. 304. Receperunt Rabbini quoque in פונדק et פונדקי.

tur, modulum, unde etiam gall. *calibre*, nostrum Kaliber; — Gloss. 45: νικαπελος (i. e. οἱ κάπηλοι, *caupones*) الخمارات القبيل; — ib. inter opifices: κεραμευς قرموصى; it. Gloss. 50 habet πιμανκανων (i. e. τὸ μάγγανον, *rota figuli*) اللولب, sub titulo: آلات القرموصى; — Gloss. Rom. inter nomina nautica: τκολλαριον القلوريه (puto a κέλω, κέλλω, unde κέλης de nave, *celes, celox*); — Gloss. 45 inter arma: κονταριον قنطارية, post εγχος رمح, quamquam alibi ipsum κονταριον per رمح redditur; it. Gloss. 50 et Gloss. Rom. πικονταριον القنطارية, in illo quidem post πιναβι المزراق, in quo السفوت est pro السفود, ital. *spiede, spiedo*, venabulum *); Gloss. 50 inter vestimenta: ουκελαρις (l. ουκιδαρις) قنذارية قنذارية (puto قنذارية, nisi forte nun est pro dal geminato, ut اندر pro اندر, انجار pro انجار); — Gloss. 50 inter res ecclesiasticas: νιοικονη القون; it. Gloss. Rom. νιοικονα القون, i. e. τὰ εἰκόνια, *imagines*, praecedente νιζωγραφια الصورة; — Gloss. 45: κοιτων قيطون, quam vocem Djauhari Aegyptiorum propriam esse ait, *cubiculum*, hinc omnino *conclave interius et cella ubi aliquid reconditur*, ut ib. alio loco: ταμεια المخادع القباطن; — Gloss. 45 inter instrumenta textoria: καρκίς (i. e. κερκίς) كركند; — ib. inter res ad lavandum et balnea pertinentes: χερνιψ كرنيب; — ib. ννομιμον (l. ννομικον, a νόμος, ناموس, *culex*) الكنايية, it. Gloss. 50: ννομικον الكنايية (l. الكنايية),

*) In Schultensii Excerptis ex Ispahanensi p. 17, l. 7 est قنطاريات طائرات, quod. Sch. recte vertit » *conti volantes*, « secutus derivationem a conto, contario, quam in nota proponit; sed non debebat inde ad aliud etymon, قنطار, aberrare, quasi sint ταλαντιαῖα, tela gravia.

i. e. κωνωπεῖον *) i. q. ناموسية, de quo verbo dixi ad Glossarium tomi II; habet etiam Gloss. 50 alio loco: ἰνομιον (i. ἰνομικον) الناموسية; — Gloss. 45: ηκαδος (i. e. ὁ κάδος) القادوس, post ἀντλησις شرب; it. inter res quae in stabulo equino inveniuntur: σιτλα (situla) قنادوس, et alio loco: σιτλα καδης سطل; it. Gloss. 50 inter آلات الساقية: πικαστος (i. πικαδος) القنادوس, vid. Habichtii Gloss. ad tom. II et III s. h. v.; — it. Gloss. 50: κρηπις قريوس, *fundamentum, crepido*, et hinc demum MI Noct. III, 106, 4, et VI, 45, 16, et 46, 1, قريوس السرج, *crepido sellae*, i. e. anterius et posterius eius supercilium in modum crepidinis prominens. Scribitur etiam, idque ad originem aptius, per س, ut in Gloss. 45: προκορβην, εμπροσθοσελλιον, οπισθοσελλιον, قريوس; — Gloss. 59 inter آلات الساقية: πικυραξ (i. e. ὁ κόραξ) القرقس, *uncus ex quo pendet* القنادوس, situla rotae aquariae; it. Gloss. Rom. πικυραξ القرقس; — Gloss. 45 inter pisces: ἰκεφαλος, ἰχυλια, ἰχυλευς (i. e. ἔγχελυς, *anguilla*); — Gloss. 50: πιμερος المارس, post τχοι الغيط, i. e. *pars terrae, ager*, plane ut hebr. חֶזֶק et חֶזֶק, quocum aram. חֶזֶק, arab. حَقْل, et literis et significatione congruit **); — Gloss. 45: μοχλος مُخَل ***).

*) Sub alia forma idem verbum latere puto in Gloss. 45: πκυννοπιον المكنى الكينووية.

**) Hodieque Aegyptii المارس dicunt pro الزرع, *agro sativo*; vid. Burckh. Arab. Prov. No. 500.

***) Cuius plurali المخال utitur Abdoll. ed. White min. p. 57, ubi de Sacy recte vertit *leviers*. Affine verbum est مترس s. متراس, pl. متارس s. متاريس, a θυρεός, proprie *vectis qui portis intus obditur, quum clauduntur* (ita VI, 389, 1, المتارس); deinde omnino *vectis*; unde homo qui vecte utitur

»P. 196. l. 16. لا تستوفي اثارك منى nimm nicht vollständige Rache an mir, اثار ist hier im Plur. statt ثار. «
 Vulgo اثار cum elif prosthetico dicitur pro ثار singulari, ut I, 212, 1, ubi C. ثار, et G. M. et Calc. ex pronuntiatione vulgari تار (*); it. VI, 310, 1, ليمسك اثار ابيه, ut patris necem ulcisceretur. Ceterum III, 196, 16, ubi G. quoque اثار habet, لا non cum Habichtio per ne interpretandum est, nec اثار proprie accipiendum, sed vertendum: *nonne poenas, quae tibi a me debentur, repetes?* quod per euphemismum idem valet ac: *quin libidinem tuam in corpore meo exple!* Amator enim quum animo satisfacit, quasi poenas sumit desiderii quo amasia eum cruciavit. Illud لا autem aut vulgo ما saepe interrogative ponitur cum futuro pro هَلَّا aut هَلَّا, ut respondeat Latinorum *quin*, ubi exhortando et incitando inservit; ut I, 181, 9, pro قومي تطلعي in G. est ما تقومي تطلعي, *quin surgis et ascendis*; it. I, 283, 7, pro ما تقدم لنا راتبنا (**), in G. est ما تقدم لنا راتبنا.

ad onera tollenda, appellatur تراس, II, 138, 12, et 139, 2 et 5. Gloss. 45: *μμοχλος* الاقفال, id. alibi: *μμοχλος* المتاريس, it. Gloss. 50: *νιμοχλος* المتاريس, duobus locis. Nugantur Arabes qui مترس derivant a pers. مترس, *ne metue*, sc. illo obdito; vid. Freyt. Lex. s. h. v.

*) Ead. lin. pro علينا aptius legitur aut عليه cum G. M. et Calc., aut عليكم cum C.

**) راتب pro رتب utique reponendum est ex G. C. et Calc. et hoc loco, et I, 285, 6; it. I, 182, 6, pro رايتي, ubi G. recte راتبي (C. et M. ديني); atque etiam I, 185, 5, etsi G. et C. idem habent (M. ديني), non dubito quin mutandum sit in راتبي, *constitutum et ordinarium meum*, i. e. instrumenta aut vasa, quibus ex instituto certis temporibus ad certam rem uti soleo.

Similis est usus particulae لا cum يكون, proprie *nonne est, nonne erit?* in versimilibus, ut III, 194, 9, لا يكون, اى جابها *fieri potest ut pater meus eam arcessiverit;* it. III, 118, 9 et 10, pro ما عرفت انهما غربا in G. est *fortasse peregrini sunt;* it. III, 122, 5, pro لا يكون يعنى (تعنى ل. 1) in G. est (تعنى الخمرة ل. 1) *num forte vinum dicis?* Ad quod adolescens respondet: نعم, dico.

»P. 78. l. 13. u. 14. u. a. O. *sieh doch! Du musst doch sehen!*« it. in notis Glossario tomi IV subiunctis: »P. 207 (l. 8). 208 (l. 6) *يا ترى* ein üblicher Ausdruck mit unserm: *du musst doch sehen*, gleichbedeutend. P. 94. Lin. 11. u. a. O. kommt diese Redensart bereits vor; auch sagt man *يا هل ترى* ob du nicht sehen kannst.« *Illa ترى, يا ترى, non exhortativa sunt, sed interrogativa, optativa et desiderativa, proprie unquamne videbis? utinam videas!* deinde omnino *utinam, utinam sciam*, i. q. ليت, *) *يا ريت, ريت* aut vulgo *ليت شعري* et votis, et interrogationibus, quibus aliquis aut se ipsum aut alios appellat, ita ut earum vim augeant accessione impatientiae cuiusdam et sollicitae curiositatis; ut in Dialogis Caussinianis p. 26: *يا ترى اى متى يرجع محمد الى الدكان* »ah! quand donc Mohammed reviendra-t-il à sa boutique? I, 72, 8 et 9, *قال فى نفسه يا ترى ايش فى هذا القمقم*, *dixit apud animum suum: quid tandem erit in hac cucuma?* III, 101, 13 et 14: *قال المعين فى قلبه يا ترى ما لابن خاقان*

*) Vid. Caussin Gramm. §. 308 et 309 cum not. — *revera ortum esse ex راييت*, intellexi ex I, 125, 4, ubi *نام راييتك لا تقوم ابدا* in M. est *نم ليتك لا تقوم ابدا* proprie: *dormi! utinam te nunquam surgentem videam!* ita ut praeteritum habeat vim optativam.

وهو مفتكر في محبوبته وهو *Moïn secum dixit: cur tandem filium Chakani hic stare putem?* III, 261, 2 sqq. يقول يا ترى هل رجعت الى بلادها او تمت سايرة الى بلادى او *ille de amasia sua cogitabat, ita secum dicens: utinam sciam num in patriam suam redierit, an in meam proficisci perrexerit, an casus aliquis ei acciderit?* IV, 208, 6 et 7, يا ترى هو من حق خاتون تحبل, *num tandem uxor revera gravida fiet, necne?* يا ترى ان, *ut IV, 207, 8, et, num, ut* Sequitur etiam *ان*, *quam scire cupio* كانت الست تحبل من هذا الطعام ام لا *num regina ex hoc cibo conceptura sit necne!* — II, 107, 7 et 8: *dixit: Eheu, mi consobrine, num tandem Deus nos rursus consociabit? aut: utinam Deus nos rursus consociet!* V, 225, 6 et 7: فقال لها الغلام ترى يا ستي انا في المنام او في اليقظة *dixit ei adulescens: Quaeso, domina, num tandem somnio, an vigilo? ** — III, 335, 16: *atque* اتري الذى صنع *qui (in hoc equo ligneo) trochleam fecit qua in aerem ascenderet, nonne tandem eum alteram quoque fecisse putem, qua ad terram descenderet?*

Hoc ترى, nisi mavis *ألا*, excidit ab initio versus V, 317, 15, qui sic legendus videtur:

ترى تسمح الايام منك بعودة

Utinam fortuna concedat, ut te vel semel ad me redeuntem videam!

LECTIONES VARIANTES ET EMENDATIONES
TOMO III SUBIUNCTAE.

» P. 67. l. 14 sqq. J. Humbert führt dieselben Verse in seiner schönen Anthol. arabe Paris 1819 p. 165 etwas Weniges verändert an. « Lin. 16, ubi Humbertus habet *والتخيل في بحر الدماء وموجه*, G. consentit cum Editione Hab., nisi quod post *بحر* recte adiicit *دم*: *Equites ipsi quasi mare sanguinis sunt, cuius fluctus vehementer incur-sant* (ل. عزمهم موجه). In versione Humberti id improbandum quod l. 11 *عصب ابتر* vertit: » *cum quovis acinace mutilo* (aut *hebetes*); « non est enim *ابتر* hic passivo sensu, sed activo accipiendum, ut sit superlativus adiectivi *بائر*: *acutissimis quibusque ensibus*. Nec l. 13 *ينقر* debebat *ينقر* scribere, sed *ينقر*, et vertere: *eos confodiens*.

» P. 107. l. 15. *ايظلمنى* richtiger *ايظلمونى* — atque sic G. recte ex legibus metricis et grammaticis. Alii loci ubi *وودرت*, falso positum est, sunt I, 258, 15, l. aut cum G. M. et Calc. *ودرت*, aut forma intensiva *ودورت*, quod cum Accusativo constructum significat *identidem circumiens peragravi*, ut M. I, 196, 16, et 197, 1, *ودورت التريب مدّة*, *sepulcra per quatuor dies perlustravi*; it. I, 319, 10, *مولوده*, I. cum G. C. et Jones Comment. poës. asiat. Ed. Lips. p. 104, l. 5 ab inf., *مولده* propter metrum, quamquam ipsa forma *مولود* pro *مولد* vulgaris est, ut dicitur *مولود النبي*, *dies natalis Prophetæ*, et *منزل*, *hospitium*, pro *منزل* (*).

*) Contra *وتودى* l. *وتدى*, 10, 167, V, falso excidit *و*, Contra VI, *الفواد* l. *الفاد*, 1, 321, *الاوطان* l. *الاطان*, 4, 177,

» P. 117. l. 11. Statt الحاب, welches keine Bedeutung hat, habe ich النحات *Leute von geringem Schlage*, gesetzt. Gol. hat تحوت. « Immo scribendum erat القحاب, *meretrices*, ut recte G. habet. Illud تحات vox nihili est, neque antiqua, neque nova.

» P. 147. l. 14. Statt خريدا hat die ägypt. Hdschr. « خورن — utrumque falsum. Totum hemistichium, ut plurima in hoc poematio vehementer pedestri, corruptissimum est, atque ex G. sic restaurandum:

كان قد اشترى من السوق خودا
بُخجل الغصن قددها المياد

Emerat (pater meus, cf. l. 10) *ex foro teneram puellam, cuius corpus molliter vacillans frondem quamvis flexilem* (غصن البان) *pudore afficiebat.*

» P. 242. l. 13. Zu اولاد الحلال steht am Rande meiner Handschrift: اى الاولاد الذى دمهم حلال وكل رجل قبيح: i. e. *nati quorum sanguis impune effunditur; et omnis vir improbus est ex illis اولاد الحلال*. Erravit quisquis haec scripsit. Immo ولد حلال est is qui *ex legitimo matrimonio natus est*, deinde omnis vir probus et honestus; ut III, 297, 7; ولد حلال; neque aliter III, 242, 13, nimirum ita ut verba interrogative accipias sensu negativo: *itane faciunt homines honeste nati et educati?* Contrarium est ولد زنا, *spurius, nothus*, deinde *nequam scelestus*; ut IV, 385, 10 et 11, والله عمرى, *nunquam, mehercule, quemquam vidi tam scelestum quam hunc servum, hoc servo nequiores*, ubi plane adiectivum est, صفة, non *وصف*; فسالوه. 1. فسأله, 297, 16; ويوصلونها. 1. ويصلونها, 118, 15; الملوك. 1. الملك, 329, 13, et 394, 15.

substantivum, موصوف. Cf. Abulfeda anteislam. 88, 7 ab inf., ubi Anuschirwan Mardekum, impurarum libidinum patronum et mancipium, contumeliose alloquitur ابن الخبيثة *scorti filium*; ut nunc quoque Turcae اوروسپی اوغلی et Persae حرامزاده dicunt de omni homine nequam aut vafro.

» P. 283. l. 2. Statt لطش richt. schlagen. In der Hdschr. ist dieses Wort immer mit ش geschrieben.« Quod si ita est, Habichtius III, 104, 6, et 106, 6 non debebat scribere تلطسها et يلطسها, sed تلطشها et يلطشها, ut recte G. quoque habet; est enim لطش hodieque usitatissimum de eo qui *passa manu aut palma alicui ictum infligit*, ut Burckh. Arab. Prov. No. 398: طرطوري يقع من لَطْشَة, *homo flaccidus, altae mitrae similis, qui vel sola palma impulsus procidit*; Gloss. 50: لطم لطش لكم ορχρωσσει. Itaque recte III, 283, 2, ولطشه بيده ارماه تحتها, *eum pede anteriore percussum sibi substravit*, plane ut 289, 11 et 12, فخرج عبد اسود ولطش الاسعد على وجهه ارماه للارض, *prodiit servus niger, qui Asadi faciem tam vehementer manu percussit, ut eum humi sterneret*. Non nego لطس antiquius esse; sed س omnino per plenioram quandam pronunciationem, qua ipsa significatio quasi plenior fiat et validior, in quibusdam verbis in ش mutari videtur, ut I, 48, 2, G. شلخها pro سلخها ceterorum, *eius pellem detraxit*; it. II, 191, 1, الغلش G. recte ex legibus consonantiae pro الغلس Editionis, *crepusculum*; it. 312, 13, مفطش (Editio falso مقطس) pro مفطس, ut in eadem comparatione est I, 152, 1 et 2, مفطس الاذان, *depressis et complanatis auribus*; it. Gloss. Rom. وشخ الاودان, et Gloss. 45: وشخ, pro وسخ, (1. κυψελη aut κυφελλα) الاذن, *sordes aurium*.

» P. 327. l. 11. *كاملين الحقايق والدقايق* sollte das nicht bedenten: *vollkommen in der Jurisprudenz und in der Philosophie?* « Nihil inest in verbis, quod potissimum ad has duas disciplinas spectet, sed ad omnia ea referenda sunt, quae in quibusvis disciplinis ultra primos accessus in ipsis illarum penetralibus sita altioris sunt indaginis et propter subtilitatem a vulgari hominum captu remotiora.

» P. 360. l. 15. *رفص*. Es ist auffallend, dass in dieser ganzen Handschrift das Wort *رفص* mit *den Füßen stossen*, mit *رفص*, geschrieben ist. « Causa rei in eo sita est, quod omnino vulgaris Aegyptiorum pronuntiatio sonum tenuiorem et clariorem literae *س* in multis verbis, maxime ubi cum *ر* aut litera emphatica concurrit (cf. de Sacy Chrestom. arab. II, p. 230 sqq. not. 2, Caussin Gramm. §. 18 cum nota, Humbert Antholog. p. 137 sq.), mutat in cras- siorem et obscuriorem literae *ص*, id quod etiam scribendo exprimitur; hinc saepissime *صور* pro *سور*, *murus*, ut in Gloss. Rom. *πιπεριβολεον* *الصور*, it. *φραγμων* *الصور*, it. *τοιχος νισοβτ* *الاصوار*; — it. *صرة* pro *سرة*, *umbilicus*, ut I, 421, 15, G. *صرتة* pro *سرتة* (*), et 162, 7, *صرتها* pro *سرتها*; it. Gloss. 45: *ομφαλος* *الصرة*; — it. *الصارى* constanter pro *الصارى*, *malus navis*, ut III, 113, 9; it. I, 261, 16, pro *simplici* *الناطور الى الصارى* (M. habet *فطلع الناطور*); hinc plur. *صواري* III, 68, 2, et idem verbum adverbialiter de cruribus in speciem columnarum aut malorum sublati I, 13, 3, ubi C. quoque *صواري* tuetur; Gloss. 50 et Gloss. Rom. inter res nauticas: *πιδωκ* *الصارى*; — it. *حرص* pro *حرس*, ut III, 366, 7, *احتحرص*, *sibi cavit*, in ipsa Edi-

*) Quod in Ed. Hab. est *سرة*, falsum est; ceteri omnes recte *ص* habent ante *ر*.

tione; it. II, 58, 9, ubi Edit. احترس, G. habet احترص;
 it. III, 35, 15, G. الحرس pro الحرس Edit. *custodes*; —
 it. تحصر pro تحسر, *suspiria duxit*, VI, 323, 12, et حصرة
 pro خسرة VI, 219, 7, et 225, 12; — it. خسارة pro خسارة
iactura, I, 123, 16, et 124, 12, G. خسارتها et خسارته
 pro خسارتها et خسارته Edit.; — it. I, 180, 4, Editio
 الصوت habet pro السوط, *scutica*, ut in C. et M. scriptum
 est; G. et hic et aliis locis pro السوط habet الصوت, con-
 fusis duobus vocabulis; it. VI, 149, 2, الصوت; — it. II,
 59, 10, مصخرة G. pro مسخرة Edit. *ludibrium*; — it. I,
 62, 1, 197, 16, 198, 3, سطح G. pro سطح Edit. *tectum*; —
 it. وسط pro وسط, *medium*, ut ipsa Editio III, 313, 5,
 et paene ubique G. ut I, 67, 1, 68, 1, 118, 6, 178,
 14 etc.; it. verbum توصط, *in medium intrare*, I, 198, 10,
 وتوسط به البرية G. cum elif prosthetico pro وتوسط به البرية
 Calc.; — it. I, 124, 16, الصمط M. pro السمط Edit.; —
 it. I, 136, 16, et 138, 10 مصلوقة G. pro مصلوقة Edit.
ius carnum elixarum, it. I, 130, 13, plur. مصاليق G. pro
 مصاليق Edit.; atque ipsa Editio V, 30, 3, المصاليق; —
 it. I, 99, 7, Editio الصياف, *carnifex*, pro السياف cete-
 rorum, cf. 98, 13. Ita paene ubique et in Editione et in
 Mss. رفس (rafass) pro رفس (rafas), ut I, 107, 9, et 218,
 15 (Calc. utroque loco reposuit رفس), it. II, 292, 16, et
 293, 1; III, 199, 14; IV, 239, 2; VI, 121, 11. Rarius
 رفس, ut I, 301, 16. Etiam in Burckh. Arab. Prov. No.
 315 est زقاق ضيق والحمار رفاص, *vicus angustus est et*
asinus recalcitrator, et in interpretatione subiecta ويرفص,
recalcitrat. — Nonnunquam in Editione س ponitur pro
 كقرص, i. e. كقرص, ut II, 20, 3, كقوس, ut II, 20, 3, كقرص, ut recte

G. *); II, 327, 7, سدرها pro صَدْرُهَا G.; II, 341, 10, فرس
pro فُرس G., quamquam propter consonantiam cum خلس
illa permutatio ab ipso scriptore profecta videtur; III, 21,
12, ملس pro استخلصوا G. et M.; III, 79, 15, صلفا
pro ملص G.; III, 272, 15, سلف pro صلف aut
incassum.

» P. 361. l. 4. خذ في خاطره diese Redensart be-
deutet so viel als: *gewinne seine Gunst, seine Theilnahme,
nimm ihn (für dich) ein.*» Vera locutionis significatio non
posita est in capiendo et quasi captivum ducendo, sed in
fulciendo, erigendo et confirmando. Primitiva constru-
ctio est اخذ بيده, ut dicitur, prehendit manum
eius eamque prehensam tenuit; deinde per vulgarem prae-
positionum ب et في permutationem, اخذ في خاطره. Ita
III, 333, 15, سلاها واخذ بخاطرها, *eam consolatus est ani-*
 mumque eius (sc. iacentem, fractum, quod pater eam viro
inviso desponderat) *ad meliorem spem erexit*; III, 345, 2,
اخذ بخاطرها, *eam solatus est* (sc. iactura amasii dolen-
tem); — V, 298, 13, ياخذوا بخاطره, et 331, 14 et 15,
تاخذ بخاطرها وتلاطفها بالكلام, eodem sensu. Itaque illud
خذ في خاطره sic accipiendum est: *animum eius* (insania
tua afflictum) *erige*, sc. ita ut te ei ostendas sanam men-
tem recuperasse.

» P. 20. l. 8. Bd. I. statt الفرقه lies الفرقه, aus dem
Syr. حنى s. Castelli Lex. Syr. ed. Michaelis.» Eandem
emendationem iam in Diario asiatico commendaveram

*) Cf. I, 354, 8 et 9: شامه كانه قرص عنبر, ubi cum
G. et C. legendum كانها; it. III, 170, 8, خال اخضر كانه
قرص عنبر, *naevus succulentae nigredinis, similis pastillo ex
ambra corrotundato.*

(Ann. 1827, Oct. p. 230) his verbis: « والعرقلة », C. de même. En admettant cette leçon, c'est le nom d'action du verbe, عرقل *entraver*. C'est sans doute, me dit M. Aydé, le cas d'un animal privé de la liberté et soumis aux entraves que nécessite le joug de la charrue. Ce mot peut se prendre aussi pour mauvais traitement. — Mais comme G. porte clairement والفارقة, et que فرقلة est le nom égyptien d'un gros fouet garni de lanières de cuir, avec lequel on frappe les bêtes de somme et de labour, je serais porté à préférer cette dernière leçon. » Recte monuit Michaelis, verbum syriacum *fargello* ortum esse ex latino-graeco φραγέλλιον, *flagellum*; Gloss. 50: φραγέλλιον فرقلة; et, ne de significatione dubites, Gloss. 45: μαστιξ مقرعة, فرقلة مقرعة, et Gloss. Rom. τμακλαβι *) الفرقلة المقرعة. Etiam Burckhardtus ad Arab. Prov. 202, حزينه ما لها بقر قتلت شعرتها, *mulier tristis quod boves non haberet, ex pilis inguinum suorum scuticam plexuit*, ait: « فرقلة is a whip made of date-leaves, with which the peasants drive their oxen in ploughing or drawing at the water-mills; it is likewise called رخو. »

» P. 67. l. 5. Bd. III. قلبه. I. قلبه. Immo قبله, aut accuratius قبله, ut G. habet, verissimum est et loco illi unice convenit, quamvis portentosa nobis videatur compa-

*) Illud μακλαβι est ipsum arabicum مجلب, quod in Noctibus reperitur I, 179, 13, ubi G. et ipse مجلب habet, C. مجلد (« *mégled*, fouet » Caussin, et Gloss. Rom. ταυρεα — lat. *taurea* — (الطورية المجلد) M. سوط, Calc. جلد مظفور, pro مصفور, *lorum plexum*; — it. Gloss. 50: τμακλαβι المقرعة.

ratio. Legendum autem est قِبْلَةً: *nates equi eius* (regis) *erant kibra militum eius*, i. e. ut is qui preces facit, faciem regioni Meccanæ, الْقِبْلَةَ, obvertit, sic milites illius regis, quum eum in pompa aut in bello sequerentur, facies obvertebant natibus equi quo rex eos praecedens vehabatur. Contra IV, 164, 11, pro قِبْلَةً legendum est قَلْبَهُ, *osculatus est eum* (calicem); hoc enim facere solent, quum calicem alicui propinant (cf. IV, 144, 6 et 14), quam amoris aut amicitiae significationem si is, cui calix traditur, gratam et acceptam habet, idem facit (cf. IV, 144, 13).

GLOSSARIUM TOMI IV.

»P. 375. l. 5. اَغَاة (türk. اغا) *Herr, Patron.*» Scribendum erat اِغَا; nam ة illud verbis in ا et اِ exeuntibus vulgo tum demum subiungitur, quum Genitivum assumunt, et interdum quum Adiectivum; ut ex باشا fit باشة حلب, ex كخيا: كخياة الوزير, ex اغاتها: اغاتها, aut, ut Syri scribunt et efferunt eliso ا, باشة حلب etc. It. كرامة البيت, دنياة الله. It. كرا et دنيا a دنيا; vid. Caussin Gramm. §. 180 cum nota. Sic ipsum verbum اِغَا duplici forma legitur in Dialog. Caussin., primum statu absoluto اِغَا et cum articulo اِلاغا, pag. ٨, l. 14, et pag. ٩, l. 7 et 8; sed statu constructo اِغَاة القواسين, »le chef des huissiers,« pag. ٨, l. 13 et 14. Item in Noctibus II, 149, 5, in G. est دنيا في دنياة اخرى Edit.; ib. 270, 3, وما مولاتي, o mi domine, et in Edit. et in G. It. I, 351, 5 et 6, M. وقد حرّت في دنيااتي, ubi vides, دنيا cum pron. aff. I pers. sing. eodem modo coniungi quo دنيا et دنياة, i. e. ita

ut inter â syllabae penultima et î ultima interponatur t; it. I, 290, 15, Edit. (الثغرة) دجاجة, G. plenius دجاء et دجاء, C. دجاء et دجاء, quod idem est, pro دجاء et دجاء; it. VI, 313, 15, دجاء pro دجاء. Hinc III, 51, 12, pro دجاء legendum est دجاء, *creditors meos*, pro دجاء plur. cum pron. aff. I pers. sing.

» P. 372. l. 6. دجاء (nach Gol. دجاء) *Gyps.* « Scribitur etiam دجاء, I, 195, 5, ad quem locum a Caussinio didici, nunc quoque in Syria et *gebs* et *gebsin* dici de gypso (« le plâtre »). De دجاء aegyptiaco vid. Burckh. Arab. Prov. No. 106 et praecipue No. 502, ubi etiam دجاء reperitur de mola qua gypsus comminuitur.

» P. 61. l. 4. u. a. O. دجاء laufende Einkünfte. « Non omne genus redditus ita appellantur, sed *stipendia quae certo quodam modo continuantur*, a vb. دجاء, de stipendio quod alicui assignatur et continuatur, cuius transitivum est دجاء; ut in Vita Abdollatifi ex Ibn-Abi-Osaiba versioni Sacyanae Abdollatifi subiuncta, p. 540: دجاء من بيت, » *il m'assigna sur son trésor un traitement plus que suffisant pour mon entretien*; « et ibid. p. 538: دجاء عليك الجرايات, » *nous vous assignerons un traitement.* « It. Schol. Harir. 229, 10: دجاء الارزاق من. Unde ipsum N. Ag. دجاء substantive dicitur de tali stipendio, ut in vita illa Abdollatifi p. 541: دجاء له من, » *il tirait de Schehab-eddin un traitement considérable.* « It. 1001 N. I, 349, 6, دجاء وانا من اليوم: rex ait: دجاء, et ib. 89, 14—16, دجاء الجرايات

ارتب له (*) ألف دينار وأجرى عليه الرواتب (***) والجرايات

Coniungitur etiam cum جامكية pl. جوامك, quod proprie est pecunia quae alicui datur ad vestes emendas (Garde-robegeld), a pers. جامه, vestis, deinde salarium, stipendium; ut IV, 61, 4, alicui a rege assignantur الجرايات; it. IV, 189 (non 159, ut est in Glossario tomi IV), 3, Chalifa alicui auget الجراية والجامكية; similiter II, 22, 11, وأطلق له الرواتب والجوامك. Iam in Vita illa Abdol-latifi verbum reperitur, p. 541: وله منه الجامكية الوافرة, والافتقادات الكثيرة » *ce prince lui avait assigné un traitement considérable et lui prodiguait ses bienfaits.* It. Burckh. Arab. Prov. No. 459: جراية ولا جامكية, ad quod ait: جامكية is the common terme in Egypt for wages or monthly pay. جراية in the Egyptian dialect signifies the daily allowance of victuals given to soldiers, labourers, servants, etc. «

» P. 372. l. 5. جانب *eine Last* (eigentlich die Last, die auf einer Seite des Cameels geladen ist). « Falso. Significat enim جانب dialecto Aegyptiorum omnino *particulam, paullum*; unde ille locus vertendus est: *sporta in qua paullum gypsi (calcis) erat*; cf. VI, 40, 9 et 10:

*) G. et Calc. hic addunt temporis definitionem: في كل *menstruum ei stipendium millenorum aureorum constituam.*

**) راتب, pl. رواتب, *stipendium certum et constitutum*, ut I, 349, 12, M. وأفردها جواراً تخدمها ورتب لها راتباً, *aliquot ancillas peculiari eius ministerio addixit, stipendium ei assignavit, et, quamquam multas habebat concubinas, noctem ei constituit* (qua cum ea consuesceret).

أخذت الصرة فتحتها فاخذت منها جانب من البخور
prehensum sacculum aperui atque inde paulum thuris sumsi.

» P. 107. l. 8. تجون Form V. a. r. جان in einen engen Raum eingeschlossen seyn. Vielleicht ist daher das Wort جون ein Meerbusen (Ep. quaed.) entstanden, oder umgekehrt. « Si quid video, illo loco pro تجونت فيها legendum est تجونت فيها, *in interiorum cavernae partem intravi*, i. q. دخلت في جوفها, ut in altera narratione eiusdem rei a Langlesio edita (Les Voyages de Sind-bâd, p. 81, 1 et 2) de navicula, qua ille vehebatur, legitur: دخل في بطن الجبل. Si tamen تجونت ab ipso scriptore profectum est, de qua re vehementer dubito, nescio an verbum non a جون illo derivatum sit, sed, male scilicet, attracta litera auxiliari, ab adj. vulg. جواني, *interior*, cui oppositum est براني, *exterior* (syr. دَإِدَا et دَإِدَا); ut in Dial. Caussin. p. ١٣, l. 1. مطرح جواني, *conclave in interiorum aedium parte situm*, » une chambre particulière. « Duo illa adiectiva respondent adverbis et praepositionibus vulgaribus جوا et برا, *intra* et *extra* (vid. Caussin Gramm. §. 291 bis), quae proprie sunt Accusativi nominum جَو et بَر; sed جوا quidem et جواني vulgo sonant جوا et جواني.

» P. 346. l. 7. P. 348. l. 13. حاصل der Raum, der etwas in sich fassen kann, possidens, habens, tenens, und hier *der innere Raum eines Zimmers.* « Nusquam حَصَلَ, verbi in contrariam conversa, idem valet quod وَسِعَ, nec حاصل idem quod واسع aut مكان واسع; sed حاصل, ubi substantive usurpatur, proprie est *id quod in horreo, cella, promptuario, repositum est*; deinde per metonymiam

talis locus ipse, sive maior, horreum (Magazin, مَخْزَن, ut in Dial. Caussin. p. 39, l. 8, p. 40, l. 10 et 14, »magazin«), sive minor, *cella promptuaria*; hinc denique i. q. ipsum مَخْزَن IV, 346, 2, et 348, 7, *cella*, i. e. cubiculum minus, supellectile aut nulla aut admodum tenui instructum, qualia fere sunt hominum de plebe, qui, postquam interdiu foris victum quaesiverunt, noctu eo se recipiunt ad dormiendum.

» P. 398. l. 2. محضية eine geliebte Gattin, (wie حَضِيَّة bei Gol.). « Referenda haec sunt ad vulgarem illam literarum ظ et ض in loquendo et scribendo confusionem, de qua dixi ad Habichtii glossam de verbo سَيْلَة in tomo I. Legitima scriptio reperitur II, 324, 9, شمس النهار حظية, et III, 64, 10, الحظايا, *concupinae apud regem gratiosissimae*; falsa iterum V, 44, 1, ubi vir dicitur fuisse محضيا عند السلطان, *gratiosus apud Sultanum*. Quod autem حَظِيّ dicitur pro مُحَظِيّ aut حَظِيّ, eo ne quis offendatur; habet enim lingua sequior in deliciis formam مفعول eamque saepissime usurpat pro فاعل aut فعل a فَعَلَ aut فَعِيل et مُفَعَّل, مُفَعَّل intransitivo, item pro مَبْطُل, مَبْطُل aut مَبْطُول, *paralyticus*, Men. ex Domb. Addit.; بغيص aut مَبْغَص pro مَبْغُوص, *invisus*, III, 106, 14; متعوب, quod iam a Djauhario et Firuzabadio improbatur, pro مُتَعَب aut تَعِب, *lassus, defatigatus*, II, 371, 14, V, 7, 10; حصين aut مُحْصَن pro مَحْصُون, *munitus*, Men. ex

Sae.; مَخْفِيّ pro مُخْفِيّ aut خَفِيَ, *occultus, latens*, Calc. I, 196, مَخْفِيَّةٌ في جانب الحوض, et 241, غير مَخْفِيّ عليك, I, 196, مَذْهول pro مَذْهول, vide quae dixi ad glossam Habichtii de vb. مَرْحِيّ in tomo I, et adde locum III, 340, 14; مَرْحِيّ pro مَرْحِيّ, *demissus, pendulus*, I, 23, 11, et 118, 5 (it. G. I, 154, 6, مَرْحِيَّةٌ pro مَسْبُولَةٌ, et Calc. 119, 14 et 15, سِتْرًا, i. q. مَسْبُولٌ pro مُسَبِّلٌ, I, 154, 6, III, 338, 13; مَسْكُونٌ pro مَسْكَنٌ, *sedatus, quietus*, Men. ex Bern.; مَطْرُوزٌ pro مَطْرَزٌ, *acu pictus*, III, 249, 12, V, 146, 7; مَطْرُوقٌ de capite, pro مَطْرُقٌ, *deiectum, demissum* *), IV, 306, 9, 308, 1; مَطْفِيّ pro طَفِيَ aut مُطْفَأٌ, *extinctus*, Men. ex Wan.; مَعْرُوزٌ pro مَعَزٌ aut عَزِيزٌ, *magni factus*, copulatum cum مَكْرُومٌ pro مُكْرَمٌ aut كَرِيمٌ, *honoratus*, IV, 58, 2, V, 17, 8; it. مَكْرُومٌ, V, 259, 7, et Gloss. Rom. ατιμον *rei cupidissimus*, V, 131, 8; مَغْضُوبٌ pro غَضِبٌ aut مُغْضَبٌ, *iratus*, Men. ex Wan.; مَقْدُورٌ pro مَقْدَرٌ, *fato destinatus*, V, 163, 10, et 352, 14; مَنَّبَتٌ pro مَنَّبَتٌ aut نَابَتٌ, *quod ex terra succrevit*, Men. ex Wan.; مَنَشَبٌ pro مَنَشَبٌ, *haerens, infixus*, Gol. ex Djauh.; مَوْجُوبٌ pro مُوسَقٌ aut وَاجِبٌ, *necessarius*, Men.; مَوْسَقٌ pro مَوْسَقٌ, *oneratus, onustus*, VI, 57, 16.

» P. 158. l. 13. P. 163. l. 1 etc. دَغْرَى *gerade, richtig*,

*) Usurpat enim lingua sequior verbum أَطْرَقَ transitive cum Accusativo capitis, VI, 108, 9, 118, 1, 139, 1 et 2.

wahr, gewiss. Dieses Wort ist ausschliesslich in Aegypten gebräuchlich. « Est turcicum دوغرى s. دوغرو, *rectus, recte, rectâ, neque solum in Aegypto usitatum est, sed etiam in Syria; ita in Dialogis Caussinianis, qui dialecto syriaca conscripti sunt, p. 19, l. 13: خذ دوغرى للباب, »conduisez-le directement à la Porte;» ib. p. 15, l. 2 et 3: بالدوغرى »franchement, il faut que vous donniez cinq cents piastres à moi et autant à mon compagnon;» ib. p. 4, l. 4 et 5: ما لاقيت بين والدوغرى »en vérité, je n'ai jamais trouvé parmi les marchands un plus honnête homme que celui-ci.» It. in Dial. Savar., qui dialectum aegyptiacam exhibent, 465, 7: انا اقول الدغرى »je dis la vérité, pro quo in altero exemplo eiusdem dialogi p. 381 est اتكلم الدغرى يا سيدى ما توجد شى فى ib. 467, 6 et 7: بالحق; ib. 467, 6 et 7: يا سيدى ما توجد شى فى, »en vérité, Monsieur, dans toute la ville vous ne trouveriez pas du drap semblable à celui-ci,» pro quo p. 387 est ما تلاقى يا سيدى ما تلاقى, »en vérité, tout cela est bien fatigant,» pro quo p. 381 est فامّا ذا كله تعب.*

رفق «P. 378. l. 3. رفوف Geräthschaften.» Minime. رفوف pl. رفوف, hodieque in conclavibus orientalibus id est quod nos dicimus *Sims*, qualis in conclavibus antiquo more instructis passim apud nos quoque conspicitur, i. e. pluteus quidam ex muro prominens, in quo vasa domestica collocantur («*raff*, corniche, ornement saillant de chambre où l'on met des vases de porcelaine etc.» Caussin). Sic

in Calc. p. 262, l. 1: ها في موضوعة على راسي على الرف،
ecce, illud (vas) supra caput meum collocatum est in pluteo; hinc, significatione latius extenta, الرفوف de pluteis
 وكسروا الزبادي، II, 108, 16 sq. والرفوف والاصحن والصواني.

» P. 151. l. 14. مسترفق der Ellenbogen, auch der
Unterarm. « مَرْفَق non est idem quod مُسْتَرْفَق *cubitus*,
 multo minus i. q. ذراع, *brachium anterius*, sed, ut مستراح,
 الغائط et similia, euphemismus pro بيت الماء, بيت الراحة,
latrina, proprie *locus qui petitur levaminis causa*; qui
 ead. pag. l. 16 appellatur بيت لراحة. In Schol. Harir. 22,
 l. ult. docetur, مَرَفِق الدار, q. d. *levamina aedium*, esse
emissaria aquae (Gossen) et similia. Hinc ultro cadunt ea quae Habichtius commentus est ad
 explicandum illum locum in Adnotationibus tomo IV sub-
 iunctis, p. 29 et 30.

» P. 151. l. 9. 13. شمشك aus der Umschreibung Lin. 13.
 ergibt sich, dass es eine gezielte *Fussbe-
 kleidung*, mit Riemen zu befestigen, bedeutet. « Gloss. 45
 inter calceamenta habet: شمشك *μουντζακιν*; *μουντζακιν* autem
 ortum est ex pers. موزه, arab. موزج, *ocrea*. Significantur
 igitur illo verbo *ocreae* quaedam minores et tenuiores, quas
 Chalifa calceis superinduere solebat, quum alvum exone-
 ratum iret.

» P. 345. l. 7. عطل *vernichten*, D. G. d. S. p. 105, «
 atque hinc Freytagius in Lexico » *perdidit*, « adscripto illo
 loco. Non est vero عطل i. q. اعدم sensu philosophico,
effecit ut esse desineret, quatenus est contrarium verbi
 كَوَّن aut اوجد, nec Dom. de Silesia verbis *annullare* aut

annihilare illam vim inesse voluit, sed ea retulit ad mores, leges, instituta, quae quum *annullantur* (ἀθετοῦνται), vim suam, virtutem et efficacitatem amittunt, coli et observari desinunt. Hoc enim est تعطيل, ut fere idem valeat quod تبطيل aut ابطال, ἀθετεῖν, καταργεῖν, ματαιοῦν; ut Hariri p. 313, l. ult. Muhammedem missum esse ait معطلاً أحكاماً, qui religiones Woddi et Sowaae (idolorum) antiquaret; it. in Arabe Erpen. Epist. ad Hebr. cap. 11, v. 12: قد كان تعطل من الولد لكبر سنه, *prae senio vires ad gignendos liberos amiserat* (gr. νενερωμένος ἦν); ib. 1 Cor. cap. 1, v. 17: ليلا يتعطل صليب المسيح, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, *ne irrita redderetur doctrina de morte Christi expiatoria*. Itaque IV, 345, 5 et 6, اذا ضرب به الجمل عطله significat: *quum illo malleo camelum feriret, omnes eius nervos frangebat, eum tam vehementer percellebat, ut omnes vires amitteret nec deinde usibus hominum inservire posset*; qua tamquam proverbiali locutione mallei magnitudo et pondus indicatur.

» P. 378. l. 6. رفوف Geräthschaften, so wie رفوف. « Ut رفوف, de quo dixi suo loco, non significat utensilia, ita ne رفوف quidem, sed positum est pro رفوف, r balbo (غ) mutato in r rectum (ر); رفوف autem est egregia quaedam species terrae sinicae sive porcellanae, et رفوف id quod ex ea confectum est. Itaque الصينى والرفوفى sunt omne genus vasa porcellanea, et viliora et pretiosiora.

» P. 63. l. 7. قاع der Boden einer Höhle, eines Gefäßes. « Recte. Est autem قاع ortum ex apocope vulgari literae r, cuius compensandae causa insertum est l productionis. Sic I, 14, 13, M. جعلنى فى قاع البحر. Similiter

قد dicunt pro قدر, et ubi sequitur vocalis, قد; vid. Burckh. Arab. Prov. No. 411: على قد الكسا مَدَّ رجلك, ubi in annotatione est: »In the Egyptian dialect قد is often used for قدر;« — it. II, 57, 3 et 7 pro قدر Edit. in G. bis لولو قدر G. pro قدر البندق, it. I, 153, 10, قد; it. 195, 9, G. حديد قد الباب الصغير Edit.; in quibus verbis Calc. cum G. consentit, nisi quod pro vulgari قد reposuit قدر. Hinc explicandus est locus III, 198, 4, ما هي على قدر, i. e. ما هي قدر معشوق, non valet illa amasium meum, i. e. eius pulchritudinem non adaequat.

»P. 93. l. 10. كبشة ein Haufen.« non est i. q. كومة, sed i. q. كمشة, pugillus, quantum manu capi potest, i. q. قبضة et حفنة; Gloss. 50 ογδαλπ حفنة; deinde, ut nostrum eine Handvoll, gall. une poignée, omnino quantitas haud ita magna; ut illo loco: fortasse tibi globulum illarum nucum corrotundabis. Vulgo كبش et كمش promiscue dicuntur de eo qui aliquam rem ita capit, ut ea manum impleat, ut II, 43, 12, 44, 12, 49, 12 et 13, quibus locis omnibus in Editione est كمش, sed 43, 12, in G. est كبش.

»P. 143. (l. 9.) كماجة eine Speise, worüber kein Wörterbuch Auflösung giebt, wenn nicht etwa das bei Gol. pag. 2909 angeführte كمج extremitas coxae, hier zu gebrauchen ist.« Est pers. كماش, species panis azymi valde albi, qui illo loco apponitur in كفة, i. e. disco rotundo.

»P. 358. l. 10. كمخا D. G. d. S. p. 343. Vestis scutulata Damascena.« Kemchā, apud Turcas vulgo mollius Kemhā, hodieque appellatur pannus sericus floribus

maioribus distinctus, quem nos appellamus *Damast*, Itali *Damasco*, Galli *Damas*, ab urbe ubi praecipue conficitur aut unde primum ad nos delatus est.

» P. 136. l. 11. *gekochtes Fleisch*, daher wird Fleischbrühe *مَعْرَقَة* genannt. « *لحم معرق* non est idem quod *لحم مطبوخ* in universum, sed *caro in olla clausa cocta et vapore suo mollita*; quod nos dicimus *gedämpftes Fleisch*, Itali *dello stufato*, Galli *de l'étuvée*. Indicat ipsa origo a vb. *عرق*, *sudavit*, q. d. *caro in sudorem acta*. *معرفة* autem vox nihili est pro *مرقة*, a rad. *مرق*.

» P. 169. l. 10. *unbekleidet einhergehen*. « Immo, *lascivire, se gerere خليعا*, i. e. *lascivum, petulantem, procacem*, plane nostrum *ausgelassen*. Dicitur autem illud *خليع* modo antiquius et durius de homine libidinoso et dissoluto, qui quasi est *خليع الرسن*, freno exutus, effrenatus, Harir. 463, 3, ubi vid. Schol. (« *mauvais sujet* » Caussin); modo mollius de homine in iocos et nequitias effuso, unde etiam in laudem vertitur de homine iocoso quocum suaviter vivitur (« *gaillard, homme plaisant, bon compagnon* » Caussin), ut I, 168, 15, *خليع طريف*. De tali homine sunt verba *اخلع* et *تماخلع*, ut I, 161, 5 et 6, de baiulo ebrio inter puellas lasciviente: *وقد اخلع وانطبع ورقص*; it. *خالعوا*, talia eum eo egit, et *خالعوا* de pluribus qui se vicissim iocis et nequitiis exercent. Synonyma sunt, sed, ut sono, ita significatione validiora, *خارع*, *اخرع*, *خريع*, et *تخارع*, I, 161, 9, 168, 3, 170, 3, II, 240, 14.

» P. 231. l. 13. *مناجنيق* wird auch *مناجنيق* geschrieben. *Kriegsmaschinen*, vit. Timuri. « Si revera *مناجنيق* est in Codice Habichtii, transpositum est pro *مجاننيق*, qui pluralis derivandus est a singulari *منجنيق*, ut *مطالنيق* pluralis fluit

a مُنْطَلِق singulari, vid. Sacy Gramm. I, §. 882. Illud
 مُنْجَانِيْق autem si usquam reperitur, non est pluralis, sed
 ipse ille singularis plenius scriptus, id quod in nomine
 barbaro facilius quam in arabico accidere potest. Ortum
 enim est nomen ex byzantino μαγγανικόν; Gloss. 45 bis: μαν-
 κανικον المنجاننيق, it. Gloss. 50: πιμανκανικον المنجاننيق.
 »P. 181. l. 2. نثر wie صرخ laut aufschreien, heftig
 sprechen.« Pro نثر, quod illam vim nunquam habet, lege
 فاعف, ut I, 10, 11, pro فاعث legendum est cum Mss. نعر,
 Imper. vb. عفا. نعر enim a iumentis, quae, quum aliquis
 ea conscendere aut tractare vult, refugiunt, aut cum ipsis
 vectoribus aufugiunt *), transfertur ad homines qui ira,
 impatientia aut alio affectu abrepti durius in alios invehuntur,
 plane ut gall. s'emporter, in quo eadem est significationis
 translatio; ut III, 176, 7, G. ثم نعر في السلطان وشتمه في
 غيظه وسفه في ابوه قدام الامراء والوزراء
 il s'emporta envers
 le Sultan son père, l'injuria et s'oublia envers lui devant
 les Grands et les Ministres.

»P. 168. l. 14. P. 168. l. 16. وذن fehlerhafte Schreibart
 für اذن Ohr.« Aegyptii et scribunt et dicunt وذن pro اذن,
 vid. Burckh. Arab. Prov. No. 84 et 104. Ita etiam Mauri
 وذن, wudn, Dombay Gramm. mauro-arab. p. 84. Hinc
 plur. اودان apud Burckh. Arab. Prov. No. 92; item I, 73, 6,
 pro اودان Edit. in G. est اودان.

ADNOTATIONES TOMO IV SUBIUNCTAE.

»P. 131. l. 16. انه hat hier die Bedeutung von حتى so
 dass er, bis er.« Verba sunt: طاب قلبه انه ياخذني معه
 Gloss. Rom. قافر جافل *)

in eo acquievit, consensit, ut me secum veheret (er war es zufrieden, er liess sich's gefallen, mich mitzunehmen), in quibus **أَنَّهُ** non est pro **حَتَّى**, id quod fieri non potest, sed ex usu vulgari pro **أَنَّ**, ac proxime pendet a **طاب قلبه**, i. e. **رَضِيَ**. Ut enim barbara latinitas *quod* usurpat pro *ut*, ita sequior Arabismus **أَنَّ** pro **أَن**; ut II, 35, 12 et 13, **أَن** pro **أَن**, **أَشْتَهَى** من صدقاتك أنك لا تبيع وسقلم إلا لي; **خَلَيْتَهُ** عندى برسم أنه يكتب على مالى III, 306, 16 sq. **أَنكَ**; IV, 166, 12, **أَمْرُ** الخليفة جارية أنها تأخذ العود, IV, 242, 9 **أَدْعُو** الى الله, IV, 284, 4, **أَطْلَبْتُ** منه أنه يجامعها, et 10, **أَخَافُ** عليك من, VI, 137, 9 et 10, **أَلْعَزِيزُ** أُنَى أعيش وانظرك; in quibus omnibus coniunctio pendet a verbo, quod ad exitum et finem spectat, ideoque legitime **أَنَّ** regit, non **أَن**.

»P. 185. l. 4. **كُلُّ مَرَّةٍ تَسْلَمُ** لا könnte man übersetzen: »du wirst nicht jedesmal glücklich davon kommen.« Aber hier ist im Texte das Wort **جَرَّةٍ** ausgelassen, und zu lesen: **مَا كُلُّ مَرَّةٍ تَسْلَمُ جَرَّةٍ**. Ein Sprichwort: Nicht jedesmal kommt der Krug unbeschädigt davon, so wie auch in derselben Zeile zu lesen ist **كُلُّ زَلَّةٍ زَلَابِيَّةٌ** ... nicht jeder ... ist ein Kuchen.« In priore proverbio non **جَرَّةٍ** legendum est, sed cum articulo **الْجَرَّةِ**, ut recte est I, 363, 14, ubi tamen post **مَا** excidit **كُلُّ**; nam quamquam in G. fortuito idem verbum excidit, tamen C. et Calc. plene habent: **مَا كُلُّ مَرَّةٍ تَسْلَمُ الْجَرَّةِ**. Posterius significat: *non omne quod viscosum est* (klebrig; nam **زَلَقٌ** non solum lubricum

significat, sed etiam viscosum, plane ut gr. γλίσχος et γλοιός) *placenta est iulapio condita* *). Sunt Arabibus alia quoque proverbia illius consimilia, quae omnia significant, externam hominum et rerum speciem fallacem esse; ex quibus Meidani ad veteres Arabes refert hoc: ما كلّ بيضاء, non omne quod album est, adeps est, neque omne quod nigrum, dactylus. Similiter III, 101, 7 et 8: ما كلّ مدوّرة جوزة ولا كلّ مطاولة موزة: non omne rotundum nux est, neque omne oblongum mauza **), neque omne rubrum caro, neque omne album adeps.

» P. 197. (l. 6.) القمامات والعلوفات das Wort قمامات wird durch das darauf folgende in etwas erklärt, denn man sieht deutlich, dass es Unterhalt in Speisen seyn muss; so auch das p. 199. Lin. 3 vorkommende Wort اقامات. Pro القمامات, quod illi loco minime convenit, legendum est المقامات, pl. nominis مقام, quo significatur *totus coenae apparatus, cibi qui apponuntur, simul cum vasis et vestibibus mensalibus* (Tafelaufsatz, service); ut I, 178, 12, عزلت المقام, » elle desservit la table « Caussin, i. e. cibos appositos cum vasis et vestibibus removit; II, 157, 3, مدام, » du vin et des mets pour garnir la table « idem;

*) De زلايئة vide quae dixi ad Glossam Hab. de جرکش in Glossario tom. II.

**) Verba كلّ بيضاء شحمة, ad concludendam sententiam et efficiendam consonantiam necessaria, in Editione adiicienda sunt ex G.

***) De hoc fructu, qui vulgo banana appellatur, vid. Abdoll. a Sacyo versus p. 26 sqq. et not. 77, p. 104.

II, 195, 7 et 8, et 12, III, 294, 10 et 11, 295, 12, عبا
 المقام, » *garnir la table de mets, arranger le service* »
 idem; II, 196, 11 et 12, زد في مقامنا فعندنا ضيفة جديدة
auge ferculorum numerum; novam enim hospitem habebi-
mus; III, 91, 6 et 7, اكل الطعام وشرب المدام وجدّد مقام
laute edit et bibit et fercula alia post alia
apponi iussit. Nomen actionis الإقامة, *cibos apponere,*
ferculum struere, et ipsum pro مقام dicitur; ut III, 322, 10
 صنعوا لهم; ib. 325, 2 et 3, عبا الإقامة والضيفات, et 11,
 الدعوات الحفلات والإقامات الكاملات
 Sed احضروا لهم الإقامة والضيفات الفاخرة الى ثلاثة أيام
deinde latius patere coepit et de cibis, victu, in universum
dicitur; ut I, 260, 12 et 13, pro أخذت معي زاد شهرين
in G. est أخذت معي إقامة شهرين, et sic ipsa Editio ib.
 يأخذ معه جماعة من حاشيته, IV, 197, 1 et 2, l. 14 et 15;
 بالإقامة الكثيرة والعلوفات الحسنة الزائدة.

» P. 233. l. 8. Statt النوب würde ich lieber lesen
 oder richtiger أنابيب *flöten, pfeifen.* Quasi vero
pulsavit instrumentum musicum, ضرب
 possit cum tibiis aut fistulis! Immo, ضرب النوب signifi-
 cat: *instituti sunt concentus musici* (es wurden Musiken
 gemacht), scilicet ab hominibus qui in foris et plateis
 consistebant et more Orientalium lituis, tubis, cornibus,
 cymbalis, tympanis, constrepebant potius quam concine-
 bant. enim نوبة esse talem concentum musicum, intelligi
 poterat vel ex I, 178, 7, ubi de monachis erraticis, quorum
 instrumenta recensentur I, 173, 8 et 10, haec leguntur:
 ضربوا نوبة مطربة (sie machten eine lustige Musik). Ita
 nunc quoque, Caussin Gramm. §. 33: » *musique.* نوبة »

Atque ex eiusdem ore haec excepi: »*nôbe, nôbi*, vulg. musique de plusieurs instruments concertants (jamais on n'appelle ainsi la musique d'un seul instrument ou le chant d'une seule voix), symphonie. Dans l'origine, le mot signifie la musique qu'on fait périodiquement (نوبة) devant les maisons des officiers, comme en turc *neubet tchalmaq*, faire la musique militaire devant les maisons des officiers chaque jour à l'*assr* العصر. Cf. Meninsky s. v. نوبة.

» P. 185. l. 6. (l. P. 285. l. 9.) زردخانه hat keine Bedeutung, vielleicht sollte زردخانه gelesen werden, und so wäre es aus زردب strangulavit (Golius p. 2823) und dem türk. خانه zusammengesetzt, und würde Schlachthaus bedeuten, welches hier passend wäre. « Mira vero ac paene portentosa! Ancillas et pedissequas filiae regiae in hortis, quo cum illa deambulatum et lusum iverant, macella exstruxisse! Et quis unquam زردب dixit de mactandis animalibus? An puellas illas boves, hoedos, agnos, quorum carnes reginae apponerent, ibi strangulasse existimemus? — Schultensius in Bohaddino, 189, 15, زردخانه, quippe quod ex زرد et خانه compositum existimaret, vertit *armamentarium*, proprie aedificium ubi loricae ex annulis contextae asservantur; quod nostro loco minime convenit. Mihi vero زرد illud ortum videtur ex pers. سرد, *frigidus*; litera س enim ante ر facile in ز mutatur, ut Arabes زرموجة dicunt pro سرموجة (vid. Glossarium tomi I s. v. زرموجة), زرد pro سرد, زرد pro سرد, زرد pro صراط s. صراط (vid. Beidhawi in Sacyi Anthol. gramm. p. 4, l. 7, cum nota). Significabit igitur زردخانه *tentorium*, quo qui se recipiunt, refrigerantur aut a solis aestu defenduntur; id quod confirmatur usu verbi

انفردت مع بديع, cf. l. 11 et 12, نصبوا خيامهم in نصب
الجمال في خيمة.

» P. 189. (l. 289.) l. 5. 6. اوریه صورتک und اریکی له. Das و ist blos hinter das Alif gesetzt worden, um das Damma, welches in der Sprache gehört wird, auszudrücken. « Ut pro مشوم vulgo dicitur, sic pro أرأى primum اوری dicitur, deinde per metathesin یوری fut. اوری. Non est igitur و illud mater lectionis, quae dicitur, sed ipsum radicali transpositum et syllabam longam efficiens. Syri et اری et ری dicunt, Caussin Gramm. §. 150; ita Dial. Caussin. p. 8, l. antepen. et pen. « montre-moi de loin l'homme en question. » Aegyptiis magis placet اوری, ut in Burckh. Arab. Prov. No. 86: اواره النجوم بالنهار; it. M., in quo codice dialectus vulgaris aegyptiaca unice regnat, ubique اوری habet; ut I, 227, 11 et 12, ubi Edit. Hab. et Calc. habent انا اوريكما M., انا ارويكما G., انا اريكما عاقبة فعالكما. Praeteritum اوری etiam in Edit. Hab. exstat II, 142, 12, اوری Imper. I, 168, 7, (اروينا G.) قم اورينا عرض اکتافک, et 200, 16, (اروينی G.) قم اورينی التربة; Fut. یوری saepius, ut II, 8, 16, et 105, 13 et 14.

» P. 291. l. 6. Statt بیکای steht in der Handschrift بکای gegen das Metrum. « Immo, بکای, quod metro unice convenit, reponendum est, et pro ليلتي legendum طول ليلي. Quod autem علم Accusativum assumit,

id quum per se non rarum optimique exempli est, tum hoc loco non magis quemquam offendere debet, quam in versu IV, 144, 8, *لو علمنا قدومكم*, *si vos adventuros esse scivissemus*, ut in eodem versu I, 217, 6, legendum est cum G. C. et Calc. (it. M. *مجيكم*) pro *بقدومكم*, quo metrum turbatur.

»P. 301. l. 9. *بوسها* statt *بوسها*. Das و ist wegen dem Damma, welches man hören muss, eingeschaltet worden.« Non magis verum, quam illud de *أريك* pro *أريك*. Solet enim sermo vulgaris secundam personam Imperativi singularis verborum concavorum producere, unde vulgo *قول* et dicitur et scribitur pro *قل*, *نم* pro *نم*, *بيع* pro *بيع* vid. in Caussinii Gramm. tabula coniugationis verborum *باع* et *كان*. Ita etiam *خند* ab Aegyptiis nunquam aliter efferri audiui nisi *chûd*. Exempla rei praebent Burckh. Arab. Prov. No. 125, 302, 356, 359, 362, ubi reperiuntur Imperativi *شيل* et *روح*, *نم* (vide eum de ipsa re dicentem ad No. 302); item Noctes locis innumeris, ut I, 287, 5, VI, 159, 8, *سير* pro *سر*; II, 262, 13, *بات* pro *بت*; I, 290, 11, et 292, 10, *اختار* pro *اختر*, ut G. et Calc. habent; et Mss. locis longe pluribus, ut I, 125, 4, G. et M. *نام* pro *نم* Edit.; II, 196, 11, G. *زيد* pro *زد* Edit.; I, 216, 14, G. *نام* pro *استرح* Edit. *واستريح*.

»P. 324. l. 11. *معلقة* heisst ein *Löffel*, eine *Kelle*, die Vergleichung ist aber hier nicht recht passend.« *معلقة* illa significatione est metathesis vulgaris (*معالق*, pl. *cuillère* « Caussin; pluralis *المعالق*, *cochlearia*, legitur in Dial. Savar. p. 353, l. 6) pro *ملعقة*, quam formam tuentur Glossaria (Gloss. 45: *ملعقة*, *κοχλιαριον*, *κοχλιαρια*

آلات الطبخ; Gloss. 50 inter *τμυστρα* الملعقة; *τμυστηρ* الملعقة; Gloss. Rom. *ἰκοχλιαριον τμυσθηρι* (sic, pro *τμυστρι*, a graeco *μυστριον*). Est autem hoc loco maius illud cochleare intelligendum, cuius trulla fere rotunda ius ex cacabo hauritur; quam si a parte aversa spectaveris, comparationem cum rotundo piscis capite (راسها مدور) aptissimam esse intelliges.

»P. 362. l. 12. Das Wort *ما أحلا* ist (was ist süsser) zu lesen, und ist des Versmasses wegen zusammengezogen worden. Recte, modo ne *ما* exclamativum in formula admirativa et laudativa, accipias pro *ما أحلا* interrogativo; quod si verum esset, comparativus *أحلا* necessario attraheret particulam *من*. Sed, quod gravius est, per eandem crasin vulgarem in recitando versu l. 227, 1, *مرشوق* et *محسن* *ما أرشوق* et ib. 2 *ما أحسن*.

»P. 385. l. 15. Statt *علقة* wäre richtiger, *علقة نظيفة*. Hoc optare est, non interpretari. *نظيفة*, proprie *munda, lauta*, hic iocosum est de verberatione quae alicui in pabuli modum ingeritur, q. d. *de coena verberatoria qua aliquis excipitur*; quae quum *munda* vel *laut*a dicitur (*eine Tracht Schläge, die sich gewaschen hat*), quisque intelligit, verbera et plurima fuisse et valida.

»P. 68. l. 5. Bd. III. Statt *خنت* lies *خنت*. Immo recte illic legitur, non *خنت*, sed *حنث*, i. e. *حَنَثَ*. Magnificam totius versus sententiam Humbertus in Anthol. p. 166 recte sic explicavit: »*Tu avais juré, ô Temps, de produire un héros semblable; tu as fait un parjure, viens en faire l'expiation.*« Quod Hab. legi vult, *خُنْتَ*, et metro adversatur, et usui.

A D D E N D A.

Gloss. tomi II. » P. 108, l. 13. *دقق ein Spiess*, Türkisch. « Turcae nullam hastarum aut iaculorum speciem ita appellant, sed *توقق* s. *طوقق* dicunt de *malleo* aut *tude*, quod Arabes in *دقق* s. *دقاق* mutarunt. Caussinium audiivi verbum arabicum interpretantem per *مطرقة*, *maillet*; et Gloss. Rom. inter instrumenta lignea recenset: *παρατηρ* *الدقاق*; Gloss. 50 inter instrumenta domestica: *οργανηρ* *دقاق*; quid autem sit *εατηρ*, intelligitur ex Gloss. 45, ubi inter instrumenta tortoris est: *ηρατηρ* *المطارق*; it. Gloss. Rom. inter instrumenta ferrea (*آلات الحديد*): *†αερ* *المرزبة*, et alibi *παπερ* *المرزبة*; it. Gloss. 50 inter instrumenta fabri murarii *المرزبة للحجارة* *†αερ*: (*آلات البناء*).

In particula priore Dissertationis meae p. 23 ad interpretationem nominis *سنديان* adde, Gloss. 45 inter arbores habere: *αδρωια* *بلوط*.

Ibid. p. 30 ad interpretationem nominis *بياع* per *salgamarium* adde, hoc ipsum verbum latinum ortum esse ex pers. *شلغم*, arab. *سلجم*, copt. *χαλταα*, *rapa* (Gloss. 50 inter olera: *παραλταα* *السلجم*) unde proprie significat *raparum venditorem*, plane ut arab. *فجلاني*, quod in Editione est I, 148, 11, pro *بياع* G., a *فجلة*, *raphano*, proprie *raphanorum venditorem* valet.

Ibid. p. 35 ad notam de significatione verbi *عَدَد* adde, Gloss. Rom. *θρηνος πιτωιτ* interpretari per *التعديد*. Ead. pag. ad usum aegyptiacum nominis *حس* de altiore sono et strepitu, cf. Sindbadi Itinera ed. Langles p. 98 et 99:

audivi sonum rugitus et bar-
ritus eorum (elephantorum); it. I, 173, 11 et 12: Deinde
concentum musicum instituerunt, inter quem puellae alta voce
clamarunt, حتى بقى لهم حسّ عالى, unde magnus exortus
est sonitus; ib. 174, 3, et 205, 1 et 2, plurium instru-
mentorum, وطبول وبوقات وكوسات ودف وموصل وجنك,
coniunctus sonitus حسّ dicitur; it. II, 284, 3, سمع حسّ
audivit post se sonum hinnitus equini; it.
Dial. Savar. 438, 10: وايش تقولوا فى ذا الحسّ: *que dites-*
vous de cette voix? sc. eius qui tam scite canit.

Ibid. p. 42 ad interpretationem verbi كوم adde, Gloss.
45 inter munimenta post *ovaxiv*, خندق, fossam, habere:
βωμος كوم, acervus terreus, i. e. agger in alterutra aut
utraq. fossae ora.

In particula posteriore Dissertationis p. 65 ad interpre-
tationem verbi فص addendum, illud non solum significare
mediam gemmam annuli, in qua est sigillum aut inscriptio, sed
in universum gemmam sculptam et politam, ut I, 278, 7 et 8
de palatio: مرصع بانواع الفصوص من الزمرد وغيره; ib. 298,
مجزعة بانواع الرخام: 13 et 14 de oeco aut conclavi ampliore:
تاج, 5, 314, الملون والمعادن الثمينة والفصوص الفاخرة
de gemmis aut gemmulis quibus
opera textoria distinguuntur, ut Elmac. Hist. sarac. p. 23,
فصوص de gemmis tapeti serico intextis; it.
Gloss. 45: *διηφως* (pro *διυφως*, a vb. *διυφαίνω*) فصوص;
id. *μουσουργία μουσῶσις* (quod sequiores Graeci de tali opere
dicunt) عمل الفصوص; unde ortum est novum verbum Lexicis
addendum, فصوص, *gemmis intextis ornavit*; id. Gloss. *διη-*
φωμα تفصيص. — Dicitur فصّ etiam de *πασσῶ*, calculo
s. tessera nerdiludii (Schachstein), quod Freytagius ex Hydio

de ludis oriental. recipere debebat; Gloss. 50 inter الات المقامر:

السطرنج (tabula nerdiludii) πιντρα, post πιντρα (tabula nerdiludii) الفص πιντρα.

Videtur autem arab. فص, copt. βρα, gr. πασσός, ut significatione, sic sono et origine idem esse.

Ibid. p. 68 recensui verborum arabicorum quae ex graecis fluxerunt, adde أبو قلمون, *speciem panni graeci diversicoloris* (*Kalmank*; cf. Schol. Harir. 223, l. 2) a verbo ὑποκάλαμον, i. e. pannus cui intexti sunt κάλαμοι, i. e. ράβδοι, *virgae*,

دسبيريني ὑποκαλαμον; Gloss. 45 inter opera textoria: قضباني.

Est autem ὑποκάλαμον ab Arabibus mutatum in أبو قلمون

eodem modo quo υποδιακονος in أبودياقن; Gloss. 50 inter

personas ecclesiasticas post diaconum, الدياقني: πυποδιακων

أبودياقن.

Iam correctis aliorum erroribus, ad meos venio, et quae in Monilibus Samachscharianis nuper a me germanice versis et adnotatione perpetua illustratis *), praeter ea quae ad calcem libelli correxi et addidi, falsa esse aut incommode abesse ipse deprehendi, in hac veluti expiatoria appendice indicabo; quae ut ab iis qui versione mea uti volent, in exempla sua transferantur, etiam atque etiam rogo.

P. 14. l. 3 et 4: » Und verdient, der beständige Gegenstand wechselseitiger Ermahnungen zu seyn. « Vertere debbam: und verdient, von einem Geschlechte beständig auf das andere fortgepflanzt zu werden; ad verbum: und es ist recht, dass sich lang hinziehe die Vererbung derselben von den Einen auf die Andern; ut Sur. 51, v. 52 et 53: كذلك

ما أتى الذين من قبلهم من رسول إلا قالوا ساحر أو مجنون

*) Samachschari's goldene Halsbänder, nach dem zuvor berichtigten Texte der v. Hammerschen Ausgabe von neuem übersetzt und mit kritischen und exegetischen Anmerkungen begleitet von M. H. L. Fleischer, Leipzig, b. Reclam, 1835.

أَتَوَاصُوا بِهِ, quae duo verba extrema Beidhawi ita interpretatur :
أَي كَأَنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ مِنْهُمْ أَوْصَى بِعَصَمٍ بَعْضًا بِهَذَا الْقَوْلِ
maiores eorum illam orationem posteris quasi
per mandatum testamentarium tradiderunt, ita ut tandem omnes
ea usi sint.

P. 14. l. 8 et 9: »Eine lange zierliche Einleitung zu machen, ist weniger zweckmässig, als grade auf die Hauptsache loszugehn.« In his verbis iuxta cum Hammero, i. e. vehementer erravi. *يَخْلُقُ الدِّيَابِجَةَ* pro *يَخْلُقُ الدِّيَابِجَةَ*, quod vertendum erat: Nichts macht den Menschen schaamloser, als die Gewohnheit, (von Gott und Andern) ungestüm die Erfüllung seiner Wünsche zu fordern. *الدِّيَابِجَةُ* enim in tali coniunctione est *rubor faciem verecundam et ingenuam decorans*, qui illa consuetudine quasi deteritur, *يَخْلُقُ*. Dicitur eodem sensu *الدِّيَابِجَتَانِ*, quia pudor in ambabus genis apparet. Vid. Harir. p. 13, l. 3 cum Schol., et p. 412, l. ult. cum Schol.

P. 26. l. 9 et 10: »Und er selbst gefallen unter den Geschossen der Schwachen und Niedrigen.« Recte; sed in annotatione non dicendum erat, *مَجَانِيْقُ الضَّعْفَاءِ*, tormenta imbecillorum, accipienda esse de opera quam imbecilli ponant in potentioribus evertendis; significant enim tormenta illa *preces quibus imbecilli, iniuriis potentiorum pressi, Deum contra eos invocant*; vid. Meidani ab H. A. Schultensio edi coeptus, p. 74, s. prov. *أَتَقِ مَجَانِيْقُ الضَّعْفَاءِ*, Cave tibi a tormentis imbecillorum.

P. 29. not. 86. »Kleidung, Gewand, steht hier überhaupt für Aeusseres.« Scribe: für Sprach- und Handlungsweise.

P. 69. l. 5. »Und lass nicht die Höhen zur Seite liegen.« In annotatione oblitus sum loci luculentissimi, Sur. 90, 11 — 16, ad quem Beidhawi haec dicit: *اِقْتَحَامِ الْعُقْبَةِ هُوَ*

الدخول في امر شديد والعقبة الطريق في الجبل استعارها لما
فسرها به من الفك والاطعام في قوله وما ادراك الخ لما فيهما
من مجاهدة النفس, *iqtiḥām - el - āqabah* significat suscipere
rem graviores et difficiliorem. El - āqabah proprie est via
montana, quae ad officia redimendorum captivorum et nutrien-
dorum orphanorum et egenorum, quibus Coranus ipse illam
viam interpretatur in versiculis sequentibus, propterea trans-
fertur quod, qui illis officiis satisfacere vult, eum necesse est
cum animo invito quasi colluctari (ut is qui in ardua montium
iuga ascendere vult).

C O R R I G E N D A *).

P. 4, l. ult. sib, l. sibi.

— 19, — 5 ab inf. dele punctum post quod.

— 30, — 12 ab inf. pone virgulam ante proprie.

— 50, — 4 } muta semicolon in virgulam.
— 64, — 17 }

— 66, — 9 ab inf. *κόσσυρον*, l. *κόσσυρον*.

— 67, — 4 Nurredini, l. Nureddini.

— 69, — 7 comites, l. comiter.

— — — ab inf. *كرباي*, l. *اكرباي*.

— 72, — 16 permutatio, l. permutatis.

— 76, — 2 versimilibus, l. verisimilibus.

— — — *يكونوا*, l. *بكونوا*.

— 79, — 7 hemistichium, l. distichon.

— 80, — 5 ab inf. ante 312 adice VI.

— — — *مقطش*, l. *مقطس*.

*) Fol. V, p. 65—80, quum propter temporis angustias a me ipso lustrari non potuerit, plura menda continet, quae ut ante usum libelli diligenter corrigantur, rogo atque oro.

Fleischer, Heinrich Leberecht,

De Glossis Habichtianis in quatuor priores tomos MI Noctium dissertatio
crit

Lipsia 1836

A.or. 1566

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10249806-5